

BUDGET 2024 - 2026

Beredningsunderlag till budget 2024-2026

Framtagen av regionstyrelseförvaltningen

Datum 2023-04-26

Ärendenr RS 2023/7

Version 1.0

Budgetberedning 2023-05-08 — 10

Beredningsunderlag till budget 2024-2026

Innehåll

1	Ekonomiska förutsättningar	4
1.1	SKR:s bedömning i april av den samhällsekonomiska utvecklingen och budgetförutsättningarna	4
1.2	Förslag enligt vårproposition och vårandringsbudgeten 2023 som berör kommuner och regioner	6
1.3	Riktade statsbidrag Region Gotland 2022.....	6
1.4	Disponering av resultatutjämningsreserven.....	7
1.5	Region Gotlands skatteintäkter och generella bidrag 2023-2026	8
1.6	Plankalkyl för Region Gotland 2024-2026.....	9
1.7	Se över poster i plankalkylen – redovisning av uppdrag	10
1.8	Befolkning, skatteintäkter och tillväxt	10
1.9	Utdebitering	11
2	Utgångsläge för Region Gotland	12
2.1	Bokslut 2022	12
2.2	Bedömning av budgetåret 2023 (delår1).....	13
3	Ekonomisk utveckling samt planeringsprocess.....	15
3.1	Planeringsprocess inför budgetberedningen	15
3.2	Budget 2024 och plan 2025-2026.....	16
3.3	Effekter av åtgärder som genomförts i effektiviseringsprogrammet – redovisning av uppdrag	16
3.4	Alternativ för att hantera ansträngt ekonomiskt läge – redovisning av uppdrag.....	18
3.5	Kostnader och intäkter	19
4	Demografi	22
4.1	Befolkningsutveckling 2022.....	22
4.2	Prognostiserad befolkningsutveckling 2023-2026	22
4.3	Delområdesprognos	24
4.4	Befolkningsutveckling per delområde 2012 - 2032	25
5	Kostnadsjämförelser	27
5.1	Sammanfattning	27
5.2	Jämförelse med kommungruppen.....	29
5.3	Jämförelse med liknande kommuner och regioner	29
5.4	Nettokostnadsavvikelse	31
6	Finansförvaltning.....	33
6.1	Försäljning av anläggningstillgångar och exploateringstillgångar	33
6.2	Pensionskostnader och pensionsskuld.....	34
6.3	Finansiella intäkter och kostnader	35
7	Regionen som arbetsgivare.....	38
7.1	Tillitsbaserat ledarskap – chefers förutsättningar	38
7.2	Förutsättningar för samverkan och aktivt medarbetarskap	40
7.3	Aktiv och strategisk kompetensförsörjning	40
7.4	Ett hälsofrämjande arbete med fokus på det aktiva och förebyggande arbetsmiljöarbetet	42
7.5	Övrigt att ta hänsyn till.....	44
8	Driftbudget	46
8.1	Redan beslutade utökningar och besparingar (inarbetade i plankalkylen)	46
8.2	Justering av resursfördelningsmodeller	46
8.3	Sammanfattning av nämndernas äskanden	50

8.4	Externa avtal	65
8.5	Kompensation för höjning av interna priser	68
8.6	Driftskostnader till följd av exploatering	71
8.7	Externa taxor och avgifter	71
9	Investeringar	74
9.1	Sammanfattning av nämndernas investeringsäskanden.....	74
	Bilaga 1: Investeringsplan 2024-2028	76
	Bilaga 2: Specificering av övriga statsbidrag kommuner	82
	Bilaga 3: Specificering av övriga statsbidrag regioner.....	87

Styr- och planeringsförutsättningar 2023-2025

Detta dokument utgör en del av planeringsunderlaget för upprättande av Strategisk plan och budget 2023-2025. Regionstyrelseförvaltningen gör utifrån ekonomiska prognoser, befolkningsprognosen och antaganden en bedömning av förutsättningarna och hur regionens ekonomi bedöms utvecklas under planperioden.

1 Ekonomiska förutsättningar

1.1 SKR:s bedömning i april av den samhällsekonomiska utvecklingen och budgetförutsättningarna 2023-2026

En fortsatt hög inflation präglar både världsekonomin och Sverige i år och nästa år. Toppen på inflationen ser ut att ha passerat i flertalet länder inklusive Sverige men den beräknas inte komma ned till centralbankernas inflationsmål förrän i slutet av 2023, eller långt in i 2024. En bidragande orsak till att inflationen i år väntas falla beror på att energipriserna antas bli lägre än för ett år sedan. De höga konsumentpriserna som kommit från höga produktionskostnader via exempelvis uppvärmnings- och transportkostnader bedöms avta med viss eftersläpning.

Den höga inflationen och de snabba räntehöjningarna bidrog till att bromsa efterfrågan i ekonomin i höstas och under sista kvartalet föll svensk BNP. Efter en kort period av normalisering och återhämtning efter pandemin går ekonomin återigen in i en lågkonjunktur i år. Det är främst de delar av efterfrågan som är räntekänsliga som bidrar till konjunkturedgången; hushållens konsumtion och investeringarna, främst bostadsinvesteringarna.

SKR bedömer att BNP minskar med 1,0 procent i år, främst drivet av att både hushållens konsumtion och investeringarna i ekonomin faller. Att hushållens konsumtion minskar är mycket ovanligt. Det har endast inträffat en enda gång efter 90-talskrisen (i volym och på helårsbasis); år 2020, till följd av pandemirestriktionerna. Även offentlig konsumtion utvecklas svagt och landar på nolltillväxt i år. Den statliga konsumtionen ökar dock, till följd av ambitionshöjningar inom främst försvaret och rättsväsendet. Kommunsektorns konsumtion minskar däremot till följd av det dystra ekonomiska läget samt, för regionerna, en fortsatt utfasning av pandemirelaterade åtgärder. Svagare global efterfrågan dämpar exporten i år, men den svaga inhemska efterfrågan dämpar importen än mer. Därför bidrar nettoexporten till att hålla uppe BNP-tillväxten något i år.

Arbetslösheten bedöms tillfälligt öka till 9,0 procent 2024 innan den faller tillbaka igen. I år och nästa år ökar olika skiktgränser i skattesystemet ovanligt mycket till följd av indexering till prisbasbeloppet. Det gäller skatteavdrag såsom grundavdraget och jobbskatteavdraget, samt gränsen för statlig inkomstskatt. Det gör det lönsamt att arbeta mer, till exempel genom att öka från deltid till heltid, arbeta längre upp i åldern eller öka sin inkomst genom lönekarriär. SKR bedömer att arbetskraftutbudet kommer att öka och i kombination med att företagens efterfrågan på arbetskraft så småningom ökar så gör det att medelarbetstiden och sysselsättningen kommer att öka 2025-2026.

	2022	2023	2024	2025	2026
BNP ¹	2,7	-1,0	1,6	3,3	2,6
Arbetade timmar ¹	2,4	0,8	0,6	2,0	1,7
Arbetslöshet ²	7,5	8,1	9,0	8,6	7,7
Timlöner ³	2,7	3,9	3,7	3,4	3,3
Inflation KPIF ⁴	7,7	5,4	1,8	1,8	2,0
Inflation KPI ⁴	8,4	7,6	2,1	1,1	1,9
Befolkning, 15-74 år	0,3	0,7	0,6	0,6	0,5

Tabell 1: Nyckeltal för den svenska ekonomin. Procentuell förändring om inte annat anges, prognos 2023–2026.
Källa: SKR

Skatteunderlagets utveckling

Det var en fortsatt stark tillväxt av skatteunderlaget 2022 efter återhämtningen som skedde 2021 efter pandemin. De höjda garantipensionerna bidrog till ökningen av skatteunderlaget. Skatteunderlaget fortsätter att bromsa in under 2023, men upprätthåller ändå en ökning i linje med en historisk utveckling. Även 2024 är skatteunderlagets utveckling något svagare men fortfarande i linje med den historiska utvecklingen. Det är lönesummans bidrag som håller tillbaka utvecklingen.

Konjunkturåterhämtningen under åren 2025–2026 ökar skatteunderlaget till följd av fler arbetade timmar i ekonomin. Det nominella skatteunderlaget ökar mer än det historiska genomsnittet. De senaste tio åren har det reala skatteunderlaget ökat med 1,6 procent per år i genomsnitt. Under 2023–2026 ökar nu det reala skatteunderlaget med 1,1 procent i genomsnitt. 2023 står ut som ett mycket svagt år med 2,5 procents minskning av det reala skatteunderlaget. Det är först 2025 som det reala skatteunderlaget kommer att vara uppe på 2022 års nivå igen, enligt SKR:s prognos.

I jämförelse med sin prognos för februari så räknar SKR nu med en sammantaget starkare utveckling av skatteunderlaget för perioden. För 2023 är det en starkare utveckling av lönesumman. Nedrevideringen av skatteunderlagets utveckling 2024 beror på att SKR nu räknar med större ökning av grundavdraget i sin senaste beräkning. Skatteunderlaget är uppreviderat för åren 2025 och 2026. Det är en följd av att lägre reallöner antas komma att öka arbetskraftutbudet framöver, dels genom högre medelarbetstid dels genom att individer jobbar något längre innan de går i pension.

För perioden som helhet fram till och med 2026 visar den prognos som regeringen presenterade i vårpropositionen en mindre ökning av skatteunderlaget än SKR:s nuvarande bedömning. SKR:s beräkning visar högre ökningstal för 2024 och 2025 medan regeringen istället räknade med högre skatteunderlagstillväxt 2023 och 2026. Prognosdifferenserna 2024–2025 förklaras av att regeringen då prognosticerar en lägre BNP-tillväxt och en mycket sämre utveckling på arbetsmarknaden dessa år (arbetade timmar). SKR har även högre löneökningar under hela prognosperioden samtidigt som regeringen har lägre prognoser på andra komponenter än lönesumman sammantaget jämfört med SKR.

Den ekonomiska effekten för regionen av SKR:s skatteprognos (april) framgår i avsnitt 1.6 Skatteintäkter och generella bidrag 2023–2026 och i avsnitt 1.7 Plankalkyl 2024–2026.

¹ Kalenderkorrigerade.

² Procent av arbetskraften.

³ Konjunkturlönestatistiken.

⁴ Årsgenomsnitt.

	2022	2023	2024	2025	2026	2022-2026
SKR, april	5,4	4,3	4,0	4,8	4,7	25,4
SKR, februari	5,4	3,8	4,6	4,4	4,0	24,3
Regeringen, april VP2023	5,0	4,4	2,4	4,5	5,3	23,5
ESV, mars	5,1	4,3	3,7	4,2	3,9	23,0

Tabell 2: Olika skatteunderlagsprognoser, procentuell förändring. SKR, regeringen, ekonomistyrningsverket

1.2 Förslag enligt vårproposition och vårändringsbudgeten 2023 som berör kommuner och regioner 2023-2025

(sammanställning gjord av SKR)

Förändringar i **riktade** statsbidrag enligt nedan:

- Vuxenutbildning: Regeringen tillför 400 mnkr till regional yrkesinriktad vuxenutbildning inom kommunal vuxenutbildning för 2023.
- Gymnasieskola och yrkesutbildning : Regeringen aviserar 400 mnkr till yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå inom komvux (regionalt yrkesvux) samt 70 mnkr till yrkeshögskolan. Satsningarna motsvarar 7 400 platser respektive 950 årsplatser för 2023.
- Barn och utbildning: Regeringen föreslår att 27,5 mnkr satsas på förstärkt stöd och kompetensutveckling för specialpedagogiska insatser i syfte att förbättra utbildningen för barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Av dessa medel föreslås att statsbidraget till särskilda insatser på skolområdet förstärks med 20 mdkr, vilket är medel som kommunerna kan söka.
- Vård och omsorg barn och unga: Regeringen tillför 50 mnkr i vårändringsbudgeten(VÄB) och avsätter ytterligare 50 mdkr för att stärka subventionen av familjehemsplasseringar under 2023. Subventionen ökas från 200 mdkr till 300 mdkr under 2023. 50 mdkr beslutas i VÄB och 50 mdkr är en omfördelning av anslaget som inte innebär någon minskning av andra riktade statsbidrag.
- Arbetsmarknad och integration: Regeringen satsar 100 mnkr på komvux i svenska för invandrare (sfi) för ukrainska medborgare i Sverige som omfattas av massflyktsdirektivet. Syftet är att ge dessa invandrare möjlighet att lära sig det svenska språket för att kunna etablera sig på den svenska arbetsmarknaden och få egen försörjning. Detta finansieras med en motsvarande minskning av kommunersättning vid flyktigmottagande med 100 mdkr. Det innebär en halvering av det tillfälliga statsbidraget till kommuner med högt flyktigmottagande.

Då dessa är riktade statsbidrag är det varje nämnds ansvar att informera sig om hur dessa medel tilldelas och vilka villkor som gäller. Som bilaga finns SKR:s lista på statsbidrag till kommuner och regioner.

1.3 Riktade statsbidrag Region Gotland 2022

De riktade statsbidragen har ökat betydligt i storlek de senaste två åren. De riktade statsbidragen kan ofta vara av tillfällig karaktär vilket försvårar planeringsförutsättningarna. De riktade statsbidragen motsvaras också ofta av kostnader för att uppfylla intentionerna med statsbidragen.

Varje nämnd ansvarar för att hålla sig informerad om de riktade statsbidragen som gäller nämndens verksamhet, vilka villkor som gäller för respektive bidrag samt att ansöka om statsbidragen. Vidare gäller att nämnden ansvarar för att anpassa sin verksamhet när statsbidraget upphör.

	Skol- verket	Kultur- rådet	Social- styrelsen	Kammar- kollegiet	Läkemedels- förmånen	Migrations- verket	Arbets- förmedlingen	Övriga stats- bidrag	Totalt
Politikerorganisation	0	0	0	0	0	280	0	0	280
Miljö o byggnämnd	0	0	0	84	0	0	359	3 238	3 681
Teknisk nämnd	0	0	0	0	0	2 601	694	15 726	19 021
Räddningstjänst	0	0	0	0	0	0	285	277	562
Barn o utbildningsnämnd	67 221	1 049	892	0	0	8 639	2 725	15 582	96 107
Gymn o vuxenutbildn nämnd	37 441	0	2 397	0	0	6 734	17 959	20 432	84 963
Socialnämnd	0	0	40 266	0	0	4 918	1 144	36 106	82 434
Hälso o sjukvårdsnämnd	0	0	65 753	176 993	223 498	3 412	386	20 216	490 258
Regionstyrelseförvaltning	0	32 202	4 644	2 380	0	711	1 115	21 853	62 905
Totalt	104 662	33 251	113 951	179 457	223 498	27 294	24 666	133 431	840 211

Tabell 3: Riktade statsbidrag Region Gotland 2022

1.4 Disponering av resultatutjämningsreserven

Region Gotland har vid fem tillfällen reserverat medel till resultatutjämningsreserv (RUR); 2013, 2017, 2020, 2021 och 2022. Vid ingången av 2023 finns 364 mnkr i resultatutjämningsreserven. Enligt kommunallagen får medel från en resultatutjämningsreserv användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Enligt regionens riktlinjer är det möjligt att använda reserven om utvecklingen av det årliga underliggande skatteunderlaget för riket understiger den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren. En annan förutsättning är att medlen från RUR ska täcka ett negativt balanskravsresultat.

SKR:s prognos från april visar att det skulle vara möjligt för 2023 och 2024.

	2023	2024	2025	2026
Snitt 10 år	4,3	4,4	4,4	4,5
Årlig ökning	4,2	4,0	4,8	4,7
Differens	-0,2	-0,4	0,3	0,2

Tabell 4: Rikets underliggande skatteunderlagsutveckling; tioårigt genomsnitt samt årlig utveckling. Förändring i procent per år. Källa: Skatteverket och SKR.

1.5 Region Gotlands skatteintäkter och generella bidrag 2023-2026

I tabellen nedan redovisas skatteintäkter och generella bidrag 2023-2026 för Region Gotland (enligt prognos i april 2023)

	2023	2024	2025	2026
Egna skatteintäkter (33,60 procent)	4 611	4 801	5 023	5 262
Befolkningsutveckling				
Summa	4 611	4 801	5 023	5 262
Bidrag				
Kommun				
Inkomstutjämning	917	956	1002	1048
Kostnadsutjämning	-187	-163	-164	-165
Strukturbidrag	81	81	81	82
Reglering	143	139	102	79
Summa	954	1013	1021	1044
Region				
Inkomstutjämning	444	455	488	512
Kostnadsutjämning	175	175	175	179
Strukturbidrag	87	88	89	89
Reglering	26	23	4	-7
Summa	732	741	756	773
LSS	1	-4	-4	-4
Fastighetsavgift	192	196	196	196
Totalt	6 490	6 747	6 992	7 271

Tabell 5: Skatteintäkter och generella bidrag 2023-2026 (mnkr)

1.6 Plankalkyl för Region Gotland 2024-2026

I plankalkylen för 2024-2026 har skatteintäkter och generella statsbidrag reviderats baserat på senaste skatteprognos från SKR i april 2023. Finansförvaltningens budget har justerats efter nya förutsättningar för pensioner samt finansiella intäkter och kostnader. Nämndernas budget är enligt regionfullmäktiges beslut i november 2022. Avskrivningar har justerats enligt ny prognos.

	Budget 2023	Kalkyl 2024	Kalkyl 2025	Kalkyl 2026
1 Verksamhetens nettokostnader före avskrivningar	-5 950	-6 339	-6 376	-6 621
därav				
nämnderna	-6 189	-6 226	-6 311	-6 411
<i>varav beslutad effektivisering</i>	55	52	0	0
kapitalkostnader	308	332	328	326
finansförvaltningen	-69	-280	-63	-41
prisökningsreserv		-40	-80	-120
personalkostnadsreserv		-125	-250	-375
2 Avskrivningar	-308	-332	-328	-326
Verksamhetens nettokostnader	-6 258	-6 671	-6 704	-6 947
3 Skatteintäkter	4 593	4 801	5 023	5 262
4 Bidragsinkomster	1 874	1 946	1 969	2 009
därav				
kommun	928	1 013	1 021	1 044
region	724	741	756	773
övriga statsbidrag	222	192	192	192
5 Finansiella poster				
Finansiella intäkter	10	5	5	5
Finansiella kostnader	-123	-155	-50	-53
Årets resultat (förändring av eget kapital)	96	-74	243	276

Tabell 6: Plankalkyl 2024- 2026, baserad på skatteprognos april 2023 och ny beräkning av finansförvaltningens budget, löpande priser (mnkr). Budget 2023 enligt regionfullmäktiges beslut i november 2022.

1.7 Se över poster i plankalkylen – redovisning av uppdrag

Regionstyrelseförvaltningen har fått i uppdrag att se över de olika posterna i plankalkylen och åiterrapportera detta till budgetberedningen 2023 (RS 2022-05-24 § 173)

I en plankalkyl beräknas, förutom de poster som rör finansförvaltningen och nämndernas beslutade ramar, vissa kostnadsökningar som ännu inte är beslutade. Dessa poster är personalkostnadskompensation, avskrivningar samt en prisökningskomponent som benämns prisökningsreserv.

Dessa poster är endast schablonberäkningar för att kunna göra prognoser på längre sikt än ett år. Både priser och löner kommer att öka varje år vilket gör att det är rimligt att sätta av ett utrymme för dessa delar. Det är också rimligt att inte varje år ändra dessa belopp i kalkylen eftersom det behöver finnas en viss förutsägbarhet. Eventuellt ökade avskrivningarna antas rymmas inom nämndernas kapitalkostnadsbudgetar varför den posten inte påverkar det budgeterade resultatet.

Inför varje budgetår tas sedan beslut om exakt hur stor personalkostnadskompensation samt prisökningskompensation som kan fördelas till nämnderna. Det beror helt på det aktuella årets ekonomiska läge samt de olika partiernas prioriteringar.

Löneökningar beräknas oftast som en procentsats på befintlig personalbudget. Det betyder att ett fast belopp över tid ger en lägre procentuell kompensation. Detta behöver korrigeras med jämna mellanrum. För att behålla samma procentuella avsättning bör beloppet öka med cirka 5 mnkr per år.

Prisökningsreserven har under många år legat på samma belopp. Den höjdes från och med 2023 med anledning av att även driftskostnader till följd av exploatering ingår där. (RS § 312, 2021-10-27). Prisökningsreserven ska spegla prisökningar på framförallt de externa avtalen som regleras med index samt de interna resultatenheternas prisökningar. Priser på övriga varor och tjänster hanteras inom nämndens budgetram eller via särskilda ramtillskott. Hur stor den här prisökningsreserven ska vara framåt är svårt att uppskatta. Den bör dock anpassas till inflationen vilket skulle innebära att den bör höjas med cirka 2 mnkr per år i nominella termer. Exakt hur stort utrymme som krävs beror också på hur många resultatenheter som finns inom regionen.

Det kan konstateras att beloppet som tillfallit nämnderna inom ramen för externa avtal och interna priser ökat från 26 mnkr 2019 till 35 mnkr 2020 och 2021, 44 mnkr 2022 och 57 mnkr 2023. Den kraftiga ökning 2023 berodde på ökade livsmedelspriser bland annat.

En nivåökning av prisökningsreserven är nog ändå rimlig med tanke på nuvarande inflationstakt. Förslaget är att den höjs till 55 mnkr från och med 2025 och framåt. Den faktiska ökningen i nämndernas ramar beslutas årligen. Detta är ”bara” ett kalkylerat utrymme.

1.8 Befolkning, skatteintäkter och tillväxt

Befolkningsutvecklingen för riket beräknas uppgå till ca 0,5 procent per år de närmaste åren enligt SCB:s befolkningsprognos. År 2032 beräknas Sveriges befolkning passera 11 miljoner och Gotland befolkning beräknas samma år att uppgå till 64 800 invånare. Den årliga ökningen för Gotland på 362 personer motsvarande ca 0,6 procent per år, alltså något högre än riket.

För 2021 uppgår BRP (bruttoregionalprodukten) för riket preliminärt till 523 tkr per invånare (2020: 487 tkr per invånare). BRP per invånare för Gotland uppgår preliminärt år 2021 till 72 procent av genomsnittet för riket (2020: 74 procent av genomsnittet för riket). Endast två län

ligger på över 100 procent av genomsnittet, Stockholm och Norrbotten. För 2021 beräknas BRP för riket öka med preliminärt 5,1 procent. År 2020 minskade Gotlands BRP med 3,0 procent medan BRP för riket minskade med 2,2 procent på grund av pandemin. År 2019 ökade Gotlands BRP med 3,1 procent medan BRP för riket ökade med 2,0 procent.

Då BRP kan sägas vara ett mått på utvecklingen av förädlingsvärdet för varor och tjänster i kommunen och således till största delen beror på personalkostnadernas utveckling är det rimligt anta att BRP per invånare för Gotland ökar i ungefär samma takt som skattekraften.

År 2021 uppgick skattekraften för Gotland till 86 procent av medelskattekraften för riket. Beskattningsåret 2021 har 92 (av 290) kommuner har lägre skattekraft än Gotland. Skattekraften för Gotland 2022 uppgår till 197 tkr (2021: 195 tkr). I riket varierar skattekraften 2022 mellan 166 tkr och 428 tkr. Medelskattekraften för riket uppgår till 225 tkr.

Skatteintäkten är beroende på antal invånare, skattekraft och BRP per invånare samt skattesatsen. Påverkan på någon av dessa faktorer ökar eller minskar skatteintäkten. Störst påverkan har antal invånare och skattesats.

1.9 Utdebitering

Den totala kommunala skattesatsen består av två delar, kommunal skattesats och skattesats till regioner. Den totala skattesatsen för Region Gotland uppgår för år 2023 till 33,60 procent (=procent av skatteunderlaget). Skattesatsen har legat på samma nivå sedan 2015.

Utdebiteringen för Gotland är 1,37 procentenheter högre än genomsnittet i riket. År 2023 har 125 (av 290) kommuner högre total utdebitering än Gotland. Den genomsnittliga kommunala (kommunalskatt och regionsskatt) utdebiteringen i Sverige 2023 är 32,23 procent, det är 0,04 procentenheter eller 4 öre lägre än förra året. Den totala kommunala skattesatsen 2023 varierar mellan kommunerna inom intervallet 28,98–35,15 procent. Om skattesatsen höjs med 1,00 procentenheter (till 34,60) ökar skatteintäkterna med cirka 137 mnkr för Gotland.

2 Utgångsläge för Region Gotland

2.1 Bokslut 2022

Det ekonomiska resultatet 2022 var 237 mnkr vilket var ett historiskt högt resultat, ännu högre än 2021. Den främsta orsaken till det positiva resultatet var en stark utveckling av skatteintäkterna samt en ökning av bidrag från inkomstutjämnningen samt riktade statsbidrag. Nämnderna hade ett sammanlagt resultat på +87 mnkr jämfört med budget. Den positiva budgetavvikelsen för nämnderna beror både på stora riktade statsbidrag inom främst vård- och omsorg för hantering av pandemin, men även på statliga satsningar. I jämförelse med 2021 utökades nämndernas grundbudget med 4,5%. Tilläggsanslag beslutades på sammanlagt 121 mnkr under året. 55 mnkr var kopplade till specifika beslut som nedsättning av avgifter, återstartsåtgärder efter pandemin och kompensation till olika aktörer för ökade elkostnader bland annat. 66 mnkr av beslutade tilläggsanslag kopplas till särskilda satsningar i verksamheterna eller oförutsedda kostnadsökningar.

Resultatet efter balanskravsjusteringar landade på 285 mnkr och en reservering till resultatutjämningsreserv (RUR) gjordes med 185,6 mnkr. Resultatutjämningsreserven uppgår nu till 364,2 mnkr. För att få disponera medel ur resultatutjämningsreserven krävs enligt nuvarande regelverk att utvecklingen av rikets skatteunderlag är lägre än den genomsnittliga ökningen de senaste tio åren samt att resultatet efter balanskravsjusteringar är negativt.

Den totala låneskulden uppgick vid årsskiftet till 385 mnkr. 5 mnkr amorterades under 2022. Under senaste femårsperioden har låneskulden minskats med 195 mnkr. Det har varit möjligt genom inkomster från fastighetsförsäljningar och bra resultatnivåer. Genomsnittsräntan på hela låneportföljen uppgick till 1,5 procent vid årsskiftet 2022/2023. Merparten av lånen har fast räntebindning. Likviditeten är god tack vare höga statsbidrag och ökade skatteintäkter. Om investeringsnivån ligger på cirka 550 mnkr per år innebär den förbättrade likviditeten att investeringar under 2023 och 2024 troligen kommer att kunna finansieras med egna medel. Det är mycket bra med tanke på förestående räntehöjningar. I planen ligger dock investeringar för runt 700 mnkr per år. Investeringsvolymen 2022 var måttlig, 438 mnkr (424 mnkr 2021). Det motsvarar 7 % av skatteintäkter och generella bidrag. Andelen har legat på den nivå de 3 senaste åren. Kommunsektorns genomsnittliga investeringsvolym ligger på 11 %.

Det starka resultatet har bidragit till att den ekonomiska ställningen har stärkts. Regionens resultat måste långsiktigt basera sig främst på att nämndernas verksamhet bedrivs inom de budgetramar som beslutats och att det finns ett överskott för att finansiera framtida satsningar. Nämndernas samlade överskott 2022 beror bland annat på tillfälliga tilläggsanslag och stora riktade statsbidrag. Det finns en oro för ett underliggande underskott som kommer att behöva hanteras då verksamheten blir mer normal efter pandemin.

	Rev. budget 2022	Bokslut 2022	Prognos Delår 2	Prognos delår 1
Intäkter	4 221	4 715	4 477	4 312
Kostnader	-9 925	-10 365	-10 111	-9 922
Avskrivningar	-323	-328	-316	-314
Verksamhetens nettokostnader	-6 027	-5 978	-5 950	-5 924
Skatteintäkter	4 462	4 459	4 448	4 381
Generella statsbidrag och utjämning	1 726	1 838	1 846	1 826
Verksamhetens resultat	161	319	344	283
Finansiella intäkter	10	17	14	11
Finansiella kostnader	-40	-99	-93	-68
Årets resultat	131	237	265	226

Tabell 7: Resultaträkning 2022 (mnr)

Nämnd	Bokslut 2022	Helårsprognos Delår 2	Helårsprognos Delår 1
Regionstyrelse	4	5	4
Tekniska nämnden	0	-8	-22
Miljö- och byggnämnden	-5	-1	-3
Barn- och utbildningsnämnden	14	-14	-18
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	12	8	6
Socialnämnden	46	25	0
Hälso- och sjukvårdsnämnden	16	-35	-10
Summa	87	-20	-43

Tabell 8: Budgetavvikelse nämnderna 2022 netto (mnr)

2.2 Bedömning av budgetåret 2023 (delår1)

Det budgeterade resultatet för 2023 uppgår till 96 mnr. Totalt prognostiseras ett resultat i delårsrapport 1 på -85 mnr. Det innebär en budgetavvikelse på -181 mnr. Det stora underskottet finns i nämndernas verksamhet men även på finansförvaltningen. Reavinsterna beräknas bli 20 mnr lägre än budget och pensionskostnaderna 28 mnr högre än budget.

Kostnaderna för pensionerna är exceptionellt höga 2023. Det beror på både ett nytt pensionsavtal och att pensionskulden ökar väldigt mycket. I jämförelse med föregående år så ökar pensionskostnaderna med 271 mnr motsvarande 64 procent. Den höga inflationen gör att pensionskulden räknas upp med 8,7 procent enligt pensionsavtalet. Det ger en kostnad på cirka 190 mnr.

Prognosen i delårsrapport 1 pekar på en obalans i nämnderna på totalt 155 mnr. Alla nämnder utom gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden prognostiserar underskott. Det är en dramatisk förändring jämfört med föregående år. Den oro som fanns vid bokslutet om underliggande underskott har visat sig befogad. Det största underskottet har hälso- och sjukvårdsnämnden, -105 mnr. Miljö- och byggnämnden är den nämnd med störst procentuellt underskott, 10,9

procent. Underskottet är till viss del en effekt av ett allmänt högre prisläge men det kommer också av att de riktade statsbidragen från staten minskat. Kostnaderna minskar inte i samma omfattning. Det här är särskilt tydligt inom vården. Det beror också på att de effektiviseringar som beslutats inte fått effekt fullt ut. De höga priserna på el, drivmedel och livsmedel är en del av nämndernas underskott och inflationen medför även prisökningar på olika externa tjänster med avtal där priserna höjs med olika index. Bristen på arbetskraft medför också högre kostnader, både för egen personal, vikarier och hyrpersonal.

Bedömningen av budgetåret 2023 är att ekonomin inte är i balans. Stora riktade statsbidrag har försvunnit och skatteintäkter och generella statsbidrag ökar endast 2,7 procent jämfört med 2022. Ett stabilt ekonomiskt läge i utgång från att nämnderna klarar sitt uppdrag inom den budgetram som är avsatt. Nämndernas budgetramar höjdes inför 2023 med 4,9 procent exklusive kompensation för höjt PO-pålägg vilket i ett historiskt perspektiv är mycket högt. Detta har inte räckt för att hantera de kostnadsökningar som uppstått. Nämndernas nettokostnader beräknas öka med höga 6,9 procent exklusive ökningen av PO pålägget.

Investeringarna inklusive exploateringar prognostiseras i delårsrapporten uppgå till 954 mnkr. Det är troligt att den faktiska nivån blir lägre, runt 650 mnkr. Den totala budgeten uppgår till 1 399 mnkr. Den totala investeringsbudgeten är alldeles för hög. Både ur ett finansiellt och ur ett kapacitetsperspektiv.

Budgeterat resultat i förhållande till nettokostnaderna är 1,5 procent och årets resultat i förhållande till nettokostnaderna väntas bli -1,3 procent. De finansiella målen för resultat och soliditet bedöms därmed inte kunna uppnås 2023.

En fördjupning och ytterligare analys av aktuellt ekonomiskt läge finns i delårsrapport 2023:1.

3 Ekonomisk utveckling samt planeringsprocess

Den höga inflationen, liksom den snabba ränteuppgången, ger stora negativa effekter för global ekonomi 2023. Den ekonomiska tillväxten mattas av, såväl globalt som i Sverige. För de svenska hushållen blir pris- och ränteuppgången mycket kännbar och det fulla genomslaget på ekonomin ligger framför oss. Under 2023 väntas ändå inflationen sjunka, bland annat som en följd av sjunkande energipriser. Sjunkande inflation innebär dock inte sjunkande priser. Bestående höga prisnivåer medför en varaktig urholkning av realinkomsterna.

Hittills har svensk arbetsmarknad stått sig stark men tecken på försvagning börjar nu skönjas. Hur mycket sysselsättningen kommer att dämpas i nedgången blir avgörande för konjunkturen framöver. Sveriges kommuner och regioner (SKR) bedömer i april 2023 att den underliggande skatteunderlagstillväxten förväntas bli 4,2 % 2023. Det är lägre än 2022 och lägre än genomsnittet de senaste 10 åren. Den höga inflationen påverkar skatteunderlaget på flera sätt, bland annat stiger pensionerna till följd av ett högre prisbasbelopp. Den stora effekten kommer dock genom att skatteunderlagets köpkraft urholkas. Tillväxten för det reala skatteunderlaget kommer framåt att räcka till endast små ökning av verksamhetsvolymen.

En viktig faktor för ökningen av skatteintäkter och generella bidrag är befolkningsutvecklingen. Dels ökar skatteunderlaget, dels bidrar de olika åldersgrupperna på olika sätt inom utjämningsystemen. För Gotlands del ser befolkningsprognosen positiv ut. Befolkningen ökar varje år framåt. Enligt den senaste prognosen från februari 2023 kommer Gotlands befolkning öka till knappt 65 000 invånare 2032.

Problematiken är fördelningen av befolkningen i olika åldersgrupper. Som syns i tabellen så kommer andelen 65+ att öka från 27 % till 29 % samtidigt som andelen i arbetsför ålder minskar. Det betyder att det finns ett kostnadstryck till följd av demografiska förändringar som kommer att kräva både tillskott av resurser men också ställa krav på ökad effektivisering. Tillskott av resurser sker i första hand genom resursfördelningsmodellerna. I regionfullmäktiges beslut om budget för åren 2022 och 2024 ligger ett effektiviseringskrav på nämnderna på sammanlagt 150 mnkr för de tre åren.

Kompetensförsörjningsutmaningen blir också särskilt tydlig. För att öka skatteunderlaget och klara kompetensförsörjningen behöver fortsatta satsningar göras för att öka andelen befolkning i arbetsför ålder.

Befolkningsutveckling 2022 - 2032	Utfall 2022, antal	Andel, %	Prognos 2032, antal	Andel, %
0-18 år	11 839	19,4	11 766	18,2
19-64 år	32 943	53,8	34 074	52,6
65+	16 391	26,8	18 950	29,2
Summa	61 173	100,0	64 789	100,0

3.1 Planeringsprocess inför budgetberedningen

I samband med beslutet om ny styrmodell har planeringsprocessen gjorts om. Den nya processen har implementerats succesivt under 2023 och ska tillämpas fullt ut 2024 och framåt. Skillnaderna utifrån nuvarande process är bland annat en mer utvecklad omvärldsanalys, gemensamma planeringsförutsättningar, årlig översyn och beslut om mål, borttagande av strategisk plan och budget till förmån för mål- och budgetskrivelse, nulägeskartor för respektive nämnd samt en mer långsiktig verksamhetsplan kombinerat med årliga aktiviteter.

En första omvärldsanalys enligt den nya processen kommer att genomföras och presenteras i december 2023. En omvärldsdag enligt tidigare process genomfördes i januari 2023. Där gavs information om omvärldsläget, ekonomiska förutsättningar, presentation av resultatet i medborgarundersökningen samt ett längre pass kring den nya styrmodellen. Den första planeringskonferensen där gemensamma planeringsförutsättningar presenterades genomfördes i mars.

Utifrån dialogmötena mellan regionledningen och alla nämnder/förvaltningar kan sammanfattningsvis konstateras att det finns stora behov av resurstillskott i nämnderna. Kompetensförsörjningen är en av de största utmaningarna som nämnderna står inför. Det pågår också olika utredningar om nya uppdrag till kommuner och regioner som kräver resurser.

3.2 Budget 2024 och plan 2025-2026

En ny plankalkyl har tagits fram utifrån SKR:s prognos för skatteunderlaget i april 2023 samt uppdaterade pensionsprognoser och övriga poster på finansförvaltningen. Det kalkylerade resultatet 2024 är -74 mnkr under förutsättning att effektiviseringar på 52 mnkr genomförs. För 2025 är resultatet 243 mnkr och för 2026, 276 mnkr.

Utifrån dessa prognoser på både kostnader och intäkter kommer Region Gotland att behöva budgetera med ett underskott 2024. Det är framförallt de exceptionellt höga pensionskostnaderna som inte kan hanteras inom den ram som skatteintäkter och statsbidrag ger. De ekonomiska förutsättningarna ser dock bättre ut 2025 och framåt när pensionskostnaderna bedöms minska till mer normala nivåer.

Jämfört med 2022 är pensionskostnaderna 276 mnkr högre 2023 och ytterligare 126 mnkr högre 2024 och väntas då uppgå till 819 mnkr. Det vill säga nästan 400 mnkr högre än 2022. Från 2025 och framåt väntas pensionskostnaderna gå ner till en mer normal nivå på cirka 500-550 mnkr per år. En fördjupning av pensionsskuld och pensionskostnader finns i avsnitt 6.2.

Att i verksamheten genomföra kraftiga nedskärningar 2023 och 2024 för att sedan växla upp igen innebär stora negativa konsekvenser för verksamheten men även för invånarna. Det är inte god ekonomisk hushållning att bromsa så kraftigt som det skulle behövas. Det bedöms inte som möjligt att uppnå en ändamålsenlig verksamhet och samtidigt inrymma stora kostnadsökningar för pensioner i budget.

En grundförutsättning för en stabil ekonomi för regionen som helhet är ändå att nämnderna klarar sina uppdrag inom de ekonomiska ramar som tilldelats. 2023 prognostiserar nämnderna med ett stor underskott. Eftersom det finns mycket lite utrymme att tillföra nya resurser till nämnderna behöver långsiktiga åtgärder vidtas för att minska underskottet.

3.3 Effekter av åtgärder som genomförts i effektiviseringsprogrammet – redovisning av uppdrag

Regionstyrelseförvaltningen har fått i uppdrag att slutrapportera effekter av åtgärder som genomförts med utgångspunkt i effektiviseringsprojekten. (RS 2022-05-24 § 178)

Ett effektiviseringsprogram med målbilden att Region Gotland ska bedriva en verksamhet med god kvalitet och stabil ekonomi och det ska finnas en buffert för oförutsedda händelser beslutades i november 2019. Programmet skulle bedrivas under 3 år, 2020-2022 och skulle sänka kostnaderna med 200 mnkr. Regionstyrelseförvaltningen fick i uppdrag att driva på, koordinera, samordna, följa och stödja effektiviseringsarbeten med syfte att minska kostnader, undvika suboptimeringar och hitta samordningsvinster.

Programmet omfattade från start sju projekt:

- Effektivisera och minska regionens lokalkostnader
- Strategisk hållbar bemanning
- Sänkning av inköpskostnader
- Sänkning av IT-kostnader
- Organisation och lokalisering av måltidsverksamhet
- Utredning framtidens skolorganisation
- Förändrad samhällsbyggnadsprocess

Respektive projekt har regelbundet lämnat rapporter till regionstyrelsen.

Mitt under pågående program kom pandemin och i juni 2021 beslutade regionstyrelsen att programmet skulle fortsätta fram till 2024 och regionstyrelseförvaltningen fick i uppdrag att samordna och arbeta vidare med områdena lokaler, bemanning, inköp och digitalisering inom samtliga verksamheter. Potentiell besparing för dessa områden bedömdes till 150 mnkr under perioden 2022-2024. Projekten som berörde samhällsbyggnadsprocessen, framtidens skolorganisation samt organisation och lokalisering av måltidsverksamheten drevs vidare och beslutades i respektive nämnd.

Nämnderna fick i uppdrag att återrapportera potentiell besparing i dessa fyra prioriterade områden till budgetberedningen 2022. Slutsatsen av nämndernas genomgång var att det fanns möjlighet till effektivisering inom dessa områden men inte i den utsträckning som föreslagits. Regionfullmäktige beslutade i juni 2022 att nämnderna skulle fortsätta driva effektiviseringsarbetet fram till 2024 men det är tydligt att även andra åtgärder behöver vidtas för att sänka kostnaderna.

Totalt har effektiviseringskrav på 265 mnkr lagts på nämnderna mellan 2020 och 2024. Under 2021 och 2022 fanns tillfälliga medel i budget för att driva projekten framåt.

	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Summa
Extra medel		6 mnkr	3 mnkr			9 mnkr
Effektivisering	60 mnkr	55 mnkr	43 mnkr	55 mnkr	52 mnkr	265 mnkr

Den samlade bedömningen är att det varit bra att driva effektiviseringsarbetet som ett sammanhållet program för att minska risken för suboptimering och hitta samordningsvinster. Det var en bra metod att samtliga sju delprojekt var tydligt beskrivna med mål och syfte.

Det kan också konstateras att i flera av dessa områden har kvalitetsförbättringar uppnåtts, exempelvis i samhällsbyggnadsprocessen, inköpsprocessen och bemanningsarbetet. Det har dock varit svårt att koppla dessa förändringar till konkreta kostnadsminskningar. Att arbeta med digitalisering, inköp, bemanning är något som respektive verksamhet behöver göra. Däremot har all den kunskap som byggts upp inom områdena varit mycket värdefull för ett fortsatt förändringsarbete och det finns absolut potential till kostnadsminskningar i alla dessa områden. Men de uppstår i form av olika förändringar i verksamheterna. Inom området digitalisering är det också tydligt att satsningar behöver göras på system och utvecklingsresurser för att få rätt effekt. Ett tydligt område där det skett kostnadsminskningar är de minskade lokalytorna på Visborgsområdet. Det hade inte varit möjligt att driva för en eller två förvaltningar utan kräver

samordning och koordinering. Inom inköp och strategisk hållbar bemanning pågår också mycket gemensamt utvecklingsarbete som kan bidra till kostnadssänkningar eller undvika kostnadsökningar.

3.4 Alternativ för att hantera ansträngt ekonomiskt läge – redovisning av uppdrag

Regionstyrelseförvaltningen har fått i uppdrag att ta fram olika alternativ för att hantera kommande års ansträngda ekonomiska läge. Förslag på åtgärder ska redovisas på både kort och lång sikt. I de olika alternativen ska särskilt belysas hur resultatutjämningsreserven, försäljningar eller skattehöjning kan användas för att undvika alltför kraftiga besparingar som motverkar tillväxt på Gotland. Uppdraget ska återrapporteras till budgetberedningen 2023. (RS 2023-02-22 §72)

Resultatutjämningsreserv

I kommunallagen kapitel 11, paragraf 5 står att kommuner och regioner ska upprätta en budget så att intäkterna överstiger kostnaderna. Undantag får göras om det finns synnerliga skäl. Om kommuner och regioner haft möjlighet att bygga upp en resultatutjämningsreserv kan den också användas i vissa situationer. Syftet med en resultatutjämningsreserv är att kunna bygga upp en ekonomisk reserv under goda tider för att senare, under vissa omständigheter, kunna utnyttja denna när till exempel skatteunderlagsutvecklingen är svag. En resultatutjämningsreserv är därigenom ett sätt att kunna arbeta med mer långsiktiga mål än balanskravets fokus på ett kalenderår i taget.

Enligt vårt regelverk kan resultatutjämningsreserven användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjusteringar är negativt och att utvecklingen av skatteunderlaget aktuellt år är lägre än den genomsnittliga ökningen de senaste tio åren. Enligt den senaste skatteprognosen från april 2023 är den genomsnittliga ökningen av skatteunderlaget både 2023 och 2024 lägre än snittet de senaste 10 åren. Vilket innebär att resultatutjämningsreserven kan användas.

	2023	2024	2025	2026
Snitt 10 år	4,3	4,4	4,4	4,5
Årlig ökning	4,2	4,0	4,8	4,7
Differens	-0,2	-0,4	0,3	0,2

Vid ingången av 2023 uppgick resultatutjämningsreserven till 364 mnkr. Hur mycket som behöver utnyttjas 2023 beror på vad balanskravsresultatet blir. I delårsrapport 1 beräknas balanskravsresultatet bli -185 mnkr. Om det skulle stå sig finns i så fall 179 mnkr kvar i resultatutjämningsreserven.

Skattehöjning

Om skattesatsen höjs med 1 procentenhet (till 34,60) ökar skatteintäkterna med cirka 137 mnkr för Gotland. Den totala skattesatsen för Region Gotland uppgår för år 2023 till 33,60 procent (=procent av skatteunderlaget). Skattesatsen har legat på samma nivå sedan 2015.

Utdebiteringen för Gotland är 1,37 procentenheter högre än genomsnittet i riket och det är 125 kommuner som har högre total skattesats. Om skattesatsen höjs till 34,60 har 18 kommuner högre total skattesats. Den genomsnittliga kommunala utdebiteringen i Sverige 2023 är 32,23 procent, det är 0,04 procentenheter eller 4 öre lägre än förra året.

De faktiska skatteintäkterna är beroende av hur det totala skatteunderlaget utvecklas. Skatteunderlaget påverkas av antal kommuninvånare samt det totala beskattningsbara

inkomsterna. Gotland har låg bruttoregionalprodukt och låga inkomster jämfört med andra regioner, vilket ger lägre skattekraft och sämre förutsättningar för välfärd. Beskattningsåret 2020 uppgick skattekraften till 86 procent av medelskattekraften för riket. Med skattekraft menas skatteunderlag per invånare. Om skattekraften skulle öka till 100 procent av medelskattekraften skulle summan av skatteintäkter och bidrag öka. Det finns därmed goda incitament att öka antal invånare och BRP.

2023 har 90 (av 290) kommuner lägre skattekraft än Gotland. Skattekraften för Gotland uppgår till 204 tkr. I riket varierar skattekraften mellan 173 och 441 tkr per invånare. Under de senare åren har skillnaden mellan lägsta och högsta skattekraft ökat. Det finns också stora variationer mellan kommunerna i förändringen av den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Man kan konstatera att klyftorna växer mellan kommunerna avseende ekonomiska förutsättningar. Utvecklingen beror i huvudsak på skillnader avseende demografi och inkomstnivåer mellan kommunerna. Utifrån nu tillgängliga prognoser bedöms åtgärder för att öka BRP samt antal invånare vara mer lönsamt än att höja skattesatsen.

Åtgärder på kort och lång sikt

Utifrån prognosen i delårsrapport 1 där ett underskott på 85 mnkr prognostiseras bör åtgärder vidtas för att minska underskottet. Tänkbara åtgärder på kort sikt är tillfälligt anställningsstopp för vissa yrkesgrupper, avvakta med nyrekryteringar, restriktivitet vid inköp, minska investeringsnivåerna och på alla sätt försöka vänta med att sätta igång nya projekt som innebär ökade utgifter. De förslag om strukturella förändringar som tidigare tagits fram bör genomföras. Samtliga nämnder ska ge uppdrag till förvaltningarna att ta fram konkreta åtgärder för att minska underskottet.

På längre sikt bör åtgärder genomföras som innebär att kompetensförsörjningen säkras och kvalitet upprätthålls. Man behöver också ta hänsyn till de stora demografiska utmaningar Region Gotland har. Om inte det finns tillräckligt med utrymme i budget för all verksamhet bör strukturella förändringar genomföras där det är möjligt. Att hitta rätt kompetens kommer att vara den faktor, som nästan på ett mer påtagligt sätt än ekonomin, kommer att driva verksamheten till nya lösningar. För att skaffa mer fakta innan olika vägval görs förslås att en långsiktig finansiell analys genomförs där vi lägger ett 10 års perspektiv på vår verksamhet. Samtidigt bör en fördjupad analys göras av kostnader för vår verksamhet jämfört med andra kommuner och regioner.

3.5 Kostnader och intäkter

För den ekonomiska planeringen ger nivån på skatteintäkter och generella bidrag i huvudsak ramen för hur mycket kostnaderna kan öka. Fokus behöver främst ligga på nämndernas verksamhet och deras kostnadsutveckling.

Förutom det utrymme som skapas genom skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag har de riktade statsbidragen från staten ökat kraftigt. De senaste åren har riktade statsbidrag finansierat en allt större del av nämndernas verksamhet. Eftersom tillfälliga intäkter inte kan finansiera nämndverksamheten på sikt måste planeringen utgå från kända intäkter såsom generella statsbidrag och skatteintäkter.

Dessa tillskott ger regionen bättre ekonomiska förutsättningar framåt men är för kortsiktiga. SKR har i flera år påpekat att de riktade statsbidragen är för detaljerade och kortsiktiga och inte medför stabila planeringsförutsättningar för kommuner och regioner. Verksamhet som finansieras av riktade statsbidrag behöver planeras noga så att den har fortsatt finansiering eller kan avvecklas om dessa bidrag upphör.

Riktade statsbidrag	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Infrastruktur, skydd	27	38	43	50	40	38
Fritid och kultur	33	33	36	39	44	36
Pedagogisk verksamhet	138	135	131	148	135	156
Vård och omsorg	27	28	26	65	61	79
Särskilt riktade insatser	126	68	52	29	29	25
Affärsverksamhet	6	5	5	4	4	5
Hälsa- och sjukvård	193	225	253	374	459	490
Gemensam verksamhet	3	2	5	17	8	2
Summa	553	535	553	726	780	831

Riktade statsbidrag per nämnd	2022	Andel av budget
Regionstyrelsen	64	12 %
Teknisk nämnd	19	9 %
Miljö- och byggnämnd	4	11 %
Barn och utbildningsnämnd	96	7 %
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	85	25 %
Socialnämnd	82	5 %
Hälsa- och sjukvårdsnämnd	490	26 %
Summa	831	14 %

De senaste åren har nivån på skatte- och bidragsintäkter överstigit ökningstakten för nämndernas nettobudget. Det är till viss del beroende på de besparingar och effektiviseringar som genomförts för att stärka ekonomin från och med 2017 men också för att utvecklingen av skatteintäkter och bidrag varit hög. 2023 förväntas ökningen av skatteintäkter och bidrag bli mycket lägre än tidigare år till följd av den lågkonjunktur som väntas. Det kan ändå konstaterats att ökningen av nämndernas nettobudget varit hög de senaste åren trots pågående effektiviseringsprogram. Ökning av skatteintäkter 2023-2025 är beräknad utifrån prognos från februari 2023.

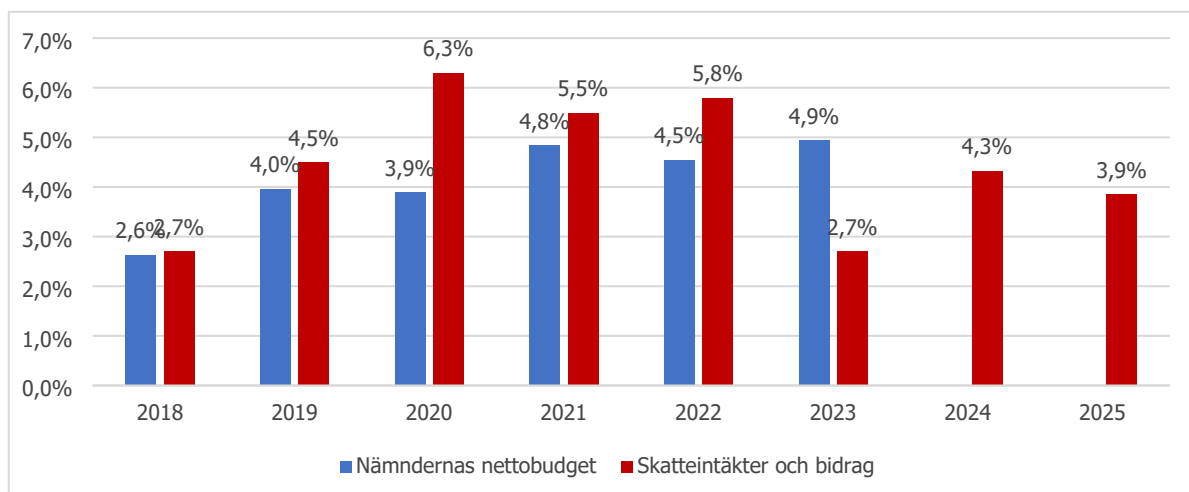

Diagram 1: Nämndernas nettobudget i förhållande till skatte- och bidragsintäkter

Diagrammet nedan visar procentuell förändring av de totala nettokostnader inkl. finansnetto respektive skatteintäkter och bidrag per år 2018-2022, budgeten för 2023 och kalkyl för 2024-2025. Om nettokostnaderna ökar mer än skatteintäkter och generella statsbidrag innebär det att årets resultat i jämförelse med föregående år försämras.

Den genomsnittliga årliga ökningen av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning har de senaste fem åren varit 5,0 %. Det är en god utveckling och speglar en god konjunktur. 2019-2022 har de generella statsbidragen och utjämningsbidraget varit höga och bidragit till ökningen. För att klara kravet på en god ekonomisk hushållning och bibehålla resultatnivån krävs att nettokostnaderna inte ökar mer än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

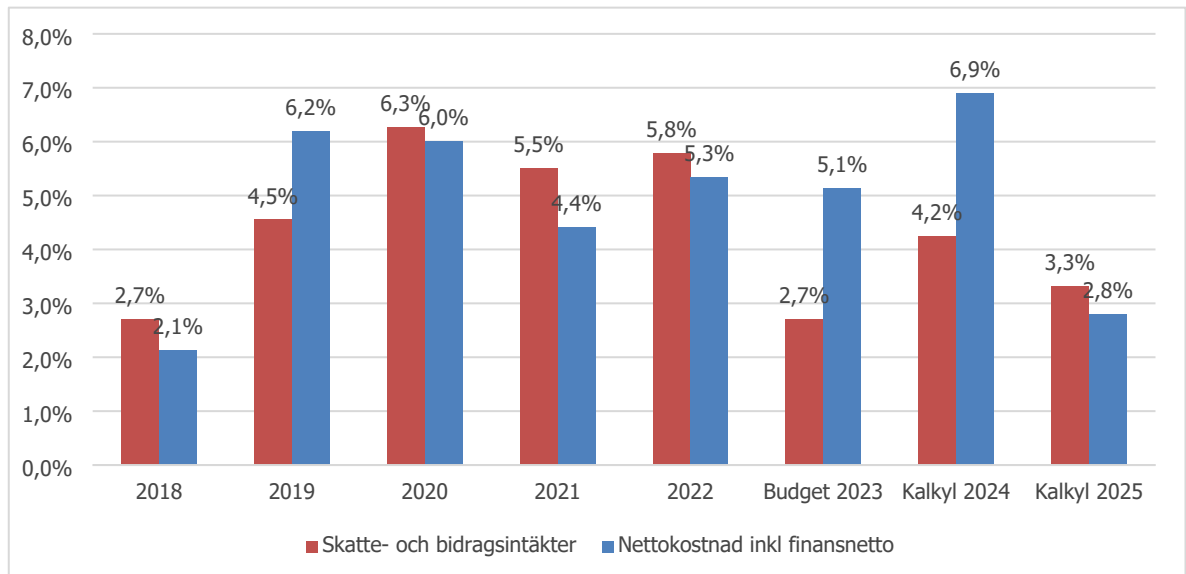

Diagram 2: Skatte- och nettokostnadsutveckling 2018-2022 med plan 2023-2025

4 Demografi

4.1 Befolkningsutveckling 2022

Under 2022 ökade folkmängden på Gotland med 172 personer, från 61 001 till 61 173. Befolkningsökningen är ett resultat av ett positivt flyttnetto på +291 personer och ett negativt födelsenetto på -161 personer⁵. År 2021 ökade befolkningen med 877 personer.

Att folkmängden inte ökade lika mycket som året innan beror på en större utflyttning än tidigare år, -2 692 (-2 318 året innan). Utflyttningen syns i alla åldrar och till platser runt om i hela landet. Vissa utflyttare är personer som studerat klart och flyttar hem, andra är personer som flyttat hit under pandemin men som nu valt att lämna Gotland. Av de 2 692 personerna som under året flyttade från Gotland var 1 625, eller 62 procent, personer som flyttat till ön under de senaste fem åren.

	1980	1990	2000	2022	2023	2032
Födda	653	933	519	465	478	511
Döda	626	697	663	626	679	794
Födelseöverskott	27	236	-144	-161	-201	-283
Inflyttade	1 118	1 355	2 003	2 983	3 000	3 160
Utflyttade	1 059	1 324	1 975	2 692	2 423	2 540
Flyttnetto	59	31	28	291	577	620
Folkökning	86	267	-116	172	376	337
Folkmängd	55 346	57 108	57 313	61 173	61 549	64 789

Tabell 9: Folkmängd och förändringskomponenter

4.2 Prognostiserad befolkningsutveckling 2023-2026

Det är endast personer skrivna i kommunen som räknas som kommuninvånare i såväl utfall som prognos.

Som stöd för förvaltningarnas planeringsarbete görs varje år en prognos av den framtida folkmängden. Arbetet görs i samverkan med statistikföretaget Statisticon. Resultatet av beräkningarna ligger till grund för volymkattningar som görs inom olika verksamheter.

Den prognos som upprättades i mars 2022 överskattade för första gången på flera år befolkningsutvecklingen för året och folkökningen blev därmed lägre än den prognostiserade. Prognosen för de kommande åren har justerats ned något och befolkningen på ön väntas i snitt öka med 373 personer per år de kommande åren.

Under perioden 2023 - 2026 beräknas Gotlands folkmängd att öka med 1 489 personer, från 61 173 till 62 662. Flyttnettot förväntas i genomsnitt bli +596 och födelsenettet -223 personer per år. Totalt ger detta en befolkningsförändring på +373 personer per år vilket motsvarar en ökning under perioden på 2,4 procent, att jämföra med 1,6 procent i riket.

Bakom siffrorna ligger antagandet att antalet inflyttade i genomsnitt blir 3 027 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 2 431 personer. Antalet barn som föds förväntas i genomsnitt vara 475 per år och antalet avlidna skattas till 699 personer. Fortfarande antas flyttnettot vara positivt medan födelsenettet fortsätter att vara negativt.

I tabell 10 nedan visas den faktiska befolkningen per den 31 december år 2022 och den prognostiserade befolkningen år 2023 - 2026. Av tabellen framgår att den största ökningen, såväl antalsmässigt som procentuellt, sker i åldersgruppen 80 år eller äldre. Procentuell minskning beräknas främst ske i åldersgrupperna 0-12 år.

⁵ Utöver flytt- och födelsenetto finns också en justeringspost på 42 personer från 2022.

Åldersklass	2022	2023	2024	2025	2026	Förändring 2022-2026, antal	Förändring 2022-2026, procent
0-5 år	3 344	3 271	3 233	3 203	3 213	-131	-3,9%
6-9 år	2 566	2 595	2 557	2 582	2 507	-59	-2,3%
10-12 år	2 060	2 011	2 023	1 966	1 996	-64	-3,1%
13-15 år	1 996	2 105	2 119	2 092	2 047	51	2,5%
16-18 år	1 873	1 929	1 963	2 046	2 148	275	14,7%
19-24 år	3 890	3 898	3 919	3 963	3 977	87	2,2%
25-44 år	13 465	13 574	13 714	13 806	13 902	437	3,2%
45-64 år	15 588	15 490	15 495	15 488	15 507	-81	-0,5%
65-79 år	12 014	12 030	12 006	11 946	11 854	-160	-1,3%
80 år eller äldre	4 377	4 644	4 893	5 199	5 511	1134	25,9%
Summa	61 173	61 549	61 922	62 291	62 662	1 489	2,4%

Tabell 10: Prognostiserad utveckling av antalet barn, vuxna och äldre i regionen 2023 – 2026

I Diagram 3 nedan visas den procentuella volymförändringar per åldersgrupp⁶ med utgångspunkt från årsskiftet 2022/2023 och med en tioårs horisont såväl bakåt som framåt. Samtliga åldersgrupper har vid utgångspunkten index 100. De historiska värdena visar den procentuella förändring som varit och värdena från och med 2023 visar den prognostiserade utvecklingen. Här framgår att åldersgruppen 80+ förväntas öka mest procentuellt även på längre sikt, men också att antalet ungdomar i gymnasieålder, 16-19 år, förväntas öka.

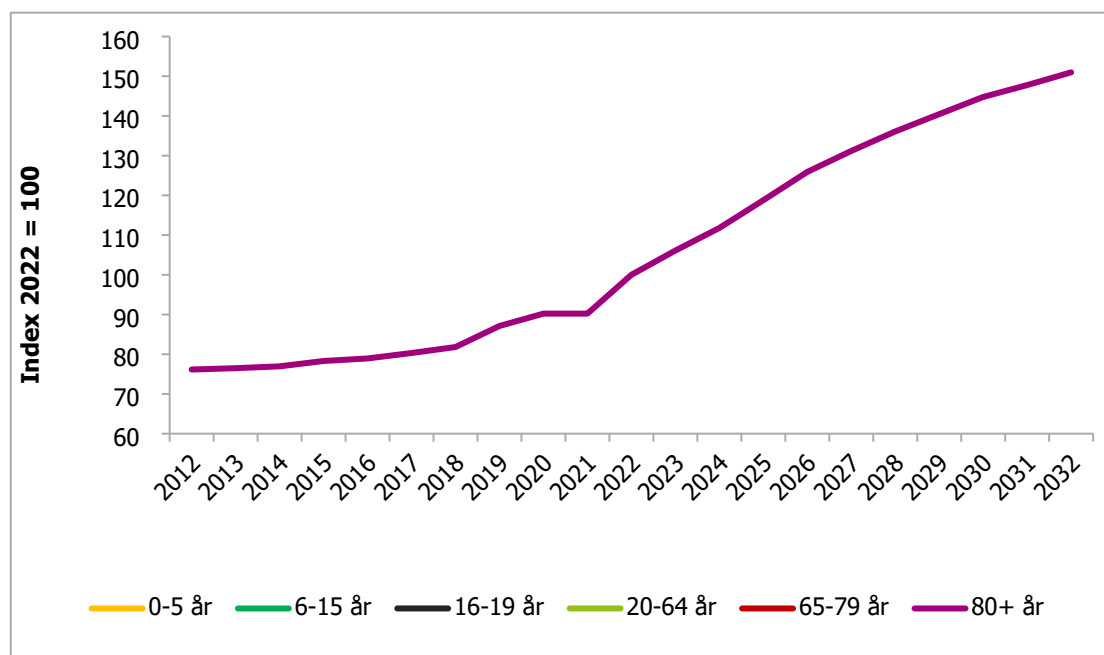

Diagram 3: Volymförändringar åldersgrupper: utfall 2012-2022, prognos 2023 – 2031

⁶ Åldersgrupperna representerar regionens planeringsbehov för verksamheterna

4.3 Delområdesprognos

Prognos för befolkningsutvecklingen har beräknats för sju geografiska delområden vilka är desamma som skolans elevupptagningsområden. Liksom prognosen för regionen som helhet är delområdesprognoserna demografiska framskrivningar vilket innebär att parametrarna som påverkar resultatet är fertilitet, mortalitet samt in- och utflyttning.

I Tabell 11 nedan visas den faktiska befolkningen per den 31 december 2022 och den prognostiserade för åren 2023 - 2026 uppdelat per delområde. Av tabellen framgår att delområdet Visby Södra beräknas växa mer (4,5%) än snittet för Gotland (2,4%) vilket beror på den planerade byggnationen på Visborgsområdet. Övriga områden växer mindre än snittet. Alla delområden väntas växa under perioden.

Delområde	2022	2023	2024	2025	2026	Förändring 2022-2026, antal	Förändring 2022-2026, procent
Visby Norra	17 642	17 717	17 795	17 875	17 957	315	1,79%
Visby Södra	16 213	16 413	16 602	16 781	16 954	741	4,57%
Fårösund	3 337	3 335	3 337	3 341	3 349	12	0,34%
Slite	4 993	5 015	5 036	5 057	5 079	86	1,73%
Roma	6 961	6 992	7 024	7 057	7 090	129	1,85%
Klinte	4 074	4 087	4 101	4 116	4 132	58	1,43%
Sudret	7 953	7 990	8 027	8 063	8 101	148	1,86%
Summa	61 173	61 549	61 922	62 291	62 662	1 489	2,43%

Tabell 11: Prognostiserad utveckling av folkmängden i regionens olika delområden, 2023-2026

I Diagram 4 nedan visas den procentuella befolkningsförändringar per delområde med utgångspunkt från årsskiftet 2022/2023 och med en horisont på tio år framåt och bakåt. Samtliga delområden har vid utgångspunkten index 100. Värdena till och med 2022 visar den procentuella förändring som varit och värdena från och med 2023 den prognostiserade utvecklingen. Här framgår det att den förväntade ökningen i Visby varit pågående sedan tidigare. Den förväntade expansionen i södra Visby gör att endast det delområdet väntas växa mer eller i nivå med Gotland som helhet även på längre sikt.

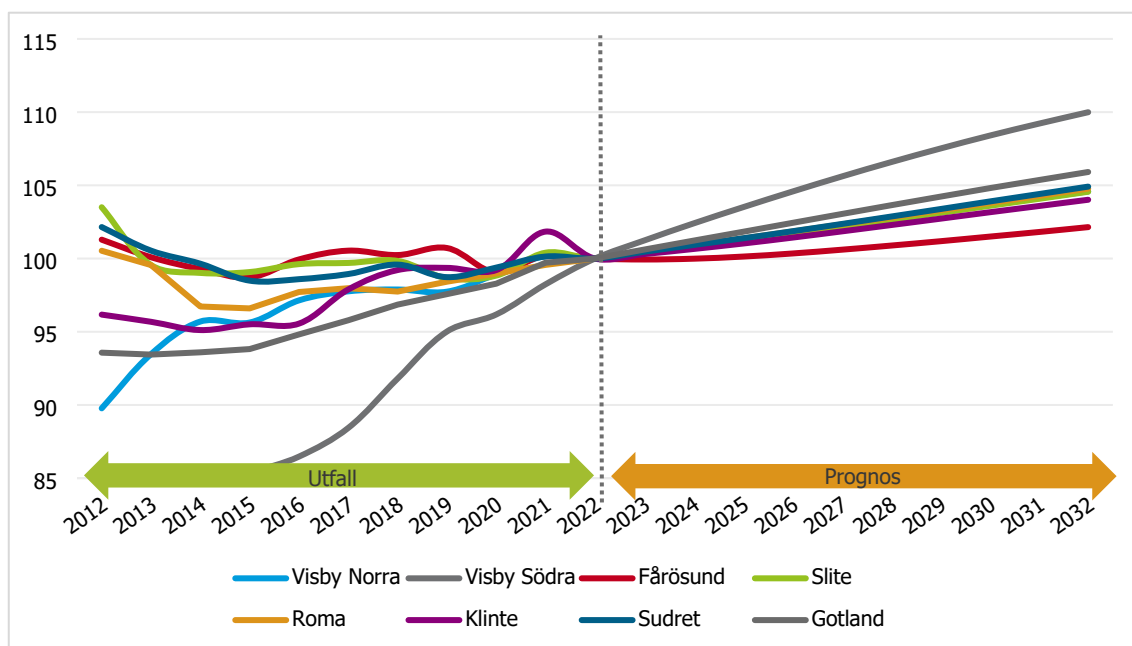

Diagram 4: Befolkningsförändringar i regionens delområden: utfall 2012-2022, prognos 2023 - 2032

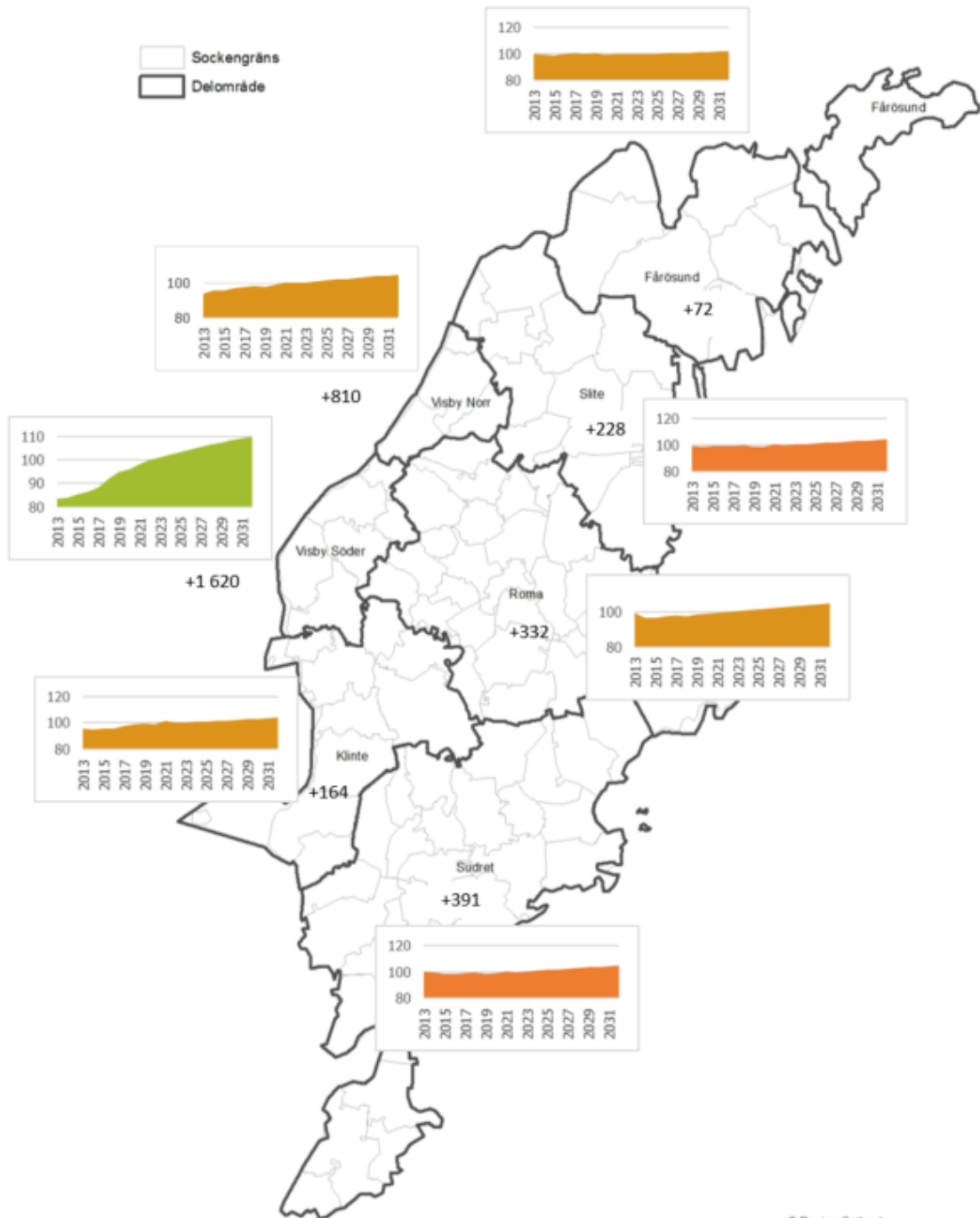
I Tabell 12 visas den faktiska befolkningen per den 31 december 2022 och den prognostiserade befolkningen för delområdet åren 2023 - 2026 fördelat per åldersgrupp.

	Ålder/År	2022	2023	2024	2025	2026	Förändring 2022-2026 antal	Förändring 2022-2026 procent
Visby norra	0-18	3 165	3 206	3 191	3 175	3 155	-10	-0,3%
	19-64	9 940	9 899	9 944	9 969	10 016	76	0,8%
	65+	4 537	4 612	4 661	4 732	4 786	249	5,5%
Visby södra	0-18	3 537	3 589	3 615	3 648	3 696	159	4,5%
	19-64	9 021	9 110	9 208	9 302	9 372	351	3,9%
	65+	3 655	3 714	3 779	3 831	3 886	231	6,3%
Fårö- sund	0-18	525	516	501	495	490	-35	-6,6%
	19-64	1 564	1 558	1 561	1 556	1 550	-14	-0,9%
	65+	1 248	1 260	1 275	1 291	1 309	61	4,9%
Slite	0-18	942	939	941	944	943	1	0,1%
	19-64	2 671	2 670	2 693	2 698	2 719	48	1,8%
	65+	1 380	1 406	1 402	1 415	1 417	37	2,7%
Roma	0-18	1 509	1 510	1 492	1 475	1 473	-36	-2,4%
	19-64	3 744	3 737	3 750	3 769	3 774	30	0,8%
	65+	1 708	1 745	1 783	1 812	1 843	135	7,9%
Klinte	0-18	859	859	855	851	852	-7	-0,8%
	19-64	2 030	2 030	2 031	2 036	2 034	4	0,2%
	65+	1 185	1 198	1 215	1 228	1 246	61	5,1%
Sudret	0-18	1 302	1 293	1 302	1 302	1 301	-1	-0,1%
	19-64	3 973	3 958	3 942	3 926	3 921	-52	-1,3%
	65+	2 678	2 738	2 783	2 835	2 879	201	7,5%
Summa		61 173	61 549	61 922	62 291	62 662	1 489	2,4%

Tabell 12: Prognostiserad utveckling av folkmängden i regionens olika delområden, 2023 - 2026, uppdelat på ålder

4.4 Befolkningsutveckling per delområde 2012 - 2032

Nedan visas den procentuella befolkningsförändringar per delområde med utgångspunkt från årsskiftet 2022/2023, med en tillbakablick till 2012 och prognos till 2032. Samtliga delområden har vid årsskiftet 2022/2023 index 100. Siffrorna i respektive delområde på kartan visar förväntad utveckling (antal invånare) under perioden 2023 - 2032. Eftersom Visby Söder förväntas öka med 1 620 personer, eller 10 %, under perioden så gör det att alla övriga områden minskar relativt Gotland som helhet.

© Region Gotland
Enheter Geografisk Information
2017-04-24

5 Kostnadsjämförelser

I det här avsnittet jämförs kostnader för ett antal stora verksamhetsområden med andra kommuner och regioner. Dessa siffror avser verksamhetsåret 2021. Underlaget presenterades vid budgetavstämningen hösten 2022. Räkenskaperna för 2022 publiceras i juni 2023 och sammanställs till budgetavstämningen.

För att veta om resurserna utnyttjas effektivt är jämförelser ett bra verktyg, dels mellan olika år och dels mellan olika kommuner och regioner. Avsikten är att redovisa ett diskussionsunderlag som bygger på faktiskt utfall i förhållande till andra. Dessa kostnadsjämförelser ska inte förväxlas med aktuellt ekonomiskt läge för regionen. Kostnadsjämförelser finns inte tillgänglig på samma detaljeringsnivå för alla regionens verksamheter. Det är anledningen till att det inte finns några jämförelser inom t.ex. samhällsbyggnadsområdet.

En relevant frågeställning i det här sammanhanget är vilka kommuner och regioner som är rimliga att jämföra med. Att göra jämförelser med kommungruppen har varit etablerat under lång tid. Inför år 2017 genomfördes en ny kommungruppsindelning. Gotland tillhör kommungruppen ”Mindre stad/tätort”. Jämförelser görs också konsekvent med så kallade likhetsutsökta kommuner. Det är kommuner som i teorin har liknande förutsättningar för sin verksamhet avseende befolkningsstruktur bland annat. När SKR gjorde sin analys användes inte liknande regioner utan de använde istället enbart Blekinge och Jämtland/Härjedalen. Det är de två regioner som liknar Gotland mest. Därför är det de regionerna även i den här jämförelsen som representerar begreppet liknande regioner för hälso- och sjukvård.

Inom vissa verksamhetsområden har en jämförelse med referenskostnad⁷ gjorts. I referenskostnaden vägs opåverkbara strukturella förutsättningar in, exempelvis ålder, invånarnas sociala bakgrund och den geografiska strukturen. Referenskostnaden är därmed olika i olika kommuner beroende på förutsättningar.

5.1 Sammanfattning

Analysgruppen från SKR konstaterade i sin analys från 2014 att ”Den faktiska kostnaden har överstigit standardkostnaden under nästan alla de senaste åren i alla delmodeller utom äldreomsorg och LSS. Inom barnomsorg, grundskola, gymnasieskola och IFO är det mycket stor skillnad, både i procentuell avvikelse och totalt belopp. Hälso- och sjukvården har en stor total avvikelse medan den procentuella avvikelsen inte är utmärkande.” Den slutsatsen stämmer till viss del fortfarande. Ett tydligt trendbrott kan dock ses när det gäller skolverksamheterna. I förhållande till referenskostnad är kostnaderna för förskola, skola och gymnasieskola inte alls lika höga. Även jämfört med kommungrupp och liknande kommuner är skillnaden mindre utmärkande. Ett tydligt trendbrott syns även för individ- och familjeomsorg. Jämfört med kommungruppen och liknande kommuner är avvikelsen nu 4 procent. Jämfört med 2020 är det en minskning med 6 procentenheter. Kostnaderna för somatisk specialistvård är fortfarande mycket högre än riket.

Jämfört med kommungruppen Mindre stad/tätort är kostnaderna totalt faktiskt 194 miljoner lägre för primärkommunal verksamhet. Vid en jämförelse med liknande kommuner är kostnaderna totalt ungefär 69 mnkr lägre. Det finns dock stora skillnader mellan verksamhetsområdena. Kostnaden för äldreomsorg och omsorg om funktionsnedsatta är mycket lägre än övriga kommuner och om man undantar de verksamheterna så blir det istället en merkostnad på cirka 70 miljoner kronor jämfört med kommungruppen och 149 miljoner

⁷ Referenskostnad är den kostnad som en kommun har om man bedriver verksamhet på en genomsnittlig avgifts- ambitions- och effektivitetsnivå med hänsyn till de egna strukturella faktorerna som beräknas i kostnadsutjämningsystemet. Referenskostnad kallades tidigare strukturårsjusterad standardkostnad.

kronor jämfört med liknande kommuner. Det finns med andra ord fortfarande stora utmaningar och utrymme för effektivisering.

Merkostnaden för hälso- och sjukvård jämfört med genomsnittet i riket är 310 miljoner kronor och vid en jämförelse med Region Jämtland/Härjedalen och Region Bleking är kostnaderna för hälso- och sjukvård och tandvård 228 miljoner kronor högre. Det är en mycket stor avvikelse.

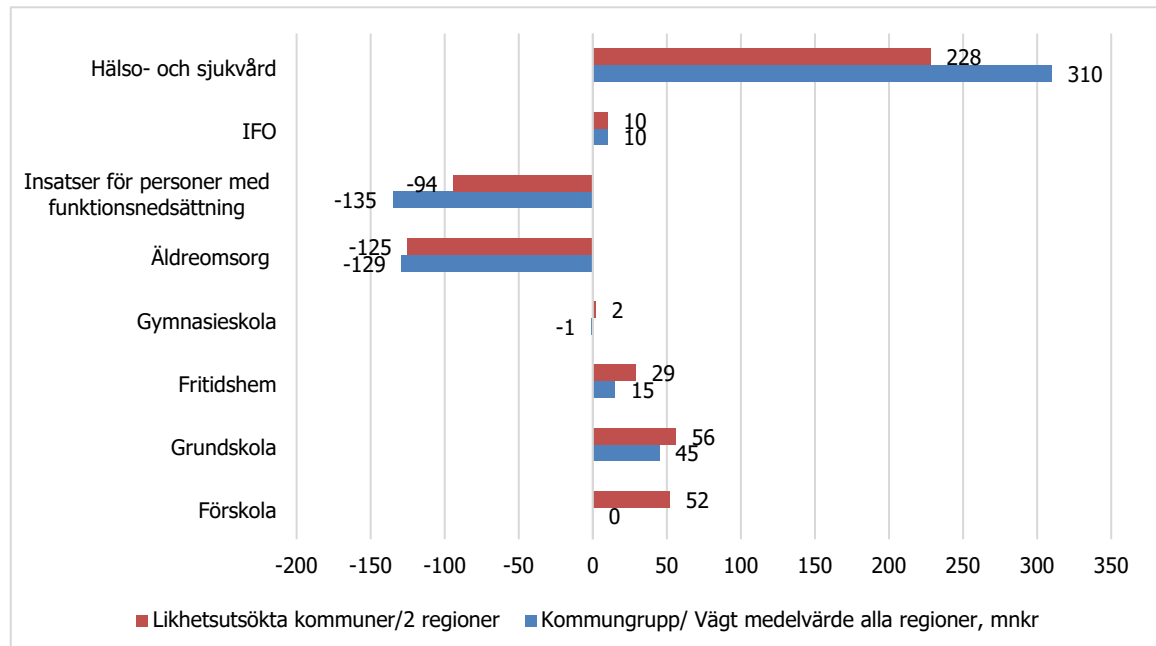

Diagram 5: Avvikelse jämfört med kommungrupp och likhetsutsökta kommuner/regioner 2021, mnkr

5.2 Jämförelse med kommungruppen

I tabellen redovisas en sammanställning av en beräknad merkostnad respektive lägre kostnad för olika verksamheter inom Region Gotland i jämförelse med kommungruppen mindre stad/tätort. Siffrorna avser verksamhetsåret 2021. För hälso- och sjukvård och tandvård jämförs med ett vägt medelvärde för samtliga regioner. Tabellen avser både kommunal verksamhet och enskild verksamhet. I tabellen visas genomsnittlig kostnad per brukare/elev respektive invånare.

Verksamhet	Gotland	Kommun- grupp/vägt medel*	Avvikelse kr	Avvikelse %	Merkostnad Gotland 2021, mnkr
Förskola kr/inskrivet barn	160 461	160 350	111	0%	0
Grundskola kr/elev	122 029	115 033	6 996	6%	45
Fritidshem kr/inskrivet barn	45 896	40 645	5 251	11%	15
Gymnasium kr/elev	133 527	134 015	-488	0%	-1
Äldreomsorg kr/inv 65+	58 836	67 033	-8 197	-14%	-129
Insatser för personer med funktionsnedsättning kr/inv	6 709	8 928	-2 219	-33%	-135
IFO kr/inv	4 755	4 583	172	4%	10
Summa					-194
*Somatisk vård kr/inv	19 573	16 455	3 118	19%	190
*Primärvård kr/inv	4 885	5 366	-481	-9%	-29
*Psykiatri kr/inv	2 885	2 435	450	18%	27
*Tandvård kr/inv	689	787	-98	-12%	-6
*Övrig hälso- och sjukvård kr/inv	3 590	2 329	1 261	54%	77
*Läkemedel kr/inv	3 623	2 807	816	29%	50
Summa					309
Summa avvikelse totalt					115

Tabell 13: Merkostnad 2021 jämfört med genomsnitt i kommungrupp eller vägt medelvärde för alla regioner

*Jämförelse görs med vägt medelvärde för samtliga regioner

Jämfört med kommungruppen är kostnaderna för äldreomsorg och insatser för personer med funktionsnedsättning 264 mnkr lägre. Kostnaderna för utbildningsverksamheterna från förskola till gymnasiet är 59 mnkr högre. Grundskola och fritidshem har i denna jämförelse kostnader som ligger över snittet. Övriga skolformer ligger i nivå med genomsnittet.

I den här tabellen jämförs hälso- och sjukvården med ett vägt medelvärde för samtliga regioner eftersom begreppet kommungrupp inte existerar bland regioner. Denna jämförelse visar att det läggs mer resurser på den somatiska vården och mindre på primärvård och tandvård. Omräknat i kronor läggs 190 miljoner kronor mer på somatiskt vård på Gotland jämfört med riket.

5.3 Jämförelse med liknande kommuner och regioner

Det finns ett verktyg i databasen Kolada där det går att söka ut liknande kommuner och regioner. Variablerna är befolkningsstruktur (30 %) och referenskostnad (70 %).

Referenskostnad är ett begrepp som används inom kostnadsutjämningsystemet och indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet.

Det innebär att det inte är samma jämförelsekommuner för alla områden utan beroende på verksamhet är det olika kommuner som jämförs. Vi jämför oss alltså med de kommuner som liknar oss mest just för den verksamheten. Trots att vi kan söka ut de kommuner/regioner som liknar oss mest är det ändå inte helt säkert att det blir en adekvat jämförelse då ö-läget ju inte finns som en faktor hos andra. När SKR gjorde sin analys användes inte liknande regioner vid jämförelsen för hälso- och sjukvården utan de använde istället enbart Blekinge och

Jämtland/Härjedalen. Det är de två regioner som liknar Gotland mest. Därför är det de regionerna även i den här jämförelsen som representerar begreppet liknande regioner för hälso- och sjukvård.

Följande avvikelser och merkostnader kan ses som indikationer.

Verksamhet	Gotland	Likhetsutsökta kommuner / 2 regioner**	Avvikelse , kr	Avvikelse, %	Merkostnad Gotland 2021, mnkr
Förskola kr/inskrivet barn	160 461	140 256	20 205	4 %	52
Grundskola kr/elev	122 029	113 438	8 591	8 %	56
Fritidshem kr/inskrivet barn	45 896	35 632	10 264	29 %	29
Gymnasium kr/elev	129 948	128 681	1 267	1 %	2
Äldreomsorg kr/inv. 65+	58 836	66 576	-7 740	-12 %	-125
Insatser för personer med funktionsnedsättning kr/inv	6 709	8 251	-1 812	-19 %	-94
IFO kr/inv	4 755	4 592	163	4 %	10
Summa					-70
**Somatisk vård kr/inv	19 573	17 383	2 190	13%	134
**Primärvård kr/inv	4 885	5 135	-250	-5%	-15
**Psykiatri kr/inv	2 885	2 675	210	8%	13
**Tandvård kr/inv	689	915	-226	-25%	-14
**Övrig hälso- och sjukvård	3 590	2 440	1 150	47%	70
**Läkemedel	3 623	2 957	666	23%	41
Summa					229
Summa avvikelse totalt					159

Tabell 14: Merkostnad 2021 jämfört med strukturellt liknande kommuner

**Jämförelse görs med Region Jämtland/Härjedalen och Blekinge

När Region Gotland jämförs med dessa kommuner och regioner blir slutsatserna inte riktigt likadana som vid jämförelse med kommungruppen. Den sammanlagda avvikelsen är cirka 159 mnkr (jämför med 115 mnkr vid kommungruppsjämförelse).

Avvikelserna är större inom skolområdet (+139 mnkr).

Kostnaden för äldreomsorg är 12 procent lägre än de liknande kommunerna och kostnaden för insatser för personer med funktionsnedsättning är 19 procent lägre vilket gör att Gotland har en kostnad för dessa verksamheter som är 219 miljoner lägre (2020: -257 mnkr) än liknande kommuner.

Vid en jämförelse enbart med regionerna Jämtland/Härjedalen och Blekinge visar det sig även här att Gotland lägger mer resurser på somatisk vård och psykiatri och mindre på primärvård och tandvård. Sammantaget ger det en nettokostnad för hälso- och sjukvård på Gotland som är 11% högre än Jämtland/Härjedalen och Blekinge. Avvikelsen för somatisk vård har minskat jämfört med 2020, då var kostnaden 17 procent högre, nu är den 13 procent högre. Omräknat i kronor läggs det 134 miljoner kronor mer på somatisk vård på Gotland jämfört med dessa regioner. Övrig hälso- och sjukvård innehåller bland annat sjukresor, hjälpmedelsverksamhet samt ambulans och sjuktransporter. På många ställen finns det även kommunala hjälpmedelscentraler men hos oss så finns det ju bara en, varför jämförelsen blir lite missvisande.

5.4 Nettokostnadsavvikelse

I begreppet nettokostnadsavvikelse jämförs den faktiska nettokostnaden (utfallet) för respektive verksamhet med den referenskostnad som är uträknad för Gotland i utjämningsystemet. Referenskostnad anger förväntad kostnad i en kommun givet ålder, behov och produktionsförhållanden vid genomsnittlig ambition och effektivitet. Referenskostnaden är alltså olika beroende på förutsättningar. Gotland anses ha gynnsammare förutsättningar än andra när det gäller förskoleverksamhet, fritidsverksamhet, grundskola, gymnasieverksamhet och individ- och familjeomsorg och sämre förutsättningar för äldreomsorg. Det betyder att Gotland i utjämningsystemet betalar en utjämningsavgift för dessa verksamheter till kommuner som inte anses ha samma goda förutsättningar.

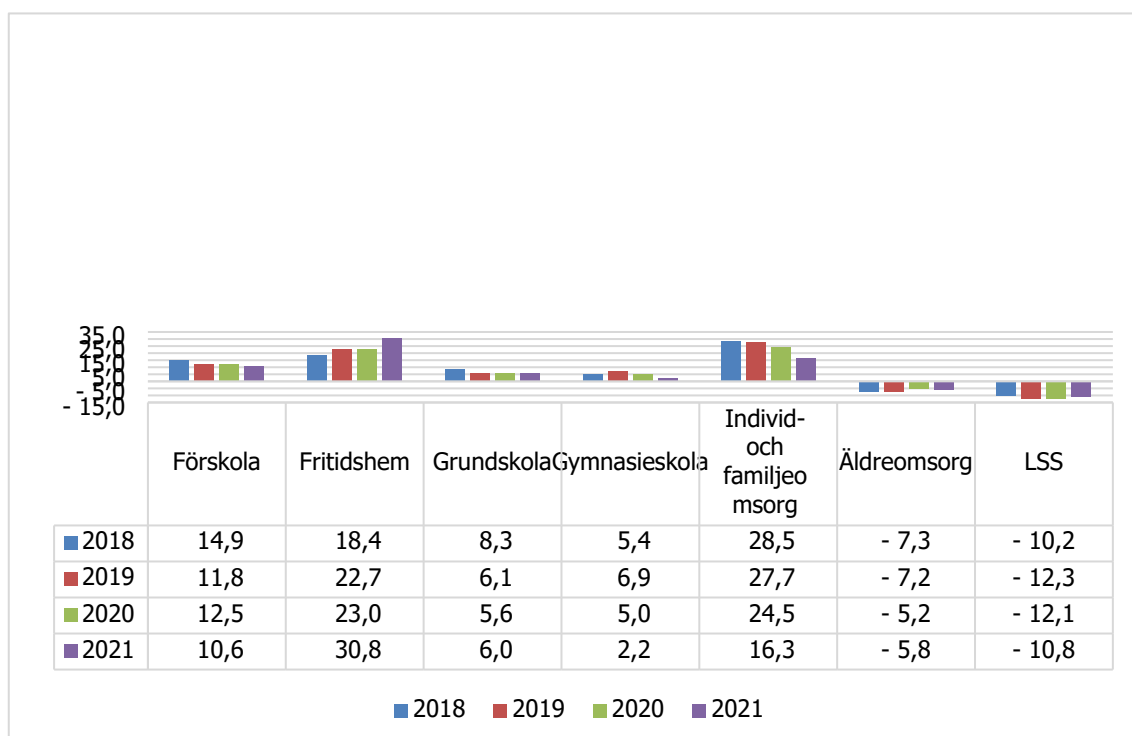

Diagram 6: Nettokostnadsavvikelse, %

Nettokostnadsavvikelsen (skillnaden mellan referenskostnad och verklig kostnad) är hög inom fritidshemsverksamheten samt inom individ- och familjeomsorgen. Avvikelsen är låg framförallt inom grundskola, gymnasieskola och äldreomsorg.

Förändringen mellan åren 2020 till 2021 för hela utbildningsområdet är i stort sett oförändrad (från 108 mnkr till 109 mnkr). 2015 var avvikelsen för hela utbildningsområdet 240 mnkr och nu är det 109 mnkr. Den procentuella avvikelsen 2021 jämfört med 2020 är lägre för förskola, gymnasieskola, individ- och familjeomsorg och LSS, medan den är högre för fritidshem, grundskola och äldreomsorg.

En hög avvikelse kan bero på att de variabler som används i kostnadsutjämningsystemet för att bedöma vilket behov som finns, inte fullt ut tar hänsyn till det verkliga behovet. Det indikerar ändå att det finns utrymme för effektivisering.

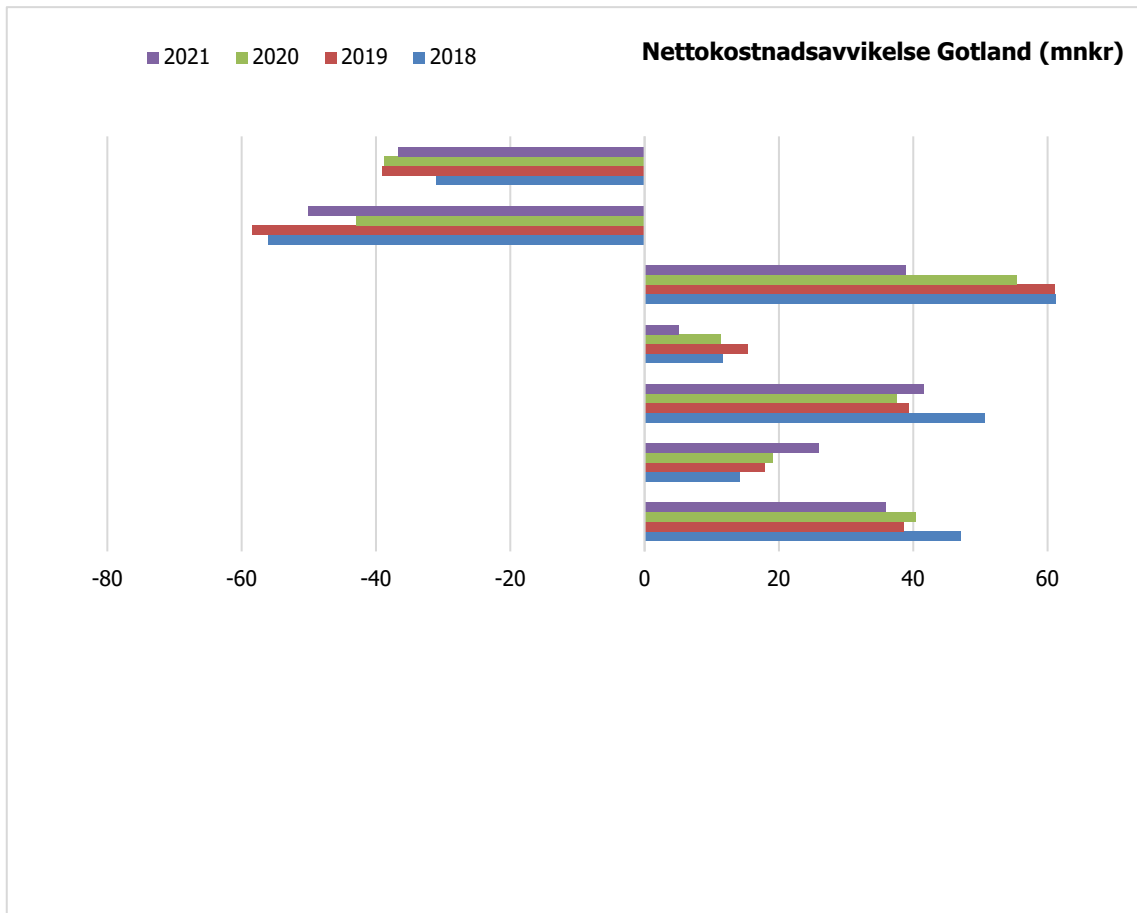

Diagram 7: Nettokostnadsavvikelse, mnkr

Genom att väga ihop avvikelsen inom samtliga verksamhetsområden inom primärkommunal verksamhet beräknas en total nettokostnadsavvikelse. Den totala nettokostnadsavvikelsen på Gotland är 4,0 procent (2020: 5,1 procent). Det placerar oss på plats 173 (2020: 202) av Sveriges 290 kommuner. Vi är alltså en av de kommuner som har högst avvikelse totalt. Trenden är dock positiv eftersom så mycket har hänt inom flera områden (se tabell ovan), 2015 var den totala avvikelsen 14,4 procent.

6 Finansförvaltning

Under finansförvaltningen redovisas regiongemensamma intäkter och kostnader. Intäkterna består av skatteintäkter, utjämningsbidrag och generella statsbidrag. Även intäkter från försäljning av anläggningstillgångar och exploateringstillgångar redovisas här liksom finansiella intäkter. På kostnadssidan återfinns arbetsgivaravgifter, tjänstepensioner och finansiella kostnader för bl.a. låneskulden.

Utvecklingen av skatteintäkter och statsbidrag beskrivs i avsnitt 1. Ekonomiska förutsättningar.

6.1 Försäljning av anläggningstillgångar och exploateringstillgångar

Försäljning av anläggningstillgångar består i huvudsak av bebyggda fastigheter och mark. Exploateringstillgångar utgörs av mark som förädlats för att säljas.

Vinster från försäljning av anläggningstillgångar får enligt huvudregeln inte ingå i balanskravsresultatet. Men om man kan visa att en försäljning av en anläggningstillgång innebär god ekonomisk hushållning kan man tillämpa en undantagsregel som gör att sådana vinster får ingå. Exempel är fastigheter som regionen säljer och där inte någon verksamhet längre bedrivs och innebär att regionen slipper framtida fastighetsunderhåll och investeringar.

Markexploatering räknas som kommunal verksamhet och vinster från försäljning av exploaterad mark får ingå i balanskravsresultatet i sin helhet, vilket är en stor fördel jämfört med försäljning av anläggningstillgångar.

Efterfrågan på byggbar mark i Visbyområdet är stor. Försäljningen av tomter på yttre A7-området har gått bra och genererat högre intäkter än väntat. Enligt tekniska nämndens slutrapport framgår att försäljningsintäkterna uppgått till 169 mnkr, intäkterna från anslutningsavgifter till 43 mnkr och utgifterna för infrastruktur till 78 mnkr. Två tomter återstår att sälja samt att tilläggsköpeskilling och vite för några redan sålda fastigheter väntas ge ytterligare ca 25 mnkr.

Vinster från försäljningar av främst fastigheter och mark har varierat mycket under den senaste tioårsperioden, se tabellen nedan. Under 2013 genomfördes en större försäljning av äldreboenden och under 2018 såldes två stora fastigheter i Visby hamn som Uppsala universitet hyr, vilket gör att dessa två år avviker med mycket högre vinster.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reavinster	128	17	12	29	24	142	9	54	25	28
Exploateringsvinster ⁸	0	5	3	16	62	27	21	15	54	8
Summa	128	22	15	45	86	169	30	69	79	36

Tabell 15: Vinster från försäljning av anläggningstillgångar och exploateringstillgångar (mnkr)

Den mark regionen äger på Visborgsområdet kan med fördel förädlas i egen regi på motsvarande sätt som skett för yttre A7-området. En exploatering medför samtidigt stora investeringar i infrastruktur för gator, vägar, cykelbanor, vatten- och avlopp m.m. som försäljningsinkomsterna behöver kunna täcka.

Stadsutveckling Visborg kommer bestå av ett flertal exploaterings- och infrastrukturprojekt som har en lång tidshorisont och utbyggnadsperiod. Områdets totala yta är ca 500 hektar och i

⁸ Från 2014 tillämpas exploateringsredovisning

dagsläget finns det fem antagna och tre påbörjade detaljplaner inom området, samt en planering för indelning av delområde "Norra Visborg". Visborgsområdet kan när det är utbyggt komma att innehålla mer än 3 500 bostäder samt ytor om totalt ca 40 000 kvadratmeter för verksamheter. De olika utredningar som genomförts sedan projektet startade gällande vatten och avlopp, skyfall och dagvattenhantering pekar på stora utmaningar för exploatering. Utmaningar finns också kring investeringar som behöver genomföras i vatten och avlopp men även kring tillståndsfrågor kopplat till naturskydd. De utmaningar som har identifierats kräver ytterligare utredningar, framförallt kopplat till vatten och avlopp, mot bakgrund av områdets karaktär och att Visborg ligger inom skyddszonen för dricksvattentäkter. Området är stort och de komplexa förutsättningarna pekar på att utgifterna för infrastruktur, särskilt för VA, kommer att bli mycket höga. Hur dessa investeringar ska finansieras behöver vara klarlagt innan exploateringen kan genomföras. Sammantaget kan konstateras att det kommer att ta ytterligare ett antal år innan det finns exploaterad mark att sälja men att området har potential att kunna ge försäljningsintäkter under lång tid framöver.

Förutom Visborgsprojektet så pågår följande exploateringsprojekt; kvarteret Järnvägen, Gråbo/Yttre Furulund, verksamhetsområde Annelund samt industrimark Österby och Bingerskvarn. Samtliga ligger i Visby och väntas ge exploateringsintäkter under perioden 2023-2030. Merparten av försäljningsintäkterna bedöms inflyta från 2025 och framåt.

Vinster från försäljningar av anläggningstillgångar och exploateringstillgångar är svåra att prognostisera och budgetera. Det är många olika parametrar som påverkar en försäljning. Förutom efterfrågan och politiska beslut påverkas försäljningarna av bygglov och andra myndighetsbeslut.

Mot bakgrund av att det främst är mark i mindre exploateringsområden som planeras säljas de kommande åren så har i plankalkylen för 2024-2026 har upptagits 10 mnkr i reavinster och 10 mnkr i exploateringsvinster för respektive år.

6.2 Pensionskostnader och pensionsskuld

Kommuner och regioner har en stor pensionsskuld för sina anställdas förmånsbestämda pensioner som regleras av kollektivavtalade pensionsavtal. Pensionsskulden redovisas enligt den s.k. blandmodellen vilket följer lagen om kommunal bokföring och redovisning. Blandmodellen innebär att pensionsskulden redovisas dels som en avsättning i balansräkningen och dels som en förpliktelse under ansvarsförbindelser inom linjen. Pensionsskulden i balansräkningen uppgår till 1 289 mnkr och pensionsskulden i ansvarsförbindelser uppgår till 2 163 mnkr. Den totala pensionsskulden uppgår således till 3 452 mnkr.

Ett nytt pensionsavtal för kommuner och regioner började gälla från och med 2023. Det nya avtalet, AKAP-KR, innebär en övergång till ett avgiftsbestämt pensionssystem som gör det möjligt att förutse kostnaderna bättre och över tid så ska pensionsskuldens ökningstakt avta. AKAP-KR innebär att premienivåerna höjs och kommer i nivå med övriga arbetsmarknaden. Cirka 90 procent av de anställda kommer att flyttas över till AKAP-KR. Övriga medarbetare kan välja om de vill gå över till det nya avtalet eller stanna kvar i det förmånsbestämda KAP-KL-avtalet. AKAP-KR innebär att premienivåerna höjs med 1,5 procentenheter och innebär att pensionskostnaderna kommer att öka. AKAP-KR får effekter på både kostnader och likviditet. Eftersom AKAP-KR är ett avgiftsbaserat avtal så kommer betalningen av avgifterna att ske kvartalsvis.

Pensionsskulden beräknas enligt särskilda riktlinjer RIPS 21. Pensionsskuldens storlek och därmed effekt på kostnaderna påverkas mycket av diskonteringsränta och livslängdsantaganden.

Diskonteringsräntan används för att nuvärdesberäkna pensionsskulden. Enligt RIPS 21 ska räntan fastställas årligen av SKR. RIPS-räntan ska bygga på en långsiktig ränta som inte påverkas av kortsiktiga svängningar på marknaden och som i större grad är kopplad till den långsiktiga reala räntan. SKR ska också ta hänsyn till den kommunala särarten med beskattningsrätten vid fastställandet av RIPS-räntan. Under 2022 fattade SKR beslut om att RIPS-räntan ska vara oförändrad på 1 procent. SKR anser att nivån är på en välavvägd nivå än så länge. Nästa beslut fattas vid halvårsskiftet 2023. En sänkning av RIPS-räntan med 0,5 procentenheter innebär ökade kostnader med cirka 10 procent motsvarande cirka 130 mnkr. Livslängdsantagandena ändrades 2021 och innebär att den totala skulden direkt ökade med 135 mnkr. Antagande om livslängd ändras mer sällan än diskonteringsräntan.

Pensionsskulden påverkas också mycket av hur inkomstbasbelopp och prisbasbelopp utvecklas. Medarbetare med en årsinkomst över brytpunkten 7,5 inkomstbasbelopp omfattas av en förmånsbestämd pension. Beroende på hur inkomstbasbeloppet och medarbetarnas inkomster utvecklas kan fler eller färre komma att omfattas av pensionsförmånen. Även pensionsförmånens storlek påverkas om medarbetarnas inkomster över brytpunkten ökar. Prisbasbeloppet används för att indexera pensionsskulden så att pensionsförmånen inte urholkas av inflation. Under 2023 och 2024 har inflationen kommit upp på historiskt höga nivåer. Det har lett till att prisbasbeloppet ökat mycket 2023 (8,7 procent) och bedöms öka ännu lite mer 2024 (9,0 procent).

Den stora ökningen av prisbasbeloppet innebär att pensionsskulden och pensionskostnaderna ökar enormt mycket 2023 och 2024. Enligt den senaste pensionsprognosen (mars 2023) från regionens pensionsadministratör Skandia så kommer pensionskostnaderna att uppgå till 692 mnkr vilket är en ökning med 276 mnkr jämfört med 2022. Under 2024 så prognostiseras pensionskostnaderna öka med ytterligare 126 mnkr och uppgå till 819 mnkr. Den totala pensionsskulden prognostiseras till 3 740 mnkr 2023 och 4 122 mnkr 2024. Från 2025 och framåt förväntas pensionskostnaderna återgå till en mer normal nivå på ca 500-550 mnkr per år men det förutsätter att inflation och löneökningar återgår till normala nivåer.

Plankalkylen har uppdaterats med den nya pensionsprognosen från mars 2023.

6.3 Finansiella intäkter och kostnader

De finansiella intäkterna utgörs av borgensavgifter, räntor, utdelningar samt avkastning på pensionsmedelsplaceringarna. De finansiella kostnaderna består i huvudsak av räntor på lån och pensionsskuld samt bankavgifter. Finansnettot, finansiella intäkter minus finansiella kostnader, har under en lång rad år varit negativt till följd av en stor låneskuld. I takt med att pensionsmedelsplaceringarna har blivit större så har avkastningen bidragit till att finansnettot under tre av de senaste fem åren varit positivt. Eftersom placeringarna ska värderas till verkligt värde kan det slå åt båda hållen beroende på hur de finansiella marknaderna utvecklas. En lägre låneskuld i kombination med låga räntekostnader har också bidragit till ett positivt finansnetto.

Aktieutdelningen från dotterbolaget Gotlands Energi AB (Geab) har under en lång rad år fram till 2015 utgjort den enskilt största finansiella intäkten. Under 2016-2017 lämnade Geab inte någon utdelning. Anledningen var att kapitalet behövts till finansiering av investeringar. Under 2018 återupptogs aktieutdelningen igen. Från 2022 sänktes Region Gotlands andel av aktieutdelningen från 10 mnkr till 5 mnkr. Geab står återigen inför stora investeringar har behov kapital för sin finansiering. För 2023 kommer Geab inte att lämna någon aktieutdelning vilket innebär en negativ budgetavvikelse Region Gotland på – 5 mnkr. Mot bakgrund av Geabs kapitalbehov för att kunna finansiera kommande stora investeringar så har inte något belopp för aktieutdelning tagits upp i plankalkylen 2024-2026.

De finansiella kostnaderna består i huvudsak av räntekostnader för pensionsskuld och upplåning. Räntekostnaderna för pensionsskulden utgör sedan drygt 10 år den största kostnadsposten. Regionen kan inte påverka den utan den styrs istället av riktlinjer för pensionsskultsberäkning och utvecklingen av prisbasbelopp och inkomstbasbelopp.

6.3.1 Låneskulden och investeringars utveckling

Låneskulden har legat relativt stabilt de senaste åren trots en stor investeringsvolym. Bra resultatnivåer och en god likviditet de senaste tre åren har kunnat amorteras med 198 mnkr. Låneskulden uppgår nu till 382 mnkr. Den genomsnittliga räntan på låneskulden är 2,01 procent och har successivt ökat med nästan en procentenhet sedan 2021.

För 2023 är den totala investerings- och exploateringsbudgeten inklusive kompletteringsbudget mycket hög, 1 399 mnkr. Av olika anledningar blir det ofta fördröjningar i investerings- och exploateringsprojekten. De senaste fem åren har de redovisade investeringsutgifterna legat mellan 35-67 procent av den totala investeringsbudgeten. Om utgifterna för investering och exploatering skulle bli 50 procent av budget innebär det investeringsutgifter på ca 700 mnkr. I delårsrapport 1/2023 har investeringsprognosen satts till 650 mnkr.

Likviditeten har varit god de senaste tre åren. Likvida medel uppgick vid årets slut till 401 mnkr. Den förbättrade likviditeten bidrar till att regionen i högre grad kan egenfinansiera kommande investeringar.

I planen för investeringar och exploatering enligt regionfullmäktiges beslut i november 2022 så uppgår investeringarna 2023-2025 sammanlagt till 2 098 mnkr och exploateringsutgifterna till 112 mnkr. Totalt 2 210 mnkr.

Investeringarna bedöms kunna egenfinansieras under 2023-2024. Prognosen baseras på antaganden om ett resultat för 2023 på -85 mnkr (prognos i delår 1/2023) och för 2024 på -69 mnkr (plankalkyl mars 2023) och därefter på 120 mnkr/år, avsättningar enligt senaste pensionsprognos (mars 2023), avsättning till pensionsmedel 2023 på 150 mnkr och därefter enligt plan 50 mnkr per år samt att investeringar 2023 på 650 mnkr och därefter investeringar på 600 mnkr per år samt avskrivningar baserat på investeringarna. Med dessa antaganden bedöms nya lån behöva tas upp först 2025. Från 2025 och framåt bedöms låneskulden behöva öka med cirka 100-160 mnkr årligen. Det skulle då innebära att låneskulden skulle uppgå till 884 mnkr år 2028. Med en genomsnittsränta på 2 procent skulle räntekostnaden öka från 8 mnkr 2023 till 18 mnkr 2028.

6.3.2 Utveckling av räntor och räntekostnader

Penningpolitiken i både Sverige och de stora ekonomierna har varit expansiv med låga räntor under ett flertal år för att inflationen varit för låg. Sedan Rysslands invasion av Ukraina och de konsekvenser detta medfört så har inflationen stigit kraftigt det senaste året och ligger på historiskt höga tal. I mars var inflationstakten enligt KPIF 8,0 procent och långt ifrån riksbankens mål på 2 procent. KPIF-inflationen har sjunkit något de senaste månaderna, ungefär i linje med riksbankens senaste prognos, men det beror på att energipriserna fallit. Bortsett från energipriserna har inflationen under årets första månader blivit påtagligt högre än väntat.

Riksbanken styrränta har på bara ett år höjts i snabb takt från 0 procent till 3,5 procent. Riksbankens prognos är att styrräntan kommer att behöva höjas med ytterligare 0,25 procentenheter i juni eller september för att inflationen ska falla och stabiliseras vid målet inom rimlig tid. Riksbanken bedömer att inflationsmålet kommer att kunna nås under 2024. Enligt riksbankens räntebana kommer styrräntan att ligga kvar på en nivå strax över 3,5 procent under 2024 och 2025 så att inflationen stabiliseras innan styrräntan kan börja sänkas.

Den rörliga räntan 3M Stibor ligger för närvarande på 3,57 procent och jämfört med för ett år sedan så är det nästan 3,5 procentenhet högre. 0,12 procent. Marknaden prissätter att 3M Stibor kommer att ligga på 3,45 procent om 1 år och på 2,80 procent om två år för att sedan plana ut och ligga på ca 2,6 procent.

En 5-årsränta ligger för närvarande på 3,02 procent. Marknadens prissättning är att 5-årsräntan kommer att sjunka till 2,78 procent om 1 år och sedan ligga kvar en nivå på 2,7 procent framåt.

Hur räntorna faktiskt kommer att utveckla sig är svårt att veta. Det man kan konstatera är att det låga ränteläget varat länge men att räntorna ökat i snabb takt det senaste året. I planeringen framåt är det förnuftigt att ta höjd för en högre räntenivå.

Utvecklingen av regionens räntekostnader under planperioden beror inte bara på ränteutvecklingen utan också på hur låneskulden utvecklas. Låneskulden beror i sin tur på i vilken utsträckning investeringsutgifterna kan finansieras med egna medel. Ytterligare ett sätt att finansiera investeringar är att sälja tillgångar t.ex. fastigheter som inte längre används av regionens verksamheter.

Lån med räntebindning utgör för närvarande 92 procent av låneskulden och resterande lån har rörlig ränta. Skuldportföljens kortsiktiga räntekänslighet vid en ökning med 1 procentenhet av 3M Stibor ger en kostnadsökning med ca 0,3 mnkr/år.

En ökning av låneskulden från 382 mnkr till 632 mnkr under planperioden 2024-2026 skulle innebära att de årliga räntekostnaderna ökar från 8 mnkr till 13 mnkr givet en oförändrad snittränta. Med en snittränta på 3 procent skulle det ge årliga räntekostnaderna på 19 mnkr 2026. En fördubbling av snitträntan till 4,0 procent skulle innebära årliga räntekostnader på 25 mnkr 2026. En ökning av låneskulden kommer att innebära att andel rörliga lån ökas. Med nuvarande marknadsräntor gör det att genomsnittsräntan i skuldportföljen successivt kommer att öka.

I plankalkylen har räntekostnaderna uppdaterats med ett antagande om låneskulden ökar till 471 mnkr 2025 och till 632 mnkr 2026 samt att genomsnittsräntan i låneportföljen ligger på 2,5 procent 2025 och 2,75 procent 2026. Då andel lån med räntebindning är hög så får de nya lånen som tas upp till högre ränta begränsat genomslag på genomsnittsräntan.

6.3.3 Internränta 2024

Internräntan används i internredovisningen för beräkning av de kapitalkostnader på anläggningstillgångar som verksamheterna disponerar. Internräntan påverkar den kapitalkostnad som verksamheterna får betala. Det är framför allt tekniska nämndens verksamheter som belastas med de största kapitalkostnaderna. En ändring av internräntan påverkar därmed kostnadsnivån och även nämndens externa avgifter och taxor. Även internhyra och interna priser påverkas av en högre internränta.

Utgångspunkten är att internräntan ska motsvara regionens långsiktiga externa upplåningskostnad. Internräntan sänktes till 1,0 procent 2022 och låg då i nivå med den externa genomsnittsräntan. Under 2021 så amorterades låneskulden genom att lån med rörlig ränta löstes. Det gjorde att andel lån med fast ränta i skuldportföljen ökade och därigenom även genomsnittsräntan. I samband med att lån omsätts samt vid nyupplåning framöver så kommer andel rörliga lån att öka. I år och nästa år så bedöms inga nya lån behöva ta upp. Genomsnittsräntan som ligger på 2,0 procent bedöms ligga kvar på den nivån fram till 2025.

Enligt Kommuninvest var den genomsnittliga räntan för kommunernas och regionernas totala låneskuld 1,89 procent första kvartalet 2023 och den genomsnittliga räntebindningen var 2,71 år. Genomsnittsräntan för nya lån som togs upp första kvartalet 2023 var 3,28 procent. SKR förslag till internränta 2024 är 2,5 procent.

Eftersom internränta ska motsvara regionens externa genomsnittliga upplåningsränta behöver internräntan höjas från 1,0 procent till 2,0 procent 2024.

7 Regionen som arbetsgivare

Region Gotland, Gotlands största arbetsgivare, har som de allra flesta arbetsgivare stora utmaningar vad gäller kompetensförsörjning. En växande befolkning på Gotland med ökat välfärdsbehov, kombinerat med stora pensionsavgångar samt en minskad andel av befolkningen i arbetsför ålder, betyder att det blir fler och fler bristyrken och allt svårare att rekrytera. Med nuvarande uppdrag kommer ”arbetskraften” inte räcka till.

Utöver demografin påverkar en mängd andra faktorer oss som arbetsgivare. Konjunkturförändringar och oro i omvärlden, rörligheten på arbetsmarknaden, den psykosociala hälsan, sjuktal, återhämtningsmöjligheter och hög arbetsbelastning i våra verksamheter, kompetensutveckling som fått stå tillbaka i samband med pandemin är exempel på sådant som på många sätt påverkar regionens verksamheter. Många är de utmaningar som Region Gotland behöver kraftsamla kring, samtidigt som det också ger möjligheter att kunna tänka annorlunda kring uppdrag och arbetssätt.

För att möta kompetensförsörjningsutmaningen behöver vi arbeta systematiskt både med att attrahera nya medarbetare och ta om hand om de medarbetare som redan arbetar hos oss. Vi behöver fortsätta att arbeta för en god arbetsmiljö med ett hållbart och aktivt ledar- och medarbetarskap i alla verksamheter. Vi behöver använda befintliga kompetenser på nya sätt, skapa attraktiva villkor, ha bra möjligheter till löne- och karriärutveckling, utnyttja tekniken på nya sätt, utveckla arbetsmiljön med mer förebyggande insatser som stärker hälsan. Vi behöver också skapa förutsättningar för fler medarbetare att arbeta heltid och stanna längre i arbetslivet.

Det finns en stark koppling mellan att en person som kan rekommendera andra att arbeta på sitt arbete även går att återfinna i välfungerande arbetsgrupper där det finns en god psykosocial miljö, ett aktivt ledar- och medarbetarskap, kultur som präglas av dialog och förankring samt effektiva processer för de vi är till för. Det finns även en stark koppling mellan ett högt engagemang och ambassadörskap. När vi driver mot att ha en inkluderande arbetsmiljö med en kultur som värdesätter prestation och välmående, upplevs Region Gotland som en attraktiv arbetsgivare som lockar och behåller medarbetare. Det ska vi sträva mot.

I denna text presenteras de områden som Region Gotland behöver fokusera och stärka upp i budget för att på så sätt kunna säkra genomförande och göra förflyttningar framåt. Kostnader eller omfördelningar både på regiongemensam nivå samt inom varje nämnds ansvarsområde.

7.1 Tillitsbaserat ledarskap – chefers förutsättningar

Tillitsbaserat ledarskap förutsätter att chefer har möjligheter i sitt uppdrag att vara nära verksamheten och kunna ge medarbetare förutsättningar att bidra till verksamhetsutveckling. Förutsättningarna för chefer handlar om rimliga och hållbara uppdrag, bra stödprocesser och möjlighet till utveckling i ledarrollen för att kunna leda sig själv, leda andra och leda verksamhet. Förutsättningar som detta ger stora positiva effekter på arbetsmiljön, sjuktal och personalomsättning för såväl chefer som medarbetare. För att skapa bra förutsättningar för rimliga uppdrag och stödfunktioner som kan ge rätt stöd, behövs en gemensam riktning,

utrymme och resurser.

7.1.1 Rimliga chefsområden

För att ha tid att se, lyssna och ta tillvara förslag från verksamheten behöver arbetsgrupper vara rimligt stora. Ett nära ledarskap är en viktig friskfaktor som dämpar både misstrivsel och konflikter och kan ge effekter på både sjuktal, personalomsättning och verksamhetens effektivitet. Detta är även viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv, då det generellt går att se att regionens kvinnodominerade arbetsgrupper är större än de mansdominerade yrkena. Det behöver ses över och jämnas ut.

- *Kostnader för rimliga chefsuppdrag*
Att se över chefsuppdrag och göra dem rimliga är förenat med kostnader som behöver prioriteras inom nämnderna. En del av kostnaderna skulle kunna räknas hem genom effektivare verksamhet, färre sjuktal samt mindre personalomsättning.

7.1.2 Chefstöd

Det är viktigt med ett nära, effektivt och kompetent chefsstöd. Under flera år har besparingar gjorts på stödresurser runt regionens chefer. Det har gjort att chefer idag gör många saker som tidigare avlastats genom stödresurser. Chefer kommer därmed längre ifrån sina medarbetare och den förflyttning och omställning som behöver göras för att klara våra gemensamma utmaningar framåt, blir en stor utmaning när tid för dialog i vardagen, verksamhetsutveckling och implementering av förändringar är begränsad. För att få hållbara arbetsgrupper, en god arbetsmiljö och ett aktivt ledar- och medarbetarskap behöver det finnas budgetmedel för att utöka stödet runt chefer och verksamheter.

Ett av flera identifierade områden som chefer önskar mer stöd kring är rekryteringar. Idag finns det utöver korttidsbemanning, endast resurser för att stödja i chefsrekryteringar och vissa nyckelpersoner. Utöver dessa så rekryterades 2022 över 1 500 tillsvidareanställningar till tjänster inom regionen, rekryteringar som chefer fått genomföra själva utan något gemensamt stöd. Andra identifierade områden där chefer uttalat behov av stöd är för att kunna driva och implementera olika förändringar (förändringsledare, processledare för hälsofrämjande arbetsplatser, stöd i verksamhetsutveckling och nya arbetssätt, administrationsavlastning, stöd vid konflikter, grupputveckling bland mycket mer).

- *Kostnader för resurser kring chefsstöd*
Generellt kostar funktioner som chefsstöd cirka 7-800 tkr per resurs.

7.1.3 Ledarutveckling

En ledarplattform/utbildningspaket med förslag på fyra till fem utbildningsdagar har tagits fram för chefer i regionen. Ett program med teman och fördjupning kring att leda sig själv, leda andra och leda verksamhet utifrån ett tillitsbaserat ledarskap. Ett program som alla regionens 250 chefer bör genomföra under de närmaste åren för att bli stärkta i sitt ledarskap. Utöver programmet riggas även för möjligheter till chefsnätverk och mentorskap. Insatser som behöver tas höjd för i budget.

- *Kostnader för ledarutveckling*
Ett utbildningspaket på fyra till fem dagar har en kostnad på cirka 9.500 kr per chef utöver tiden för deltagande. 9.500 kr gånger 250 chefer blir 2,4 mnkr. Denna kostnad

behöver prioriteras inom verksamheterna samt spridas ut över flera år då den även tar tid från verksamheterna.

7.2 Förutsättningar för samverkan och aktivt medarbetarskap

Regionens nya samverkansavtal är en viktig plattform för att få till en dialog om arbetsmiljö och verksamhetsutveckling i en målinriktad och tillitsfull process i vardagen. Det ger förutsättningar och möjligheter för ledare, medarbetare, skyddsombud och förtroendevalda att ta ett aktivt ansvar för att bidra till att utveckla och hitta nya vägar för våra utmaningar och kunna utföra våra uppdrag med så god kvalitet som möjligt för att välfärd ska säkras.

7.2.1 Program för medarbetare/medarbetarskap

Som ett led i implementeringen av det nya samverkansavtalet behöver inte bara ledarskapet lyftas utan även förutsättningarna för ett aktivt medarbetarskap. Ett program planeras att tas fram för att kunna ge rätt förutsättningar kring, roller, ramar, riktning och mål, kommunikationskanaler samt förutsättningar för att kunna ta sin roll och utvecklas i den tillsammans med sin arbetsgrupp. Detta för att ge organisationen möjlighet att utveckla arbetsmiljö och verksamhet och för att en av de viktigaste insatserna framåt för kompetensutvecklingen är att göra satsningar på medarbetare (behålla, motivera och utveckla).

- *Kostnader för program för medarbetare/medarbetarskap*
Utveckling av medarbetarskapet samt implementeringen av samverkansavtalet finns i dagens budgetram. Det som behöver tas höjd för är tiden att utveckla och implementera avtalet. Det behöver även prioriteras mot andra insatser då de som arbetar med implementeringen i stort sett är samma resurser som krävs för det chefsnära stödet.

7.2.2 Facklig tid

Ett nära samarbete med de fackliga organisationerna och skyddsorganisationen har resulterat i det nya samverkansavtalet. Implementeringen av det blir ytterligare ett sätt att sätta fokus på arbetsmiljö och verksamhetsutveckling genom ett aktivt ledar- och medarbetarskap. Dialogen i vardagen om både verksamhetens utveckling och arbetsmiljön är friskfaktorer och även starkt kopplat till kvalitet. Dialogen mellan chefer och medarbetare behöver stärkas. De förtroendevaldas förutsättningar är viktiga för att kunna stödja verksamheterna utifrån det perspektivet. Även för att stödja organisationen i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. En del av detta handlar om den fackliga tiden.

- *Kostnader för facklig tid*
Idag avsätts fyra timmar per fackligt ansluten. I den centrala budgetramen finns avsatt 5,3 mnkr, men den faktiska kostnaden är närmare 10 mnkr. Resterande kostnad budgeteras som lönekostnader i förvaltningarna. Det finns önskemål om att öka tiden per medlem. En ökning på två timmar, från fyra till sex timmar per medlem, skulle kosta cirka 14 mnkr.

7.3 Aktiv och strategisk kompetensförsörjning

Inom regionen får vi fler och fler bristyrken och allt svårare att rekrytera till många uppdrag. För att klara utmaningarna behöver vi prioritera insatser som gör att vi både kan attrahera nya och behålla befintliga medarbetare.

7.3.1 Marknadsanpassad och jämställd lönebildning, personalkompensation 2024

Det långsiktiga målet för lönebildningen i Region Gotland är att ha marknadsmässiga löner så att vi kan behålla, attrahera och rekrytera kompetenta medarbetare. Regionen har under ett flertal år gjort nödvändiga satsningar på jämställd och marknadsanpassad lönebildning. Vi kan se att dessa satsningar gett effekt. Ett exempel på det är löneskillnader mellan män och kvinnor. År 2016 var kvinnornas medianlön 94 % av männens. Efter 2022 års löneöversyn så kan vi konstatera att medianlönen för kvinnor och män ligger i samma nivå på 31 500 kr/månad. Det finns ännu skillnader på andra delar, till exempel 90:e percentilen, men genom satsningar så minskas den.

Lönerna för flera av regionens yrkesgrupper närmar sig eller är i nivå med rikets medianlöner, men fortsatta lönesatsningar krävs för att hålla i den utvecklingen och inte halka efter då även de flesta kommuner och regioner gör lönesatsningar. Vid analyser av *Sveriges kommuner och regioners* lönestatistik för år 2022 kan vi se att i vissa av våra yrkesgrupper, där medianlönen tidigare varit i nivå med rikets, nu ligger under rikets medianlön. Detta är under det år då Region Gotland lade 80 mnkr i lönebudgeten. Det skulle kunna tolkas som att flera kommuner och regioner hade fortsatt högre lönesatsningar och att regionens tidigare års satsningar direkt halkade efter.

Det är också viktigt att öka lönespridningen inom yrkesgrupperna så att medarbetare kan göra en lönekarriär. Inför 2024 står vi inför flera osäkra faktorer gällande löneökningsbehovet:

- De centrala löneavtalen löper ut 2024-03-31 och ska då omförhandlas av centrala parter. Löneökningarna i vissa av de centrala löneavtalen regleras utifrån nivån på det så kallade ”märket” som sätts av industrins parter. Nivån på märket har fastställts för 2023 och 2024 och landade på 7,4 %. För märket betyder det 4,1 % för 2023 och 3,3 % för 2024.
- Löneöversynen för 2023 är slutförd med de flesta av regionens fackliga organisationer förutom *Kommunal* och *Sveriges läkarförbund*, som i sina centrala löneavtal har inskrivet att löneökningen för 2023 ska fastställas enligt märket för år 2023 (4,1 %). Då Regionens budget för löneökningar 2023 är totalt 3,4% (125 mnkr) inklusive särskilda satsningarna på brist- och jämställdhet, innebär *Kommunal* och *Sveriges läkarförbunds* garanterade utfall enligt löneavtalen en högre personalkostnadsökning än det finns budgeterat.
- Vi kan anta att de fackliga organisationer som i 2023 års förhandling fick lägre löneökningar än ”märket” kommer att sträva efter kompensation för detta år 2024.
- Den höga inflationstakten och dess påverkan på reallönen är ett incitament inför 2024 års löneöversyn.
- Marknaden och bemanningsföretagen driver löneutvecklingen genom att erbjuda väsentligt högre löner för samma uppdrag, vilket bland annat innebär att ingångslönerna trycks upp och det i sin tur påverkar lönestrukturen och lönespridningen inom våra yrkesgrupper samt ökar förväntningarna bland övriga medarbetare.

I och med dessa osäkerhetsfaktorer är bedömningen att alla förvaltningar behöver samma procentuella fördelning av det utrymme som beslutas. De behöver sedan utifrån kompletterande analyser arbeta med lönestruktur och prioriteringar utifrån jämställdhet och brist inom hela ramen för personalkostnadskompensationen.

- *Personalkompensation 2024 för marknadsanpassad och jämställd lönebildning*

Inför 2024 års löneöversyn och utifrån ovanstående osäkra faktorer ser vi att löneökningens behovet behöver ligga på *minst* samma nivå som 2023, cirka 3,4 % vilket motsvarar 133,5 mnkr.

7.3.2 Samordning kring bemanningsfrågor

Utifrån utmaningen med kompetensförsörjningen behöver vi framöver arbeta ännu mer aktivt. Vi behöver förbereda och ställa om verksamheter för att utföra uppdrag på andra sätt, med färre antal medarbetare. Detta kräver förändrade arbetssätt, nya kompetenser, oberoende av hyr och heltid som norm. Överanställningar på enheter där vikariebehov ofta uppstår kan vara en del av lösningen. Även att arbeta mer med breddad rekrytering och förlänga arbetslivet. Ett systematiskt arbete med strategisk bemanning, där det finns ett aktivt kvalitetsarbete med tydliga kopplingar till arbetsmiljö och personalekonomi kommer att få leder till märkbara effekter.

Många frågor kring bemanning löper idag parallellt; korttidsbemanning, strategisk hållbar bemanning, LAS-hantering, nya regler kring dygnsvila, hantering av belastningsregister, asyl och krigsplacering mm. Vi ser mer och mer ett behov av samordning kring dessa frågor. En ökad samordning är också en viktig del av lösningen för att möta rekryteringsutmaningen.

Ökad samordning av korttidsbemanning inom regionen, samlad kompetens och minskade strukturella hinder behöver vara nästa steg. Det ger mer utvecklingskraft, kvalitet och effektiva processer och på sikt lägre sjuktal, lägre kostnader samt ökad kontinuitet i verksamheter. Det blir också ökade samordningsvinster med mer gemensamt arbete med utveckling, breddad rekrytering, marknadsföring, introduktion till välfärdsjobb, samordning av prao, feriejobb, hantering av arbetstillstånd med mera. Gemensamma system och systemstöd som underlättar behöver utvecklas mer samordnande för att kunna användas mer optimalt. Ett schemalägningsverktyg där AI kan hjälpa till med schemaläggningen kan till exempel ge stora effektivitets- och kvalitetsvinster.

- *Kostnader för samordning av korttidsbemanning*
Initialt behövs någon form av resursförstärkning för att kunna göra denna förändring, till exempel resurser för samordning/projektledning mm. Även utvecklingskostnader och eventuella lokalkostnader behöver tas hänsyn till. Ett internt projekt eller annan samordning kommer att ge effekthämtning på längre sikt men behöver förstärkas med medel initialt.

7.4 Ett hälsofrämjande arbete med fokus på det aktiva och förebyggande arbetsmiljöarbetet

En bra arbetsmiljö där det hälsofrämjande arbetet är i fokus, är en förutsättning för ett hållbart medarbetarengagemang och även för att vara konkurrenskraftig som arbetsgivare. Traditionellt arbetsmiljöarbete har handlat om att förebygga ohälsa och olycksfall. Ett hälsofrämjande arbetssätt är mer offensivt, där främjandet fokuserar på att stärka frisk- och hälsofrämjande faktorer för att få långvariga effekter och sänkta sjuktal.

Frisk- och hälsofrämjande faktorer existerar på olika nivåer och samverkar och påverkas av varandra (individ- grupp och system nivå). Forskning visar att aktivt och systematiskt arbete med hälsa och friskvård på alla nivåer samtidigt är något som ger vinster för individen, organisationen och samhället. Med cirka 6 700 medarbetare utgör Region Gotland cirka 11 % av Gotlands befolkning. Medarbetarna är samtidigt medborgare, föräldrar och vårdtagare. Detta

ger oss en unik möjlighet till synergieffekter där satsningar även kan ge positiva bidrag och effekter i ett större folkhälsoperspektiv.

Region Gotlands fokus behöver vara på intensifierade insatser, dels riktade generellt, men också mot personer med störst risk för ohälsa. Enskilda medarbetare behöver ges möjlighet att inspireras till goda hälsorelaterade vanor och även erbjudas stöd för att göra val som främjar god hälsa och ett hållbart arbetsliv. Att skapa goda förutsättningar dels för att uppmuntra och bekräfta de som redan har goda levnadsvanor, dels för att ge de som behöver en livsstilsförändring möjlighet att introduceras i friskvårdsaktiviteter är viktigt. Det behövs också ett ökat stöd till chefer och arbetsplatser för att främja denna utveckling. Erbjudanden och möjligheter att främja hälsa anpassade till arbetsplatsers olika förutsättningar. En höjd kunskap kring hälsa och dess betydelse är också en förutsättning för att få till effekter på alla nivåer. Ett fungerade och aktivt friskvårdsarbete, där vi fokuserar på främjande och förebyggande insatser istället för punktinsatser och efterhjälpande insatser, hjälper oss inte bara att klara bemanningen utan ses även som en personalförmån som kan bidra till attraktiviteten.

7.4.1 Riktlinje för friskvård

I pågående översyn av regionens friskvårdspolicy och riktlinjer ingår ställningstagande om såväl högre friskvårdsbidrag som friskvårdstimme. Idag erbjuder Region Gotland antingen en friskvårdstimme eller friskvårdsersättning på 1 200 kr. Variationer i möjligheter och tillämpning av policy och riktlinjer finns inom regionen. Ersättningsnivån behöver höjas och vi behöver ta ställning till möjligheten att nyttja friskvårdstimmen.

- *Kostnader för ny riktlinje för friskvård*
Idag skulle ersättningen för friskvård i teorin kosta regionen cirka 8 mnkr ifall alla medarbetare tog ut den (det faktiska uttaget 2022 var cirka 1 mnkr). Att öka ersättningsnivån för friskvårdsbidraget från 1 200 kr till 3 500 kr skulle i teorin generera en kostnad på cirka 23,5 mnkr som innebär en ökning på 15,5 mnkr. Troligtvis skulle summan inte bli riktigt så hög i realiteten, men ge en signal om att det är viktigt. Del av kostnaden skulle också kunna hämtas hem ifall sjukkostnaderna sänks som en effekt. Tid för att nyttja en friskvårdstimme är ytterligare en kostnad att ta hänsyn till.

7.4.2 Förmånsportal

En förmånsportal som tydliggör möjligheter och inspirerar till hälsa samt förenklar uttag av friskvård är en satsning som kan bidra till mer varaktiga/hållbara förbättringar. Det är också ett komplement till lönen för att vara en attraktiv arbetsgivare. I en portal skulle vi kunna synliggöra vad medarbetarna faktiskt får i lön och andra ersättningar (pensioner, försäkringar, arbetstidsförkortningar) samt kunna lägga in fler erbjudanden kring rörelse och hälsa. Detta som en del i att få ytterligare driv i arbetet med att underlätta en hälsoflyttning samt höja attraktiviteten som arbetsgivare.

- *Kostnad för förmånsportal*
Upphandling av en förmånsportal behöver göras och skulle kosta ett par miljoner kronor per år.

7.4.3 Hälsöfrämjande och förebyggande satsningar/aktiviteter inom arbetstiden

I flera verksamheter har vi höga sjuktal och det finns många yrkesgrupper som inte är kvar i yrket fram till pensionsålder. Att satsa på ett förebyggande och hälsofrämjande arbete skulle göra att sjukkostnaderna minskar, att vi får medarbetare som orkar arbeta längre och att vi även kan bemanna på ett bättre sätt för att möta kompetensförsörjningsutmaningen.

I ett hälsofrämjande och förebyggande arbete behöver vi se på både generella insatser så som kompetenshöjning inom levnadsvanor, rörelse och psykisk hälsa och även riktade insatser på arbetsplatser kopplade till arbetets- och individuella förutsättningar. Vi behöver även ta höjd för att vissa satsningar kan göras inom ramen av arbetstiden. Ett projekt inom återhämtningsbonusen tittar på sådana aktiviteter. För att bedriva ett aktivt förebyggande arbetsmiljöarbete behöver resurser finnas, både internt och externt (företagshälsovården). Vi skulle behöva ta höjd för att ha ett antal personer internt som driver på hälsoarbetet inom organisationen, som exempelvis hälsoinspiratörer eller processledare. Detta för att mobilisera och samordna projektledning och styrning av regionens interna dokument.

- *Kostnader för hälsofrämjande och förebyggande satsningar/ aktiviteter inom arbetstiden*
Budget för samordningsresurser, två personer, 1,5 mnkr.

7.5 Övrigt att ta hänsyn till

7.5.1 Vidareutbilda redan befintliga chefer

Lärosätena kommer framåt inte att kunna utbilda tillräckligt med personer som matchar våra kompetensbehov. Region Gotland måste därför ta ett större eget ansvar för att vidareutbilda egen personal för att undvika en långsiktig förstärkt kompetensbrist inom flera yrkeskategorier. Detta kan ske genom statliga satsningar för vidareutbildningsmöjligheter, men behöver även kompletteras med medel för att skapa attraktiva villkor som motiverar redan anställda medarbetare att vidareutbilda sig mot tydliga bristområden.

- *Kostnader för vidareutveckling av befintliga medarbetare*
Denna kostnad behöver prioriteras inom nämnderna utifrån identifierat behov.

7.5.2 Flexibla kontorsarbetsplatser

Ett mer flexibelt arbetssätt gällande kontorsarbetsplatser kan ge nya effektiva samarbeten som gynnar verksamheterna samtidigt som det också kan ge positiva effekter på kompetensförsörjningen genom att vi attraherar och kan behålla medarbetare. Men ändrade förutsättningar kring flexibla kontorsarbetsplatser ställer nya krav, exempelvis ledarskap och fysisk- och psykosocial arbetsmiljö. Under 2022 genomfördes ett projekt med kontorsarbetsplatserna på Visborg. Det arbetet behöver fortsätta. Det som är kvar i projektfas 1 behöver slutföras och nya satsningar på teknik och lokaler behöver göras för att möjliggöra mer flexibla arbetssätt. Det är ett arbete som spänner över flera olika funktionsområden och som även behöver synkas med den regionala utvecklingsstrategin.

- *Kostnad för flexibla kontorsarbetsplatser*
Budget för samordning behövs för att driva arbetet. Även medel för eventuell ombyggnation, IT-teknik, utrustning med mera behöver tas höjd för. En projektledare på del av tid, för projektdel 2, skulle behöva tillsättas.

7.5.3 Verksamhetsutveckling genom digitalisering

Inom regionen har det drivits ett omfattande övergripande verksamhetsutvecklingsarbete för att digitalisera ett flertal processer. Detta i syfte att effektivisera och förenkla administrationen för chefer och medarbetare. En ökad digitalisering genom systemstöd kan underlätta och verka

resursbesparande för våra verksamheter. Systemen behöver vara anpassade för användarna och enkla att nyttja. Det behövs introduktion, utbildning, stöd för implementeringen, samordning kring olika systemstöd, objektsförvaltning, fortsatt utveckling med mera. Detta för att ge chefer och medarbetare rätt förutsättningar att kunna utnyttja verktygen på bästa sätt.

- *Kostnad för fortsatt utveckling av arbetsätt med hjälp av digitalisering*
I digitaliseringsomställningen behövs resurser med rätt kompetens som kan driva på utvecklingsarbetet och även implementeringsstöd samt efterföljande förvaltning.

7.5.4 AB § 13 dygnsvila

Den 1 oktober 2023 skärps kollektivavtalets regler avseende dygnsvila i syfte är att garantera vila och återhämtning samt säkerställa att kollektivavtalet är förenligt med arbetstidsdirektivet.

- *Kostnader för ändringar i AB §13 dygnsvila*
Förvaltningarna behöver ta höjd för de extrakostnaderna om kan uppstå i samband med de ändrade reglerna för dygnsvilan.

	2024
Personalkostnadsökningar (motsvarande 3,4 %)	133 500
Rimliga chefsuppdrag	
Chefsstöd	
Ledarutveckling	2 400
Program för medarbetare/medarbetarskap	
Facklig tid	14 000
Uppskattad merkostnad för höjt friskvårdsbidrag	15 500
Hälsöfrämjande och förebyggande satsningar/aktiviteter inom arbetstid	1 500
Vidareutveckling av befintliga medarbetare	
Flexibla kontorsarbetsplatser	
Utveckling av arbetsätt med hjälp av digitalisering	
AB § 13 dygnsvila	
Avsatt i planen för personalkostnadsökningar	-125 000
Summa	41 900

Tabell 16: Sammanfattning faktorer inom HR-området att beakta i budgetarbetet (tkr)

8 Driftbudget

8.1 Redan beslutade utökningar och besparingar (inarbetade i plankalkylen)

Regionfullmäktige beslutade i november 2022 att nedanstående avsättningar och ramjusteringar ska genomföras i budgeten 2024-2025. (minustecken betyder att nämnden får pengar)

	2024	2025
Personalkostnadsökningar	-125 000	-250 000
Prisökningsreserv	-40 000	-80 000
Resursfördelningsmodeller		
BUN: förskola, grundskola, fritidshem	350	3 641
GVN: gymnasieskola	-6 615	-13 790
HSN: medicinskteknisk utveckling	-49 000	-99 500
SON: äldreomsorg	-31 507	-64 626
Övrigt		
TN: Evakueringslokaler för Södervärn och Alléskolan	2 000	7 000
RS: E-arkiv	500	500
RS: Landsbygdsutveckling fokus skola 2022-2024	0	1 000
RS/RSF: Hansedagarna	-1 573	-5 122
MBN: Internt hållbarhetsarbete	-2 500	-2 500
Summa ramjusteringar enligt plan 2024-2025	-253 345	-503 397

Tabell 17: Beslutade och inarbetade ramjusteringar 2024-2025 jämfört med budget 2023 (tkr)

8.2 Justering av resursfördelningsmodeller

Efter nya antaganden om den demografiska utvecklingen (befolkningsprognos mars 2023) föreslås följande förändringar. Alla belopp är förändringar utifrån 2023 års budget (minustecken betyder att nämnden får pengar).

	Behov 2024	Skillnad mot plan	Behov 2025	Skillnad mot plan	Behov 2026
BUN: förskola	6 240	4 827	9 311	6 843	8 937
BUN: fritidshem	1 702	1 591	2 379	2 268	3 378
BUN: förskoleklass	1 843	-82	2 434	576	4 362
BUN: grundskola	-13 243	-10 144	-9 340	-8 544	-4 886
Summa BUN	-3 458	-3 808	4 784	1 143	11 791
GVN: gymnasieskola	-9 291	-2 676	-19 339	-5 549	-29 842
SON: förändring äldre 65 år och uppåt	-32 427	-920	-65 352	-726	-100 233
HSN:	-50 300	-1 300	-103 000	-3 600	-155 900
Summa	-95 476	-8 704	-183 007	-8 732	-274 194

Tabell 18: Behov utifrån nya antaganden om demografiska förändringar 2024-2026 (tkr), jmf med budget 2023

Summan av behovet efter uppdatering av nya befolkningssiffror jämfört med vad som tidigare avsatts för resursfördelningsmodeller är som synes i tabellen ovan totalt 8,7 mnkr 2024 och 8,7 mnkr 2025.

8.2.1 Barn- och utbildningsnämnden

Inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen används sedan 2010 en modell för fördelning av budgetmedel som utgår från förordningen om ”Offentliga bidrag på lika villkor”. Modellen rör förskola, fritidshem, grundskola och förskoleklass. Varje barn/elev genererar en viss budgettilldelning (grundbelopp - skolpeng). Modellen är baserad på prognostiserade demografiska förändringar (elevströmmar) inför varje budgetår. Mätning av antalet barn/elever sker i princip varje månad under året och ersättning utbetalas till respektive fristående och kommunal huvudman. Till fristående huvudman utbetalas hela grundbeloppet per barn/elev med avdrag för barnomsorgsavgifterna. Ersättning till den kommunala verksamheten exkluderar lokaler (hyra och städ), skolluncher samt mervärdesskatt. Ersättning utgår från resursfördelningsmodellen.

Beskrivning av resursfördelningsmodellerna

I grundbeloppet - skolpengen ingår bidrag för:

1. undervisning
2. lärverktyg
3. elevhälsa
4. måltider
5. lokalkostnader
6. intäkter
7. administration
8. mervärdesskatt

I förekommande fall utgår ersättning för modersmålsundervisning och extraordinära stödåtgärder (tilläggsbelopp) samt regionalt stöd till små skolenheter.

Förskola

Grundbeloppet utgår med olika belopp för barn mellan 1 och 2,5 år och äldre än 2,5 år. Beloppet per barn i respektive åldersgrupp är lika oavsett närvarotid. I grundbeloppets undervisningsresurs tillika pedagogiska verksamhet ingår olika faktorer, exempelvis socioekonomiska och särskilda insatser.

Grundskola inklusive förskoleklass

Grundbeloppet är ett bidrag per elev justerat för olika faktorer (socioekonomiska samt särskilda insatser). Antalet elever på en skola genererar en viss budgettilldelning med olika tilldelning beroende på årskurs. För små skolenheter belägna utanför Visby tätort utgår ett extra bidrag per elev, så kallat landsbygdsstöd.

Fritidshem

Grundbeloppet är ett bidrag per elev justerat för olika faktorer (socioekonomiska och särskilda insatser). Antalet elever på fritidsverksamhet genererar en budgettilldelning.

Flöden under perioden 2024-2026

Beräkningarna över förväntat antal barn och elever utgår från befolkningsprognosen från mars 2023. 95,8 % av populationen beräknas delta i förskoleverksamheten, 60,1 % i fritidshemsverksamheten samt 100 % av populationen i förskoleklass och grundskola.

Tabellen nedan visar förändring år 2024 och framåt utifrån hur många barn och elever som man planerar för 2023 och som också kompenseras i resursfördelningsmodellen. Den ekonomiska effekten blir att rätt anslag tillförs kommande år även om det faktiska antalet barn inte stämmer med planeringen.

Verksamhetsform	2023 budget	2024	2025	2026
Förskola	2 689	-55	-80	-78
Fritidshem	2 842	-53	-73	-99
Förskoleklass	649	-30	-40	-71
Grundskola	5 902	+179	+128	+69
Totalt	12 082	+41	-65	-179

Tabell 19: Årliga förändringar av antal deltagande barn 2024-2026 jmf med budget

I tabellen syns att det blir en ökning av barn i grundskola 2024 men en minskning av barn i övriga verksamhetsformer. Framåt ses fortsatt en ökning i grundskolan om än inte lika stor. Övriga verksamhetsformer fortsätter att minska.

8.2.2 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ersättning utgår med ett grundbelopp per program som baseras på genomsnittskostnaden per elev för de olika programmen. Det är stora skillnader i kostnad per elev mellan de olika programmen. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden tar inför varje nytt kalenderår ett beslut om vilket grundbelopp som gäller.

	2024	2025	2026
Kommunal skola, egna kommunen	1 663	1 741	1 830
Fristående skolan, egna kommunen	228	237	250
Kommunal skola, annan kommun	58	62	64
Fristående skola, annan kommun	53	57	59
Summa	2 002	2 097	2 203

Tabell 20: Antal elever i gymnasieskolan 2024-2026 (i den kommunala skolan är 13 elever medräknade från annan kommun)

8.2.3 Socialnämnden

Hösten 2013 beslutades om att införa en resursfördelningsmodell för äldreomsorg som tillämpas från budgetåret 2014. Modellen bygger på befolkningsprognosen för personer 65+. Beräkningen av resursbehoven grundas på kostnaden för äldreomsorg redovisad i offentlig statistik och en viktning utifrån resultatet från kostnad per brukare (KPB). Resursbehovet speglar behovet utifrån de demografiska förändringarna och redovisas i fasta priser. Lönekompensation tillkommer som tidigare.

I beslutet om att införa en resursfördelningsmodell fanns en skrivning om att de ingående värdena ska stämmas av regelbundet och de demografiska förändringarna ska beräknas. Viktningen har uppdaterats 2022 och får genomslag i 2023 års budget. Viktningen ska ses över inför budget 2026. Antal personer över 65 år utgår från senaste befolkningsprognosen från mars 2023.

I 2023 års budget tillfördes 30,6 mnkr då antalet personer över 65 år beräknades öka med 314 personer jämfört med 2022. Nu när de definitiva befolkningssiffrorna för 2022 samt ny prognos för 2023 är redovisade visar det sig att slutliga resursbehovet hamnade under det beräknade. Det blev färre äldre än beräknat i åldersgruppen 65-84 år och fler äldre än beräknat i åldersgruppen 85 år och äldre.

Ålder	Beräknat 2022	Utfall 2022	Planerat 2023	Ny prognos 2023	Planerat 2024	Ny prognos 2024	Planerat 2025	Ny prognos 2025	Planerat 2026
65-69	4 207	4 205	4 213	4 192	4 203	4 171	4 176	4 132	4 057
70-74	4 050	4 021	4 046	4 010	4 016	3 976	4 018	3 982	4 068
75-79	3 803	3 788	3 842	3 827	3 879	3 859	3 861	3 832	3 729
80-84	2 358	2 333	2 579	2 560	2 702	2 684	2 920	2 896	3 115
85-89	1 301	1 315	1 311	1 322	1 414	1 421	1 484	1 483	1 531
90+	717	729	759	762	781	788	809	820	865
Summa	16 436	16 391	16 750	16 674	16 995	16 899	17 268	17 145	17 365

Tabell 21: Antal personer 65 år och äldre

Ålder	Avstämning 2022	Avstämning 2023	2024	2025	2026
65-69	-10	-174	-193	-343	-678
70-74	-300	-279	-542	89	1 374
75-79	-456	46	876	-748	-2 844
80-84	-1 643	453	7 681	13 231	13 621
85-89	2 204	-645	14 787	9 087	7 145
90+	4 369	-2 971	9 224	11 608	16 254
Summa	4 164	-3 570	31 833	32 925	34 871

Tabell 22: Årliga resursbehov enl. befolkningsprognos mars 2023. Plusbelopp betyder ökade behov och minusbelopp betyder minskade behov (tkr)

År	Resursbehov (tkr)
2022 efter avstämning av definitiv folkmängd	4 164
2023 ny prognos	-3 570
2024 beräknat behov	31 833
Summa netto budgettillskott 2024	32 427
Avsatt i plan	-31 507
Differens jämfört med det som avsatts tidigare (beloppet är 0,9 mnkr högre än det som avsatts i planen)	920

Tabell 23: Resursbehov 2024 jämfört med det som tidigare kompenseras i budget 2023 och avsatts i plan 2024 (tkr)

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att 32,4 mnkr tillförs socialnämnden i budget 2024 samt att justering sker med ovanstående belopp i planen för 2025-2026

8.3 Sammanfattning av nämndernas äskanden

Totalt äskar nämnderna budgetmedel med 283 mnkr för år 2024. Summan innehåller kompensation för nettoförändring av resursfördelningsmodellerna jämfört vad som tidigare avsatts i planen, interna priser, externa avtal samt äskanden för nya behov.

Justering resursfördelningsmodell BUN	3,8	se avsnitt 8.2
Justering resursfördelningsmodell GVN	2,7	se avsnitt 8.2
Justering resursfördelningsmodell SON	0,9	se avsnitt 8.2
Justering resursfördelningsmodell HSN	1,3	se avsnitt 8.2
RS/regionstyrelseförvaltningen	11,1	se avsnitt 8.3.1
RS/regionstyrelseförvaltningen, externa avtal	4,6	se avsnitt 8.4.1
RS/regionstyrelseförvaltningen, internprishöjning	11,6	se avsnitt 8.5.1
RS/räddningstjänst	3,7	se avsnitt 8.3.2
RS/räddningstjänst, externa avtal	0,1	se avsnitt 8.4.2
TN/teknikförvaltningen	27,9	se avsnitt 8.3.3
TN/teknikförvaltningen, externa avtal	0,9	se avsnitt 8.4.3
TN/teknikförvaltningen, interna priser	13,1	se avsnitt 8.5.2
TN/teknikförvaltningen, internhyra	37,0	se avsnitt 8.5.2
TN/teknikförvaltningen, driftkostnader exploatering	0,1	se avsnitt 8.6.1
Miljö- och byggnämnden	15,7	se avsnitt 8.3.4
Barn- och utbildningsnämnden	22,9	se avsnitt 8.3.5
Barn- och utbildningsnämnden, externa avtal	4,6	se avsnitt 8.4.4
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	10,0	se avsnitt 8.3.6
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, externa avtal	0,8	se avsnitt 8.4.5
Socialnämnden	60,2	se avsnitt 8.3.7
Socialnämnden, externa avtal	18,0	se avsnitt 8.4.6
Hälso- och sjukvårdsnämnden	46,5	se avsnitt 8.3.8
Hälso- och sjukvårdsnämnden, externa avtal	25,8	se avsnitt 8.4.7
Överförmyndarnämnden	0,0	se avsnitt 8.3.9
Summa äskanden	323,3	
Avsatta medel i plan för interna priser och externa avtal	-40,0	
Nettoäskande	283,3	

Tabell 24: Sammanfattning av nämndernas äskanden (mnkr)

8.3.1 Regionstyrelsen, regionstyrelseförvaltningen

Regionstyrelseförvaltningen äskar 11,1 mnkr i ramökning.

	2024	2025	2026
Ledning och stöd			
Regiongemensamma system	1 500	1 500	1 500
Upphandlingsresurser	1 500	3 000	4 500
Kommunikationsresurser	2 200	2 200	2 200
Almedalsveckan	500	500	500
Säkerhetsskydd	1 500	1 500	1 500
Delsumma	7 200	8 700	10 200
Regional utveckling			
Översiktsplan	500	0	0
Kampanjen Gotland ställer om	500	0	0
Nya uppdrag	820	820	820
Delsumma	1 820	820	820
Kultur och fritid			
Förstudier	700	700	700
Bevattning	300	300	300
Digital inkludering	700	700	700
Kommunikationsstöd	400	400	400
Delsumma	2 100	2 100	2 100
Summa	11 120	11 620	13 120

Tabell 25: Sammanfattning regionstyrelseförvaltningens äskanden (tkr)

Förutom ovanstående äskanden kommer i särskilda ärenden skrivelser som innehåller äskanden.

Ledning och stöd

7,2 mnkr äskas för förstärkning av ledning och stöd.

Utvecklingen av systemstödet är en förutsättning för att lyckas effektivisera, ge chefer bättre förutsättningar, skapa högre kvalitet och bättre uppföljning. Effekterna av satsningarna hamnar i förvaltningarnas verksamhet medan kostnaden tas centralt. Äskandet avser HR system och beslutsstöd.

Inom upphandlingsområdet finns fortfarande, trots tidigare förstärkningar, en stor obalans mellan behoven i verksamheten och upphandlingsresurser centralt. Efterfrågan på och förståelsen för kommunikation som ett strategiskt verktyg, ökar. Om kommunikationsarbetet ska kunna vara ett strategisk och operativt ledningsverktyg i prioriterade frågor och projekt där proaktiv kommunikation behövs måste resurser tillföras.

När det gäller Almedalsveckan så råder det ökade förväntningar på utvecklingsinsatser och mer stöd. Nya kostnader uppstod under 2022, kostnader som handlar om iordningställande av scen; teknik, tält, tillgänglighetstjänster, säkerhetstjänster osv. För att finansiera Almedalskontorets nya uppdrag att svara för arrangörskapet i parken behövs ett tillskott.

Region Gotland finansierar idag arbetet med säkerhetsskydd genom de statliga överenskommelser som finns mellan MSB och SKR inom området civilt försvar. Dessa överenskommelser medger t.o.m. 2023 att medel används för säkerhetsskyddsåtgärder, men MSB har aviserat att säkerhetsskydd kommer exkluderas från överenskommelserna fr.o.m. 2024 och att säkerhetsskydd behöver finansieras på annat sätt. Det är oklart om andra överenskommelser kommer tecknas.

Regional utveckling

1,8 mnkr, varav 1 mnkr i engångsanslag äskas för förstärkning inom regional utveckling.

Förvaltningen är projektägare och beställare av arbetet med framtagande av ny översiktsplan, vilken har blivit försenad på grund av sjukskrivningar och tillkommande krav. Det är ett omfattande och högt prioriterat uppdrag som behöver tas i mål under 2024. Bedömningen är att det för detta ändamål behöver tillföras extra medel för 2024 som ett tillfälligt anslag.

Ett ytterligare tillfälligt anslag behövs 2024 för att ta kampanjen ”Gotland ställer om” i mål. Den treåriga kampanjen har hittills finansierats via vakanser på personalsidan och så även innevarande år.

Förvaltningen har fått tillkommande uppdrag från staten där finansieringen kanaliseras via det generella statsbidraget, detta avseende brottsförebyggande (21 kr/per invånare) och kompetensförsörjning/dimensionering av gymnasieutbildningar (2 kr/per invånare). Dessa medel behöver ograverat tillföras förvaltningens ram för att kunna svara upp mot uppdraget. För det brottsförebyggande arbetet erhöles i ram halvårseffekt för 2023.

Kultur- och fritid

2,1 mnkr äskas för förstärkning inom kultur- och fritidsområdet.

Regionstyrelseförvaltningens anslag för förstudier räcker inte till de förstudiekostnader som uppkommer. Ökat antal uppdrag gällande anläggningars utveckling kräver att medel tillförs.

På Gotland råder numera oftast bevattningsförbud från april-september varje år. Det innebär att om bevattning ska kunna ske av gräsplaner behöver vatten köpas in. Prioriterat för bevattning är idag planerna på Rävången, A7 samt Gutavallen.

För att bland annat nå målen att främja hälsa, delaktighet och trygghet arbetar biblioteken på Gotland med digital inkludering. Tjänsten digital handledning har blivit väldigt uppskattad. Projektmedlen gäller för 2023 och det är inte aviserat någon förlängning.

Omfattningen av kommunikationsstöd för kultur- och fritidsverksamheten brister. Idag finns en halvtidsresurs. Mycket blir osynligt och exempelvis har det uppmärksammats i bidragsöversynen att information inte når ut eller skapar förståelse för beslut etc. Samtidigt finns inget utrymme för intern kommunikation vilket tydligt kan synas i medarbetarenkätens resultat. Det som krävs för att nå målen att möjliggöra en proaktiv och strategisk kommunikation är en kommunikatör på heltid.

8.3.2 Regionstyrelsen, samhällsbyggnadsförvaltningen – räddningstjänst

Räddningstjänsten äskar om 3,7 mnkr i ramökning 2024.

	2024	2025	2026
Hälsoundersökningar	500	500	500
Utbildning	1 000	1 000	1 000
Systemstöd Daedalus	200	200	200
Nivåökning av övriga kostnader	1 500	1 500	1 500
Högre avskrivningskostnader tunga fordon	80	80	80
Nya avskrivningskostnader för om- och tillbyggnader	379	631	833
Summa	3 659	3 911	4 113

Tabell 26: Sammanfattning räddningstjänstens äskanden (tkr)

Utöver ovan äskande framhåller räddningstjänsten att för att säkerställa räddningstjänsten förmåga behövs en ramjustering. Handlingsprogrammet för åren 2024-2028 är vägledande för

hur ramen ska beräknas för 2024 och framåt. Först när Slite bemannas av RiB-personal (räddningstjänsteman i beredskap) kan personalkostnadsnivån justeras utefter gällande handlingsprogramms ambitioner. Vidare framhåller räddningstjänsten att för att kunna rekrytera och behålla personalen behöver regionen erbjuda marknadsmässiga löner. För att säkerställa skillnaderna mellan Region Gotland och riket behöver en översyn av räddningstjänstens löner göras innan ett äskande kan framställas.

Den absolut viktigaste delen för att få en budget i balans är att rekrytera och behålla personal både inom RiB- och heltidsorganisationen. Utbildning av ny räddningstjänstpersonal är kostnadskrävande och en för stor omsättning av personal bidrar inte till en god arbetsmiljö.

Budget för 2024 är beräknad utifrån att Slite bemannas av RiB-personal.

- Obligatoriska hälsoundersökningar för vatten- och rökdykare bör ökas 500 tkr då dessa inte har varit finansierade de senaste åren.
- Utbildningskostnader för nyanställda samt upprätthållande av kompetenser. Detta gäller framförallt utbildningsplatser från MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap). Denna post är underfinansierad med ca 1 000 tkr jämfört med året 2019.
- Årligen återkommande uppdateringar för räddningstjänsten specifika datasystem, 200 tkr. Denna post har inte varit upptagen i budget tidigare.
- Nivåökning med 1 500 tkr för övriga kostnader som mindre verktyg, reparationer, förbrukningsmaterial, bränsle mm. Budgeterade övriga kostnader har under en längre tid varit för låg.
- Längre avskrivningsplaner för tunga fordon. Idag är de utrustade med mer avancerad teknik vilket gör att de inte har det ekonomiska värdet efter 25 år som tidigare. Förslaget är att korta ner avskrivningstiden från och med 2024 och framåt vid nya inköp.
- Ökade avskrivningskostnader då fler fastigheter behöver anpassas till all tjänstgörande personal. Idag saknas omklädningsrum och duschar. Denna kostnad kommer att ökas linjärt fyra närmaste åren.

8.3.3 Tekniska nämnden

Tekniska nämnden begär sammanlagt 27,9 mnkr i ramtillskott 2024.

	2024	2025	2026
Åtgärder för minskning av skadliga partiklar i luften (PM10)	3 600	1 600	1 600
Nytt stadslinjenät Gotlands kollektivtrafik	1 500	1 500	1 500
Resurser detaljplaner och exploatering	1 600	1 600	1 600
Offentliga toaletter	1 500	1 500	1 500
Evakuering Södervärnsskolan	7 000		
Samordningsresurs för kris- och beredskapsfrågor	800	800	800
Kostnadsökning byte drivmedel	1 500	1 500	1 500
Förstudier/konsulttjänster park och trafik	2 200	2 200	2 200
Prisökning dammbindningsmedel	2 000	2 000	2 000
Trafiklinjemålning	500	500	500
Produktionsstödssystem vinterväghållning och yttre miljö	400	400	400
Ökade kostnader parkdrift	800	800	800
Ökade driftskostnader landsbygdsutveckling	500	500	500
Kapitalkostnader			
Beläggningsprogram och enskilda vägar	1 500	1 500	1 500
Landsbygdsutveckling	500	500	500
Trafik- och parkinvesteringar	2 000	2 000	2 000
Summa	27 900	18 900	18 900

Tabell 27: Sammanfattning tekniska nämndens äskande (tkr)

Åtgärder för minskning av skadliga partiklar i luften

Enligt beslut i Regionfullmäktige 2019-09-23, § 222, "Åtgärdsprogram för minskning av halten skadliga partiklar i luften (PM10) i Visby" ska åtgärdsprogrammet genomföras.

Åtgärdsprogrammet har följts upp för 2021 och 2022 och rapporterats⁹ till tekniska nämnden och miljö- och byggnämnden. Trots tidigare åtgärder visar mätning i testområdet att det vid vissa väderförhållanden fortsatt blir höga partikelhalter med överskridanden gentemot miljö kvalitetsnormen för partiklar (PM10). Behov finns att fortsätta med åtgärder enligt åtgärdsprogrammet samt aktivera vissa ytterligare åtgärder eftersom de primära åtgärderna inte har visat sig tillräckliga. Åtgärder som beräknas ge lägre partikelhalter är utökad halkbekämpningen med granit till hela Visby istället för enbart inom testområdet samt vidta åtgärder för dammbindning i testområdet. En hastighetsöversyn ska även göras för Visby samt efterföljande omskytning. Nämnden äskar 3,6 mnkr i ramförstärkning för att genomföra åtgärderna.

Nytt stadslinjenät inom Gotlands kollektivtrafik

Arbete pågår med att ta fram ett utvecklat stadslinjenät bestående av tre linjer som trafikeras med täta intervaller och täcker större delen av ett utökat område för Visby stad. Linjerna möjliggör resande inom ett utökat stadsområde där såväl flyget, hamnen som Vibble ingår. Det nya nätet ska även medverka till effektivare byten mellan linjer i stadstrafiken och även knyta an till landsbygdstrafiken på ett effektivare sätt. Förändringen innebär utökat antal kilometer samt fler bussar vilket leder till en kostnadsökning om 7 mnkr från 2024. Nämnden äskar 1,5 mnkr för att det nya stadslinjenätet ska kunna realiserars.

Utökade resurser för exploateringsverksamhet och detaljplaner

För att bemanna de exploateringsprojekt som planeras krävs utökade personalresurser. Även stöd i framtagande av detaljplaner behövs för att möjliggöra ökat bostadsbyggande på Gotland. Bedömningen är att en trafikingenjör och en landskapsarkitekt behöver anställas inför 2024 för att möta dessa behov. Nämnden äskar 1,6 mnkr i ramförstärkning.

Offentliga toaletter

Inom fastighetsförvaltningen ingår ansvar för vissa offentliga toaletter som finansieras med anslag. Kostnaden för driften av dessa har ökat påtagligt för att upprätthålla godtagbar standard avseende städning och säkerhet. Kostnaderna för utökad städning och bevakning innebär behov av ramförstärkning om 1,4 mnkr. Avtal finns med Visby Centrum om drift av offentliga toaletter i privat regi. Avtalet innebär en årlig kostnad om 115 tkr och ramförstärkning behövs med motsvarande belopp.

Evakueringslokal Södervärnsskolan

Den tillfälliga paviljongen på Södervärnsskolan som används till evakuering för nybyggnad av Alléskolan kommer att stå kvar under nästan hela 2024. Fastighetsförvaltningen har ett tillfälligt driftsanslag för lokalen om 7 mnkr under perioden 2020-2023. Nämnden äskar 7 mnkr för hyra av paviljongen och kapitalkostnader 2024.

Samordningsresurs för kris- och beredskapsfrågor

Kraven på strukturerat arbete kopplat till kris- och beredskapsfrågor har ökat väsentligt till följd av det förändrade omvärldsläget. Samtliga av teknikförvaltningens verksamheter behöver ta fram kontinuitetsplaner, risk- och sårbarhetsanalyser samt skydds- och säkerhetsanalyser. Det behöver skapas struktur och arbetssätt för att säkerställa att frågan löpande hanteras i enlighet

⁹ Ärendenummer TN 2022/4499 och MBN 2022/3382.

med gällande regelverk. För att stödja verksamheterna äskar nämnden 0,8 mnkr till en samordnande resurs.

Kostnadsökning byte drivmedel

För att nå Region Gotlands övergripande miljömål samt tekniska nämndens utsläppsmål måste transportutsläppen från teknikförvaltningen minska i snabb takt. Den del som står för förvaltningens största utsläpp inom drivmedelsanvändningen är diesel som tankas från cisternen på Skarphäll. Vid byte från diesel till HVO100 minskar utsläppen från cisternen med över 80 %, vilket översätts till en besparing med ungefär 740 512 kilo CO₂. Genom ett drivmedelsbyte nås miljömålen, detta kommer dock innebära en årlig kostnadsökning med 4 kr/liter vilket ett genomsnittligt år innebär en merkostnad om 1,5 mnkr. Nämnden äskar 1,5 mnkr för merkostnad för drivmedelsbytet.

Förstudier för park och trafik

Större investeringsprojekt ska föregås av en förstudie. Idag finns 0,8 mnkr avsatt för att finansiera förstudier men behov finns att utöka till 3 mnkr. Nämnden äskar 2,2 mnkr i ramförstärkning.

Prisökning dammbindningsmedel

Prisutvecklingen från 2021 på dammbindningsmedel som används för enskilda vägar med stadsbidrag har inneburit kostnadsökning om 2 mnkr. För att kunna uppfylla kriterierna för att erhålla statsbidrag för underhåll av enskilda vägar äskar nämnden 2,2 mnkr i ramtillskott.

Trafiklinjemålning

Medel för trafiklinjemålning räcker inte för den standard och trafiksäkerhet som eftersträvas varpå nämnden äskar 0,5 mnkr i ramförstärkning. Upphandling av ett nytt avtal pågår och resultatet kan innebära behov av justering av äskat belopp.

Produktionsstödssystem för vinterväghållning

Styrning och uppföljning av vinterväghållningen och övrig yttre miljö behöver digitaliseras. Nämnden äskar 0,4 mnkr för årlig kostnad för produktionssystem.

Ökade kostnader för parkdrift

Ansvaret för parkdriften har vidgats och följande satsningar genererar ökade kostnader:

- Ny toalett och ombyggnad lekpark Tallunden
- Roma busstorg med lekplats Biblioteksparken
- Trafiklösning med plantering m.m. Kolonigatan/Södervärnsskolan
- A7-Sparken, en aktivitetspark
- Slite lekplats
- Utegyms Bingebyrsparken
- Etablering trädplantering

Nämnden äskar 1 mnkr i ramförstärkning.

Ökade kapitalkostnad för beläggningsprogram och enskilda vägar

Investeringar i beläggningsprogram och enskilda vägar genererar ökade kapitalkostnader som inte ryms i dagens anslagsram. Ramtillskott erfordras med 1,5 mnkr för 2024.

Ökade kapitalkostnad investeringar till landsbygdsutveckling

Under perioden 2018-2024 avsätter Region Gotland, 2 mnkr per år i investeringsmedel till landsbygdsutveckling. Under 2022 överfördes investeringsmedel om 8 mnkr från regionstyrelseförvaltningen till teknikförvaltningen. Dessa medel kan användas till att investera i

Region Gotlands egendom runt om på Gotland. Insatserna ligger utanför ordinarie uppdrag hos teknikförvaltningen och innan investeringar kan verkställas krävs ramtillskott för att rymma de kapital- och driftkostnader som investeringarna för med sig. Ramtillskott erfordras för kapitalkostnader med 0,5 mnkr och 0,5 mnkr i utökade driftkostnader från 2024.

Parkering och trafikåtgärder

Under 2023 färdigställs ett antal större trafik- och parkinvesteringar, exempelvis Roma busstorg, Kolonigatan, Östercentrum, Artillerigatan, Tallunden, Slite lekplats och badplatsen vid Kallbadhuset. Ramtillskott om 2 mnkr för tillkommande kapitalkostnader krävs trots statlig medfinansiering med 50 % av avskrivningskostnaderna för några av investeringarna.

8.3.4 Miljö- och byggnämnden

Miljö- och byggnämnden äskar 15,7 mnkr 2024.

	2024	2025	2026
Ramökning inom världsarvsarbetet	200	200	200
Ramjustering inom antikvarierollen motsvarande en heltidstjänst	750	750	750
Nyrekrytering av 3 st planarkitekter, samt genomförda rekryteringar 2022	2 400	2 400	2 400
Detaljplaneresurser utöver planarkitekter (inkl konsultkostnader)	2 700	2 700	2 700
Rekrytering av ny trainee	600	600	600
Nyrekrytering av GIS ingenjör	500	500	500
Enhet miljö- och hälsoskydds medverkan i arbetet med bygglov och plan	1 700	1 700	1 700
Licenser mm till ärendehanteringssystem bygg och miljö- och hälsa	500	500	500
Mark- och exploateringsresurser	3 600	3 600	3 600
Pågående exploateringsprojekt – nya redovisningsriktlinjer	1 250		
Ökade OH-kostnader vid omorganisation	700	700	700
Kunskapsseminarium tillsammans med tkf och rsf – uppdrag ifrån RF maj 2021	150		
Nyrekrytering av administratör	650	650	650
Summa	15 700	14 300	14 300

Tabell 28: Miljö- och byggnämnden, äskande (tkr)

Stadsarkitekt

Rekrytering av en regionarkitekt har påbörjats och beräknas vara tillsatt under våren.

För att klara de uppdrag som finns inom stadsarkitektenheten finns ett behov av att förstärka enheten med ytterligare en regionarkivarie. Vid överflytten av världsarvssamordnaren 2021 till samhällsbyggnadsförvaltningen och enhet stadsarkitekt minskade budgeten för den tjänsten med 200 tkr. Dessa medel behövs för att kunna genomföra uppdraget.

Plan

En utökad ram för rekrytering på enhet plan är en förutsättning för att enheten ska kunna genomföra sitt uppdrag, öka effektiviteten samt arbeta med den plankö som finns samtidigt som det finns utrymme att medverka i de större exploateringsprojekten så som projekt Visborg, arbetet med Östercentrum och inre hamnen. Sammantaget bedöms konsekvensen av att tillkommande uppdrag ökar i förhållande till att ramen hålls oförändrad på samma nivå bli att plankön kommer att fortsätta växa under de närmaste åren. Arbetet med översiktsplanen är underfinansierad. I uppskattningsvis arbetar motsvarande 7,5 heltider med översiktsplanen, men det är endast 2 tjänster som är finansierade via budgetramen. Arbetet med översiktsplanen är inte intäktsfinansierad verksamhet. Efter antagande av översiktsplanen under hösten 2024 ska en återgång till ordinarie fördelning av resurserna vara möjlig från och med 2025.

Trainee

Att kompetensförsörja innebär en stor utmaning, särskilt påtagligt har det varit inom mark- och exploateringsverksamheten. Under 2021-2023 har samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen ansvarat för var sin traineeanställd. Det här har varit en lyckad satsning och förslagsvis rekryteras två nya traineer för funktioner inom samhällsbyggnadsprocessen även 2023-2024 på vardera samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen. Samhällsbyggnadsförvaltningen äskar om ett ramtillskott med 600 tkr till 2024.

Geografisk information

Planprocessen, arbetet med översiktsplanen och projekt som studerar klimateffekter skapar ökad efterfrågan på enhet geografisk informations tjänster. Denna typ av tjänster är inte intäktsfinansierad och därmed äskas en ramjustering med 500 tkr till 2024 för ytterligare en GIS-ingenjör som till viss del är intäktsfinansierad.

Miljö- och hälsoskydd

Enheten medverkar i både bygglovsprocessen och planprocessen. I takt med att byggandet ska öka på Gotland kommer de resursförstärkningar som görs inom enheterna plan och bygglov generera ett behov även inom enhet miljö-och hälsoskydd. VA-granskning och naturvärdesgranskning av bygglov och detaljplaner är organiserad inom enheten. Ett behov finns av att stärka dessa funktioner så att inte det skapas "flaskhalsar" i processen. En uppskattning är att ytterligare resurs motsvarande två tjänster behöver tillsättas. Resursen kommer på sikt kunna finansieras delvis, genom bygglovsavgifter och plankostnadsavtal. Dock kommer det strategiska arbetet fortsatt bekostas av rammedel. Ex på strategiska dokument är översiktsplanen, markstrategi med flera.

Enheten har ansvaret att genomföra vissa aktiviteter och koordinera arbetet med "Åtgärdsprogrammet för luft (pm10)". Arbetet syftar till att Gotland ska klara de miljökvalitetsnormer som finns uppsatta för luft. De senaste åren har ingen förbättring av luften kunnat märkas och en av anledningarna är att inte tillräckligt med resurser har tillsatts för att kunna genomföra åtgärdsprogrammet. I enhetens tillsynsplan har 200 timmar tillsatts för koordinering av luftkvalitetsarbetet.

Sammanfattningsvis görs uppskattningen att ytterligare 2,2 tjänster behöver tillsättas inom enheten i ett första skede. Tjänsterna kommer initialt inte vara avgiftsfinansierad men på sikt kan ca 1 av tjänsterna kunna finansieras av avgifter (plankostnadsavtal, projektfinsiering). Inför 2024 äskas ett ramtillskott på 1 700 tkr enhet miljö- och hälsoskydd.

Bygg

Antal ärenden som inkom 2021 och 2022 var höga men som ser ut att var lägre under 2023-2024 för att troligen återgå till höga nivåer igen 2025. Enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) antas svensk konjunktur bli svag även 2024 och först 2025 är nästa konjunkturuppgång på plats.

Enhet bygg har ett akut behov av att upphandla ett nytt handläggsystem som stöder den interna processen samt kan kopplas ihop med övriga digitala plattformar inom Region Gotland. Detta innebär på sikt en förbättring för enhetens kunder att få digital information. Dagens handläggsystem är ett gammalt system som delvis är egenutvecklat och inte anpassat för de nya regler som infördes 2019. För upphandling och implementering behövs ett anslag om 1 000 tkr under 2023 samt en permanent ramjustering med 500 tkr för löpande licenser 2024.

Mark- och exploatering

Mark- och exploateringsenhetens uppdrag är stort och de personella resurserna som idag finns på enheten räcker inte till för att klara uppdragen.

Regionstyrelsen har tagit beslut om nya redovisningsriktlinjer för redovisning och budgetering av mark- och exploatering. En konsekvens av riktlinjerna är att stora delar av kostnaderna av ett exploateringsprojekt skall tas via driftmedel. Personalkostnader ska också vara anslagsfinansierade. 1 250 tkr.

Enheten bidrar bland annat till översiktsplanen med motsvarande en heltidstjänst. Vidare saknas det personella resurser för detaljplanearbete, planerade förstudier, exploateringsprojekt. För den obalans som finns mellan uppdragen och de resurser som finns tillgänglig äskas ytterligare en ramförstärkning med 3 600 tkr. Enhetens OH-kostnader för omorganisation har också ökat på grund av flytten. 700 tkr.

Kunskapsseminarium tillsammans med teknikförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen

Uppdrag från regionfullmäktige i maj 2021.

Förvaltningsstöd

Enhet förvaltningsstöd ser en ökad efterfrågan och behov av enhetens tjänster. Detta genom flertal inkomna och genomförbara förbättringsförslag, men också i form av stöd ibland annat nämndprocessen, ökat systemstöd, projekt- och processledning, kommunikation, kvalitetsutveckling, rekrytering- och HR-stöd samt ekonomisk uppföljning. För att möta den uppväxlingen som sker inom samhällsbyggnadsförvaltningen behöver enheten utöka sin kapacitet inom framförallt administration. Anslag om detta äskas som en ramjustering.

8.3.5 Barn- och utbildningsnämnden

Utöver resursfördelningsmodellen och kompensation för externa avtal äskar nämnden om ramtillskott med 22,9 mnkr år 2024.

	2024	2025	2026
Förskola	7 300	7 300	7 300
Grundskola	7 000	7 000	7 000
Anpassad skola	3 000	1 000	1 000
Kulturskolan	600	600	600
Barn- och elevhälsa (grundskola)	3 500	3 500	3 500
Kompetensförsörjning	1 000	1 000	1 000
Digitalisering	530	530	530
Finansieringsprincipen	-	-	-
Summa	22 930	20 930	20 930

Tabell 29: Barn- och utbildningsnämnden, äskande (tkr)

Förskola

Omsorg kväll och helg: I samband med att inflationen steg under föregående år ökade behovet av omsorg på kväll och helg vilket kan bero på att vårdnadshavare arbetade mer utifrån ekonomiska skäl. I samband med att den nya lagstiftningen AB § 13 börjar gälla kan omsorg på kväll och helg behöva utökas om det finns vårdnadshavare som arbetar inom yrkeskategorier som berörs och får förändrat schema. Nämnden äskar 1,3 mnkr i ramförstärkning för att arbeta med detta.

Kompetensförsörjning: Behov finns av att förstärka med exempelvis specialpedagoger eller pedagogisk utvecklare för att stödja både förskollärare och barnskötare i deras uppdrag. Nämnden äskar 6 mnkr för att arbeta med detta.

Grundskola

Under 2022 fick grundskolan 11,8 mnkr i tillfälliga pandemirelaterade statsbidrag, skolmiljarden och regeringens satsning för kompensation för sjukfrånvaro. Dessa statsbidrag är avslutade och återkommer inte 2023. Utöver detta beslutade regionfullmäktige om ett tillfälligt tilläggsanslag till modersmålsenheten med 4 mnkr. Om grundskolan inte hade erhållit tillskott i ram och utfall för år 2022 hade grundskolan haft ett negativt årsresultat för 2022 på 16 mnkr.

Till budget 2023 beslutade regionfullmäktige om ett ramtillskott på 10 mnkr och den egna nämnden beslutade om en effektivisering på 1,9 mnkr. Det innebär att grundskolans ingångsvärde för att uppnå ett balanserat resultat för 2023 påverkas då det saknas 7,9 mnkr exklusive nutida och framtida behov och utmaningar som grundskolan har för planperioden 2024-2026 (inklusive ytterligare besparingar). Nämnden äskar 7 mnkr.

Anpassad skola

Antal elever förväntas öka kommande år och nuvarande lokaler kommer inte att räcka till. Nämnden äskar 3 mnkr i ramförstärkning för att kunna möta behoven.

Kulturskolan

Behov finns av att kunna avlasta lärare från tekniska uppgifter i takt med att tekniken utvecklas. Nämnden äskar 0,6 mnkr i ramförstärkning för att tillsätta en heltidstjänst som tekniker.

Barn-och elevhälsa (grundskola)

För att kunna möta elevernas behov och fortsätta utveckla och stärka förebyggande insatser ses behov av att förstärka resursskolan med en tjänst, grundskolan med två tjänster samt att permanenta den fysioterapeutjänst som finns. Nämnden äskar 3,5 mnkr i ramökning till barn- och elevhälsa i grundskolan.

Kompetensförsörjning

Ett förstärkt utbildningserbjudande för redan anställda lärare som innebär ytterligare betald ledighet för studier, utöver de förmåner som innefattas i förutsättningarna för aktuellt statsbidrag, föreslås införas. Detta för att undvika en långsiktig förstärkt lärarbrist. Detta ska motivera till att läsa in en lärarutbildning eller att komplettera sin lärarlegitimation med ämnen där behöriga lärare saknas. Nämnden äskar 1 mnkr i ramförstärkning för att kunna erbjuda fler lärare att delta i utbildningserbjudanden.

Digitalisering

Digitaliseringen syftar till att stärka det pedagogiska uppdraget, förbättra processer inom administrativa och centrala funktioner samt öka likvärdigheten. Succesivt kan nya arbets sätt införas och skapa en mer modern, tillgänglig och effektiv förvaltning. Under planperioden planeras flera projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer. Nämnden äskar 0,53 mnkr för digitalisering.

8.3.6 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Utöver resursfördelningsmodellen och kompensation för externa avtal äskar nämnden 10 mnkr 2024.

	2024	2025	2026
Vuxenutbildning	2 400	2 400	2 400
Folkhögskolan	1 000	1 000	1 000
Ungdomsavdelningen	340	340	340
Arbetsliv och etablering	750	750	750
Wisbygymnasiet	2 200	3 200	3 200
Digitalisering	130	130	130

Tilläggsbelopp	500	500	500
Barn- och elevhälsan	1 750	1 750	1 750
Kompetensförsörjning	900	900	900
Finansieringsprincipen	-	-	-
Summa	9 970	10 970	10 970

Tabell 30: Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, äskande (tkr)

Vuxenutbildning

Vuxenutbildningen ser en fortsatt stor efterfrågan i många branscher, bl.a. vård och omsorg, barn och fritid samt flera inriktningar inom bygg och yrkesförare. Behov finns därför av att förstärka med fler yrkeslärare. Behoven förändras snabbt och det finns en hög grad av flexibilitet för att anpassa utifrån nya behov. Ramavtal för yrkesförarutbildning har gått ut och när ny upphandling genomfördes inkom inga anbud. Det innebär att vuxenutbildningen behöver se över krav och volymer. Om vuxenutbildningen ska genomföra minst två starter per år inom yrkesförarutbildningar dvs gods- och persontransporter, krävs förstärkningar inom yrkesvux varför nämnden äskar 2,4 mnkr i ramökning.

Folkhögskolan

Folkhögskolan bedömer att behovet av utbildningsplatser kommer att öka under de närmaste åren. På allmänna linjen och den särskilda delen Enter är antalet platser översökta. Antalet utbildningsplatser kan med hjälp av en utökad budget fördubblas. Nämnden äskar 1 mnkr i ramökning för allmänna linjens inriktning Enter.

Ungdomsavdelningen

När Fenix Ungkulturhus flyttade till Gråboområdet ökade hyreskostnaden för verksamheten vilket det saknas budget för. Nämnden äskar 0,34 mnkr i ramökning för ökade hyreskostnader.

Arbetsliv och etablering

I samverkan med socialtjänst, hälso- och sjukvårdens barnavårdscentraler, Länsstyrelsen och modersmålsenheten pågår ett föräldrautbildningsprojekt med framtagande av utbildningsledare och utbildningar på olika språk. Dessa har erbjudits nyanlända föräldrar för att öka kunskaperna om det svenska samhället och att vara förälder här. Syftet är att öka möjligheterna för etablering i samhällslivet, minska utanförskap och minska konflikter i hemmet. Kursen är förebyggande i sitt slag och socialtjänsten betonar vikten av denna för att minska behovet av mer insatser i familjerna enligt socialtjänstlagen. Bedömningen är att det finns ett fortsatt behov av denna insats för att kunna ge en god möjlighet till etablering av nyanlända i det svenska arbetslivet och samhällslivet. Nämnden äskar 0,75 mnkr i ramökning för arbete med föräldrautbildning till nyanlända.

Wisbygymnasiet

Nämnden äskar 2,2 mnkr i ramökning för ökade undervisningslokaler samt medel för verksamhetsanpassningar för yrkesprogrammen.

Digitalisering

Digitaliseringen syftar till att stärka det pedagogiska uppdraget, förbättra processer inom administrativa och centrala funktioner samt öka likvärdigheten. Succesivt kan nya arbetssätt införas och skapa en mer modern, tillgänglig och effektiv förvaltning. Under planperioden planeras flera projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer. Nämnden äskar 0,13 mnkr för digitalisering.

Tilläggsbelopp

Antal ansökningar av tilläggsbelopp (särskild ersättning för enskilda elever som har omfattande behov av särskilt stöd, som är individuellt bestämt utifrån elevens behov) ökar och nämnden äskar 0,5 mnkr i ramförstärkning på grund av detta.

Barn- och elevhälsa

Då efterfrågan av barn- och elevhälsan är stor behöver prioriteringar göras vilket får inverkan både på tillgänglighet, uppföljning, samt förmågan att arbeta hälsofrämjande och förebyggande. För att kunna motverka detta behöver elevhälsan på gymnasiet förstärkas och nämnden äskar om 0,85 mnkr i ramförstärkning. Då insatserna är större än den tilldelade budgeten äskar nämnden om ytterligare 0,9 mnkr i ramförstärkning.

Kompetensförsörjning

Ett förstärkt utbildningserbjudande för redan anställda lärare som innebär ytterligare betald ledighet för studier, utöver de förmåner som innefattas i förutsättningarna för aktuellt statsbidrag föreslås införas. Detta för att undvika en långsiktig förstärkt lärarbrist. Detta ska motivera till att läsa in en lärarutbildning.

Förstelärarreformen och lärarlönelyftet har inneburit att lönebilden har förskjutits påtagligt för stora delar av lärarkåren, vilket också påverkat skolledarkåren där det så kallade respektavståndet har minskat. Inom gymnasie- och utbildningsnämndens ansvarsområde kan lärarlönelyftet endast tilldelas gymnasieskolans lärare men detta har påverkan på samtliga lärarkategorier. För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare.

På grund av ändrade arbetstidsregler i AB §13 kopplat till EU:s arbetstidsdirektiv behöver scheman för verksamhet som bedrivs på kvällar och helger ses över. Reglerna innebär en förhållandevis stor förändring med ökade kostnader då krav på regelbunden dygnsvila gör att fler personer behövs för att bemanna verksamheten.

Nämnden äskar 0,9 mnkr för gemensamma kompetensförsörjningssatsningar.

8.3.7 Socialnämnden

Socialnämnden begär ramtillskott med 60 mnkr, se tabellen nedan. I beloppet ingår inte kompensation för resursfördelningsmodell, externa avtal, personalkostnadsökningar samt extra medel för särskilt svårrekryterade yrkesgrupper utifrån genomförd lönekartläggning.

	2024	2025	2026
LSS-verksamheten	40 000	40000	40 000
EU direktiv dygnsvila - ökade personalkostnader § 13 schemaändringar	4 500	4500	4 500
Höjda ersättningar familjehem, nationellt beslut	3 000	3000	3 000
Ökad riksnorm försörjningsstöd	4 500	4500	4 500
Stödboende (lågtröskelboende)	8 200	8 200	8 200
Summa	60 200	60 200	60 200

Tabell 31: Socialnämnden, äskande drift (tkr)

LSS

LSS-verksamheten, som bygger på en rättighetslagstiftning, är underfinansierad och bedrivs med stora underskott mot budget trots mycket lågt kostnadsläge nationellt. När en verksamhet utföras med så låga kostnaderna riskeras kvaliteten så här behövs tillskott av medel. För närvarande finns inga platser att erbjuda på Gotland och förvaltningen har dömts att betala särskild avgift till IVO (inspektionen för vård och omsorg) för ett icke-verkställt beslut. Under 2024 kommer dock ett nytt eget boende med sex platser att kunna erbjudas, kostnadsökningen är bedöm till drygt 6 mnkr per år. Förutom detta så ökar antalet brukare med omfattande behov där kostsamma externa placeringar är enda alternativet, ett slags utomlänsvård. För att finansiera LSS-verksamheten krävs ett budgettillskott på 40 mnkr.

Höjda ersättningar familjehem och försörjningsstöd

Nationella beslut om höjd ersättning till familjehem ökar kostnaderna framåt för vilket det krävs ett budgettillskott på 3 mnkr. Riksnormen för försörjningsstödet höjdes 2023 och för att täcka dessa kostnadsökningar krävs 4,5 mnkr. Detta är ökade kostnader som socialförvaltningen inte kan påverka.

Nya regler för dygnsvila

Under hösten 2023 slår det nya EU-direktivet som rör § 13 igenom. Det innebär att samtliga schema inom dygnet-runt-verksamheter måste läggas om och anpassas till nya regler för dygnsvila vilket kommer att öka kostnaderna. Kostnadsökningen för ändring av § 13 är bedömd till 4,5 mnkr för vilket det krävs ett budgettillskott.

Stödboende (lågtröskelboende)

Regionfullmäktige fattade beslut 2022-02-21 om att ge socialnämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för att tillskapa platser i stödboende (lågtröskelboende). Socialnämnden har utrett frågan och utredningen visar att det finns behov av att inrätta ett stödboende om tio platser. Socialnämnden har inte möjlighet att finansiera ett stödboende inom befintlig budgetram. För att inrätta ett stödboende krävs enligt preliminära beräkningar budgettillskott med 8,2 mnkr per år. Dock beror detta på om det går att få tag i en lokal och i så fall, vilken hyresnivå det blir.

8.3.8 Hälsa- och sjukvårdsnämnden

Hälsa- och sjukvårdsnämnden äskar 46,5 mnkr i utökad driftbudget för 2023. I beloppet ingår inte kompensation för resursfördelningsmodell, externa avtal, personalkostnadsökningar samt extra medel för särskilt svårrekryterade yrkesgrupper utifrån genomförd lönekartläggning.

	2024
Lokaler, städ	13 500
Nytt journalsystem	10 000
Merkostnad njurverksamhet i egen regi	5 000
Diabeteshjälpmedel	10 000
ST-tjänster i primärvården	4 000
Resurser för strategisk lokalutveckling	4 000
Summa	46 500

Tabell 32: Hälsa- och sjukvårdsnämnden, äskanden drift (tkr)

Lokaler

Under 2023 kommer paviljonger att färdigställas vid lasarettet vilket kommer öka kostnaden. Flertalet investeringar och förbättringar har genomförts vilket leder till högre hyror. Nya lokaler påverkar även driftskostnaden. Till detta tillkommer även städkostnader med mera.

Införande av nytt journalsystem och vårddatalager

Nuvarande journalsystem, TakeCare kommer behöva ersättas senast 2029. Region Gotland kommer tillsammans med Region Stockholm upphandla ett nytt journalsystem som därmed ska ersätta TakeCare. Projektet har påbörjats och kostnads-estimat har tagits fram. Tidigare redovisade i ärende HSN2022/343.

Jämfört mot tidigare beräkningar har kostnaden minskat något. Detta beror dels på att Regions Stockholm inte kommer fördela ut kostnaden för upphandlingen av nytt journalsystem samt att projektet bedöms förskjutas något på grund av förväntade överklaganden m.m. Något som framförallt påverkar kostnaden 2024.

Övertagande av njurverksamhet

B-Braun som drivit dialysverksamhet, samt njurmottagning från augusti 2019 har meddelat att de inte kommer fortsätta driften efter nuvarande avtalsperiods utgång på grund av för dålig ekonomi och förändrad strategisk inriktning i koncernen. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen kommer därmed att driva verksamheten i egenregi från 1 september 2023, vilket kommer att innebära ökade kostnader. Skälet till att B. Braun lämnar verksamheten på Gotland är ekonomiska. Kostnaderna för att driva verksamheten överstiger de intäkter som B. Braun erhållit för verksamheten, vilket inneburit att de gjort ekonomiska förluster under tiden. Verksamheten kommer inte att kosta mindre när den går över till egenregi. Det innebär att hälso- och sjukvården kommer öka kostnaderna med den del som verksamheten varit underfinansierad med under B. Brauns tid.

Diabeteshjälpmedel

Kostnaden för diabeteshjälpmedel har ökat kraftigt sen 2014 och fortsätter att öka. Från att 2014 kostat under 1 miljon kronor per år är kostnaden 2022 nästan 13 miljoner kronor. Prognosen för 2023 är 15-16 miljoner kronor. Dessa hjälpmedel har stor betydelse för brukare/patienter och även anhöriga som t.ex. föräldrar till barn som har diabetes. Genom denna digitala utrustning kan patienten ha ständig kontroll på blodsockernivån. Patienten kan kontrollera och styra sin be-handling och egenvård. Systemen larmar vid för låga nivåer och i vissa fall styr även denna utrustning insulinpumpar. Dessa system har inneburit att patienter på Gotland på 6-7 år har gått från att ha varit sämst i Sverige på metabol-kontroll till att idag ha bäst kontroll i Sverige. Resurserna som används har alltså en mycket bra funktion och ger ett mycket bra resultat. Förvaltningen ser i dagsläget inte några direkta kostnadsminskningar utan enbart högre kostnader. Dessa hjälpmedel innebär för med sig flera positiva effekter som på lång sikt kan minska behovet av sjukhusvård.

ST-tjänster - Förändrat riktvärde för listning inom primärvården

Från 2027 ska, enligt politiskt beslut 2022, riktvärdet vara 1100 patienter per läkare i primärvården. Övergången kommer ske succesivt. Det kommer innebära ett ökat behov av läkare och kompensation för dessa ökade lönekostnader. Vidare är det mycket svårt att rekrytera specialister till primärvården och därmed är en fram-komlig långsiktig strategi att säkerställa läkarresurser genom att utbilda dem själva genom ST. Idag saknas läkare inom egenregin för ca 14 000 patienter och enligt tidigare underlag från 2022 är privata vårdcentraler näst intill fullbemannade. An-talet ST-tjänster uppgår idag till 29 tjänster och i stort sett samtliga är tillsatta. Förvaltningen ser därmed ett behov av att utöka antalet ST-tjänster riktade

mot primärvården under 2024 med 4 tjänster. Ett ökat antal ST tjänster minskar behovet av hyrpersonal.

Resurser för strategisk lokalutveckling

Förvaltningen står inför mycket omfattande investeringar i lokaler. En fastighetsutvecklingsplan är framtagen vilken behöver kompletteras med flera utredningar för att det ska vara möjligt att ta ett strategiskt beslut gällande Visby lasarett. Det finns beslutade uppdrag att göra förstudier gällande primärvården i Visby, både för Korpenområdet och för en ny vårdcentral. Utöver det så är behovet stort att göra ombyggnationer i lokalerna innan den långsiktiga planen för Visby lasarett är klar. Förstudier genomförs oftast med externa konsultfirmor via Teknikförvaltningen, som hälso- och sjukvårdsförvaltningen bekostar. Bedömningen är att behovet av ökade förstudiemedel är nödvändiga framförallt under 2024, då flera vidare utredningar kring Visby lasarett troligtvis kommer att behöva genomföras. Utifrån hur sedan beslutsprocessen kring vidare utredningar/ställningstaganden går vidare kan behovet komma att förlängas.

Nämnden framhåller att man har ett behov av att göra prioriterade lönesatsningar för att behålla och rekrytera medarbetare. Medel för att klara behovet uppskattar nämnden till 7,2 mnkr utöver ordinarie lönerrevision.

8.3.9 Överförmyndarnämnden och patientnämnden

Överförmyndarnämnden och patientnämnden äskar inga extra resurser 2024 förutom indexuppräknings på arvoden som hanteras inom ramen för personalkostnadskompensationen.

8.4 Externa avtal

8.4.1 Regionstyrelsen, regionstyrelseförvaltningen

Begär 4,6 mnkr för externa avtal.

	2024	2025	2026
Partistöd	656	656	656
Div. medlemskap	439	439	439
IT system	1 350	1 350	1 350
Kultursamverkansmodellen	1 161	1 161	1 161
Övriga avtal inom kultur och fritidsområdet	947	947	947
Summa	4 553	4 553	4 553

Tabell 33: Regionstyrelsen, regionstyrelseförvaltningen, kompensation externa avtal (tkr)

Anslaget för partistöd kommer för 2024 enligt gällande regler att öka med 656 tkr beroende på att prisbasbeloppet höjts med 4 200 kr. Föregående år var höjningen 109 tkr.

Medlemsavgifter till SKR och andra organisationer samt avtal för regiongemensamma IT-system kommer att öka med 1789 tkr.

Till länsinstitutionerna som omfattas av kultursamverkansmodellen begärs en uppräknings motsvarande 3 procent samt en ytterligare ökning med 2 procent vilket innebär 1 161 tkr. Regionbidraget 2023 uppgår till 23 227 tkr, en höjning med 3% innebär tillskott på 697 tkr och 2% innebär ytterligare tillskott på 464 tkr.

Till övriga utförare inom kulturområdet, till idrottsanläggningar inklusive Kustparksbadet, resestöd till idrottsföreningar och andra ungdomsföreningar begärs en uppräknings motsvarande 3 procent vilket innebär 707 tkr. Vad gäller resestöd till idrottsföreningar och andra ungdomsföreningar räknas med en kostnadsökning på 30% vilket medför 240 tkr.

8.4.2 Regionstyrelsen, samhällsbyggnadsförvaltningen, räddningstjänst

Räddningstjänsten begär 0,1 mnkr för indexuppräknings av externa avtal. Räddningstjänsten har avtal med Storstockholms brandförsvarsförbund.

Avtal	Budgeterad kostnad 2023, tkr	Kompensation tkr
Storstockholms brandförsvarsförbund	1 297	73
Summa		73

Tabell 34: Regionstyrelsen, samhällsbyggnadsförvaltningen, kompensation externa avtal (tkr)

8.4.3 Tekniska nämnden

Tekniska nämnden begär 0,85 mnkr för externa avtal. Teknikförvaltningen har flera externa avtal med årlig prisuppräknings. Enligt anvisningarna medges kompensation för externa avtal om indexregleringar innebär kostnadsökningar. För följande externa avtal beräknas indexhöjningar som innebär kostnadsökningar.

	2024	2025	2026
Maskiner Gata/Väg/Park	850	-	-
Summa	850	-	-

Tabell 35: Tekniska nämnden, teknikförvaltningen, kompensation externa avtal (tkr)

Maskiner Gata/Väg/Park

Teknikförvaltningen har externa avtal som avser inhyrning av maskiner och fordon samt transporter för att utföra gata/väg/park uppdraget enligt avtal. Bland dessa tjänster ingår också

vinterväghållning som inte utförs i egen regi. Idag finns fler avtal med indexklausuler än tidigare samtidigt som indexökningarna är betydligt större än tidigare (cirka 10 %). Leverantörer som tidigare inte åberopat rätten att indexreglera priser vill nu använda den möjligheten. Sammantaget innebär detta att kostnaderna ökar betydligt mer än tidigare år. De ökade kostnaderna till följd av indexuppräknings beräknas till 850 tkr för år 2024. Utveckling av index från 2025 och framåt är mycket osäker och någon kalkyl för dessa år presenteras därför inte.

8.4.4 Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden begär 4,6 mnkr för externa avtal.

	2024	2025	2026
Undervisningsresurs (löner):	3 725	7 569	11 377
- fristående förskolor: 69 003 tkr			
- fristående fritidshem: 13 640 tkr			
- fristående förskoleklass: 5 571 tkr			
- fristående grundskolor: 60 788 tkr			
Köp av stödverksamhet (skolskjutsar) indexuppräkning 2 %	898	1 795	2 693
Summa	4 623	9365	14 070

Tabell 36: Barn- och utbildningsnämnden, kompensation externa avtal (tkr)

Behovet av kompensation är beräknat utifrån kravet på "Lika villkor" för förskola, fritidshem, skolverksamhet oavsett kommunal eller fristående huvudmannaskap. Skyldighet finns att bidragen till fristående verksamhet skall ligga på samma nivå som anslagen till regionens skolverksamhet, vilket innebär att exempelvis lönekostnadsökningar till följd av lönerevision skall kompenseras även fristående huvudman. Löneutvecklingen har beräknats till 2,5 % 2024-2026 och övriga indexantaganden med 2 % per år.

8.4.5 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden begär 0,8 mnkr för externa avtal.

Externa avtal i strikt mening som påverkar budget 2024 finns inte. Lagen om offentliga bidrag på lika villkor ger däremot effekter som liknar avtal. Kompensationen för 2024 beräknas uppgå till 800 tkr.

8.4.6 Socialnämnden

Socialnämnden begär 18 mnkr för indexuppräkning av externa avtal.

Nämnden köper tjänster från privata utförare inom de flesta verksamheter. De flesta av socialnämndens avtal är indexreglerade med omsorgsprisindex, OPI, som tas fram av SKR. OPI för 2023 är preliminärt 3,5 procent (2022 1,9 procent). Att indexet är preliminärt indikerar att det kommer att bli högre. För att göra en bedömning av prisökningarna 2024 har SKR:s ekonomirapport från december 2022 använts. Där är bedömningen att personalkostnaderna ökar med mellan 3,2 och 3,9 procent 2024. Det är mycket svårt att bedöma kostnadsutvecklingen men utifrån SKR:s prognos använder socialförvaltningen 3,5 procent som utgångsläge för beräkning av kostnadsökning. Att bedömningen görs utifrån personalkostnader beror på att det är personalintensiv verksamhet. Med tanke på inflation och arbetskraftsbrist är det dock ovanligt svårt att bedöma hur stora löneökningarna blir i kommande avtalsrörelse. Ersättning till familjehemmen är också reglerade med index utfärdat från SKR.

Kostnaden för externa avtal, inklusive ersättning till familjehem som inte kompenseras via lönekompensation, är 527 mnkr 2022 (476 mnkr 2021). Av det totala beloppet avser 458 mnkr privata utförare, 33 mnkr Försäkringskassan för personlig assistans, 33 mnkr ersättning uppdragstagare (främst familjehem) samt 2,7 mnkr inhyrd personal. För att kompenseras för

ökade kostnader till privata utförare och uppdragstagare krävs 18 mnkr med ett antagande om prisökning på 3,5 procent för 2024.

8.4.7 Hälsa- och sjukvårdsnämnden

Hälsa- och sjukvårdsnämnden begär 25,8 mnkr för externa avtal enligt tabellen nedan.

Avtal	Omslutning (tkr)	Beräknad indexhöjning	Kompensation 2024 (tkr)
Alarmering och dirigering (SOS Alarm, MSB, CSAM)	3 181	LPIK 2023, 8%	254
Privata vårdgivare enl. nationella taxan (läkare o fysioterapeuter)	6 460	VPI P2023*, 8%	230
Privata vårdgivare enl. LOU-avtal (fysioterapi, fotvård)	2 880	VPI P2023*, 8%	80
Privat primärvård (Praktikertjänst, Prima Vård)	59 280	LPIK 2023, 8%	2 250
Ambulans (Samariten)	42 240	90% av pris med LPIK	3 041
Luftburen ambulanssjukvård (Babcock, KSA)	54 293	90% av LCI kol H, LPIK	1 227
Konsultavtal (till största delen KARGO)	18 611	LPIK 2023, 8%	1 489
Prisuppräknig utomlänsvård	240 247	LPIK 2023, 8%	19 219
Privat barn- och ungdomstandvård och särskilda patientgrupper	2 775	LPIK 2023, 8%	222
Totalt			25 762

Tabell 37: Hälsa- och sjukvårdsnämnden, kompensation externa avtal (tkr)

SKR:s prognos i april för landstingsprisindex (LPIK) inkl läkemedel för 2023 är 7,3 procent och för 2024 är det 3,5 %.

8.5 Kompensation för höjning av interna priser

8.5.1 Regionstyrelseförvaltningen

Inom regionstyrelseförvaltningen är måltidsavdelningen en resultatenheter som finansieras via internt köp och sälj. Digitaliseringsavdelningen finansieras till del av anslag och till viss del av internt köp och sälj. Övriga avdelningar är helt anslagsfinansierade.

Justering av internpriser för resultatenheter är grundläggande för driftbudgeten och förvaltningen behöver årligen genomföra en höjning av resultatenheternas priser med anledning av ökade lönekostnader, eventuellt höjda internhyror samt generella prisökningar för varor och tjänster.

Förvaltningen återkommer med förslag när beslut är taget, hur prishöjningen ska fördelas på olika tjänster samt hur kompensationen fördelas till respektive köpande förvaltning.

	2024	2025	2026
Löneökningar måltid 2,5 procent	1 500	1 500	1 500
<i>Hyresförändring (1 %) motsvarar 161 tkr</i>			
Ökade livsmedelspriser	5 000	5 000	5 000
Indexuppräkning transport, städ mm	500	500	500
Ökad hyreskostnad kök (investering 2023)	1 000	1 000	1 000
Fördyringar hyra kök (Högby/Terra Nova)	1 650	1 650	1 650
Upphandling tvätt	1 500	1 500	1 500
Gotlandsvecka	300	300	300
Löneökning kanslier överförmyndarnämnd och patientnämnd	138	138	138
Summa	11 588	11 588	11 588

Tabell 38: Regionstyrelseförvaltningen, prisförändringar (tkr)

Löneökning

Förvaltningen räknar med en lönekomensation på 2,5 procent 2024. Det motsvarar 1,6 mnkr för måltidsavdelningen och kanslierna.

Hyresförändringar

En hyresförändring på 1 procent innebär en kostnadsökning på 0,2 mnkr för måltidsavdelningen. Den totala hyran för måltid är 16,1 mnkr. Som en följd av planerad anpassning samt om- och tillbyggnad av kök ökar lokalyrorna. Investeringar på 10 mnkr per år innebär en hyreshöjning med 1 mnkr. Ombyggnationerna av Terra Nova och Högby skolans kök har blivit märkbart fördyrade. I budget finns totalt 690 tkr för att klara hyresökningen. Den beräknade ökningen ligger idag på 2 340 tkr således saknas det 1 650 tkr.

Måltidsförsörjning

Fortsatt höga prisökningar på livsmedel förväntas. Under 2023 beräknas priserna öka med ytterligare 10 procent. Priserna förväntas ändå sjunka 2024 till lite mer normala nivåer vilket innebär en kostnadsökning på 5 mnkr från 2024. Utfallet för 2022 uppgick till ca 42 mnkr.

Måltidsorganisationen köper även transporter för ca 6 mnkr årligen, en kostnadsökning på 8 procent beräknas och medför ökade kostnader med 475 tkr. Städskostnaderna uppgår till 1,3 mnkr och prisutveckling beräknas uppgå till ca 25 tkr.

Utöver detta har verksamheten behov av inom prissättningen täcka en upphandling av tvätt av arbetskläder uppgående till 1,5 mnkr, samt kostnadstäckning med 300 tkr om permanenta Gotlandsveckan.

8.5.2 Tekniska nämnden

Försörjningsverksamhet

Den ökade medvetenheten om samhällets sårbarhet tillsammans med rådande inflation kommer i hög grad att påverka försörjningsverksamheten framåt. Tidigare har varuförsörjningen bedrivit en resurssnål produktion med låga lagernivåer, slimmad organisation och fokus på allmän kostnadsminimering. Framöver behöver resurser tillföras för att skapa en mer ändamålsenlig och robust försörjning i händelse av kris eller avbrott i leveranskedjor.

För försörjningsverksamheten i allmänhet föreslås prisjusteringar för att kompensera för löneökningar (inklusive särskilda jämställdhetsåtgärder), hyreshöjning och ökning av övriga kostnader. Efter fastställd uppräknings återkommer förvaltningen med förslag på hur prishöjningen fördelas på olika tjänster och hur kompensation ska fördelas till respektive köpande förvaltning.

	2024	2025	2026
Högre lokalhyra varuförsörjningen	2 500	2 500	2 500
Logistiksystem och systemförvaltare varuförsörjningen	1 500	1 500	1 500
Högre lokal- och städkostnader hjälpmedelscentralen	1 000	1 000	1 000
Kapitalkostnad inredning och verksamhetsutrustning (VF)	170	170	170
Kapitalkostnad inredning och verksamhetsutrustning (HMC)	90	90	90
Enhetschef städverksamheten	950	950	950
Inköp av mobiltelefoner städverksamheten	350	-	50
Telefonikostnad städverksamheten	80	80	80
Leasing tjänstebilar städverksamheten	350	350	350
Löneökningar 2,5 %	3 700	2 600	2 600
Höjt personalomkostnadspålägg	830	830	830
Hyresförändring (1 %)	50	50	50
Ökade kostnader förbrukningsmaterial	700	1 000	1 325
OH-kostnad	840	845	845
Summa	13 110	11 965	12 340

Tabell 39: Teknikförvaltningen, försörjningsverksamheten, prisförändringar (tkr)

Högre lokalhyra varuförsörjningen

För att varuförsörjningen ska kunna svara upp mot krav på utökad lagerkapacitet krävs förhyrning av större verksamhetslokaler, vilket innebär 2,5 mnkr i höjd lokalhyra. Detta möjliggör utökad lagerhållning av exempelvis sjukvårdsartiklar.

Logistiksystem och systemförvaltare varuförsörjningen

Verksamheten kräver även ett nytt logistiksystem och en systemförvaltare till en årlig kostnad om 1,5 mnkr för att kunna hantera det utökade uppdraget.

Högre lokal- och städkostnader

Hjälpmiddelscentralen som idag har platsbrist övertar varuförsörjningens gamla lokaler vilket innebär en höjd hyra om 1 mnkr för att i sin tur klara sin verksamhet.

Kapitalkostnad inredning och verksamhetsutrustning

Både varuförsörjningens och hjälpmedelscentralens lokaler behöver iordningställas med inredning och verksamhetsutrustning vilket skapar behov av investeringsmedel om 1,5 mnkr. Detta genererar kapitalkostnader om 170 tkr för varuförsörjningen och 90 tkr för hjälpmedelscentralen.

Handlingsplan för städverksamheten

Under 2022 gjordes en genomlysning av organisatoriska och arbetsmiljömässiga skillnader mellan kvinno- och mansdominerad verksamhet inom teknikförvaltningen¹⁰. Genomlysningen visade på:

- Osakliga löneskillnader mellan arbetsledare inom städverksamheten och jämförbara arbetsledare.
- Osakligt stora chefsområden inom städverksamheten.
- Att medarbetare inom städ inte har tillgång till teknisk utrustning (telefoner, datorer/surfplattor) på ett sådant sätt att de enkelt kan ta del av nödvändig information eller utföra vissa arbetsuppgifter, vilket inte är fallet för de mansdominerade verksamheterna.
- Att medarbetare inom städ använder egna bilar för att förflytta sig mellan olika platser där arbetet ska utföras, vilket inte är fallet för de mansdominerade verksamheterna.

En handlingsplan för städverksamheten upprättades för att eliminera dessa skillnader. För att planen ska kunna verkställas behövs ökade resurser i form av ytterligare en enhetschef, inköp av arbetstelefoner samt införskaffande av tjänstefordon.

Löneökning

En beräknad löneökning på 2,5 % på den totala lönekostnaden inklusive kompensation för särskilda jämställdhetssatsningar på löner till chefer, arbetsledare och städare.

Hyreskostnadsökning

En hyreshöjning på 1 % innebär en kostnadsökning om 50 tkr. Åskandet ska anpassas till beslut om hyreshöjning generellt.

Ökade kostnader förbrukningsmaterial

Kostnaderna beräknas öka 12,3 % 2024 och 5 % från 2025.

Teknikförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen har inte samma princip gällande OH-kostnadernas finansiering. När avdelningen omorganiserades till teknikförvaltningen så har avdelningen belastats med en OH-kostnad om 840 tkr. Priserna behöver höjas med motsvarande summa för att inte medföra en besparing i verksamheten.

Internhyror

Fastighetsförvaltningsavdelningens bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för drift av fastigheter visar på en ökning för 2024. Det innebär att det finns ett behov av att höja internhyrorna med 8 % vilket motsvarar 37 mnkr.

Följande poster påverkar behovet av att höja internhyran:

- Ökning av kapitalkostnader. Internräntan har beräknats öka från 1 till 1,5 % till 2024 och ökade investeringar som görs i fastighetsägaransvar, ventilation, solceller med mera påverkar.
- Under åren 2020-2023 har regionen haft ett elavtal med ett snittpris på cirka 0,7 kronor per kilowattimme (kWh) vilket är väsentligt lägre än det rörliga elpriset på marknaden det senaste året. En ny upphandling av elkraft för åren 2024-2026 pågår och utfallet är svårt att förutse vilket gör kalkylen osäker för 2024. Den bedömning som använts för

¹⁰ TN 2022/1784 Rapport organisatoriska skillnader mellan kvinno- och mansdominerad verksamhet TKF.

att beräkna behovet av kompensation är att kostnaderna för det rörliga elpriset blir cirka 1 krona per kWh vilket medför en ökning av elkostnaden med 15 %.

- Utfallet avseende kostnaderna för reparationer 2022 blev högre än budget. Bedömningen är att den högre kostnadsnivån kommer att bestå framöver då behovet av reparationer ökat på grund av tidigare eftersatt underhåll och prisökning på material och köpta tjänster.
- VA- och avfallstaxan har höjts vilket innebär att budgeten för dessa poster behöver höjas med 10 respektive 11,5 %.

	2024
Höjd internränta (1,5%)	8 900
Avskrivningskostnader	2 100
Elkostnader	6 000
Reparationskostnader	5 000
Lokalhyra inhyrda objekt	9 600
Bostadshyror inhyrda objekt	2 400
Övriga kostnader inkl. personalkostnader	5 000
Intäkter externa hyror och investeringsbidrag	- 2 000
Behov av höjd internhyra	37 000

Tabell 40: Tekniska nämnden, förändring internhyra 2024, (tkr)

8.6 Driftskostnader till följd av exploatering

Regionstyrelsen har beslutat att prisökningsreserven från 2023 och framåt även ska omfatta driftkostnader för ny infrastruktur i exploateringsområden samt att prisökningsreserven ska utökas till 40 mnkr från 2023 (RS § 312, 2021-10-27).

8.6.1 Tekniska nämnden

	2024	2025	2026
Kapitalkostnader			
Järnvägen	56	56	56
Såpsjudaren	16	16	16
Yttre A7	4	4	4
Summa	76	76	76

Tabell 41: Tekniska nämnden, ökade driftskostnader till följd av exploatering, (tkr)

8.7 Externa taxor och avgifter

8.7.1 Regionstyrelsen

Ingen förändring föreslås

8.7.2 Tekniska nämnden

Teknikförvaltningen använder nio taxor och två prislister. Här nedan redovisas taxorna i punktform.

- **VA-taxa** : Taxa för Region Gotlands allmänna vatten- och avloppsanläggning. Årligindexuppräknning sker. VA-taxan för bruksavgifter höjdes 1 januari 2023 med 13,9 % samtidigt som anläggningsavgiften höjdes med 10 %. En simulering av intäkter och kostnader för 2024-2028 visar att taxan fortsatt behöver höjas varje år för att täcka de ökade kapitalkostnaderna. Höjningen gäller både för anläggningsavgiften och för bruksavgiften med cirka 5 % per år.

- **Avfallstaxa** : Taxan reviderades och höjdes med 11,1 % avseende hushållsavfall för ett standardabonnemang och 15,6 % på slamtaxan från 1 februari 2023. Taxan innehåller indexklausul. Under 2022 och 2023 har det skett stora förändringar som har och kommer påverka avfallstaxan. Priset på drivmedel har gått upp och i vissa fall, såsom biogas, mer än inflationen. Indexhöjningen av taxan styrs av ett avfallindex från Statistiska centralbyrån som tar hänsyn till kostnader för arbetskraft, drivmedel och avfallsbehandling. Denna indexhöjning regleras i avfallstaxan och även i de avtal som tecknas med entreprenörer som utför tjänster åt avfallsavdelningen. Detta kommer påverka taxan och avfallsavdelningen är kontinuerligt uppdaterade på eventuella kostnadsökningar och för samtal med de entreprenörerna. Utfallet av verksamheterna på avfallsavdelningen som ska finansieras av avfallstaxan har under de senaste tre åren haft en negativ utveckling. En översyn av verksamheterna och deras kostnader kommer ske kontinuerligt. Framförallt är det återvinningscentralerna som har varit de kostnadsdrivande verksamheterna på avfallsavdelningen. Men även kostnader knutna till verksamheter som insamling och behandling har ökat under 2022. Gemensamt är att de främst utförs på entreprenad och att de är drivmedelsintensiva verksamheter. Men även kostnader för insamling och behandling av slam från enskilda avlopp har ökat och dessa verksamheter utförs i egen regi.
- **Transporttillstånd** : Avgifter för vissa transportdispenser. Årlig indexuppräknings görs.
- **Parkering** : Avgifter för parkering på offentlig plats. Indexparagraf saknas. Inom landets kommuner tillämpas inte indexreglering av parkeringsavgifter. Det går inte att använda indexreglering på parkeringsavgifter eftersom det kan bli ojämnt avgifter. Om en indexklausul införs måste de lokala trafikföreskrifterna skrivas om, vilket bedöms som administrativt tungt.
- **Felparkeringsavgifter** : Indexparagraf saknas. Taxan höjdes 2019.
- **Kollektivtrafik** : Taxa för all kollektivtrafik inklusive färdtjänst och sjukresor. Årlig indexuppräknings görs av egenavgifter för färdtjänst och sjukresor.
- **Torghandelstaxa** : Taxa för upplåtelse på **offentlig plats**. Årlig indexuppräknings görs. Taxan för utveckling av markupplåtelse Almedalsveckan har justerats under 2021.
- **Nyttoparkeringstillstånd** : Taxa för kommunala dispenser. Årlig indexuppräknings sker. Taxan höjdes 2019.
- **Grävstillstånd** : Taxa för grävstillstånd reviderades senast 2020. Taxan innehåller en indexklausul för årlig uppräknings.
- **Hamntaxan** : Gällande Region Gotlands hamnar. Reviderades och uppräknades 1 januari 2022. Årlig indexuppräknings görs.

8.7.3 Miljö- och byggnämnden

Taxor och avgifter gällande samhällsbyggnadsförvaltningens tjänster behöver ses över i sin helhet och tas i ett politiskt beslut. Det arbetet har påbörjats och översynen ska vara klar inför 2024.

8.7.4 Barn- och utbildningsnämnden

Nämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige. Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

8.7.5 Gymnasie- och vuxenutbildningen

Nämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige.

8.7.6 Socialnämnden

Nämnden ser inga större förändringar av intäkter från avgifter framåt. Avgifterna inom äldreomsorgen är styrda av en maxtaxa, ett högkostnadsskydd som varje år meddelas från socialstyrelsen. För 2023 uppgår maxtaxan till 2 359 kronor per månad och brukare. För hemsjukvården erlägger brukaren som är inskriven en avgift på 600 kronor per månad, för enstaka hembesök tas däremot inte ut någon avgift. Avgiften ingår i maxtaxan. Brukare som har mål-tider betalar en måltidsavgift. Den avgiften har inte höjts de senaste åren och täcker inte kostnaderna varför en höjning övervägs inför 2024. Totalt sett uppgick avgifterna till 64 mnkr för 2022.

8.7.7 Hälso- och sjukvårdsnämnden

Tandvården höjer tandvårdstaxan enligt RS 2022/1328. Laboratorieverksamheten kommer att höja sina priser med LPIK med justering för de sociala avgifterna (pensioner) som inte belastar verksamheten.

9 Investeringar

9.1 Sammanfattning av nämndernas investeringsäskanden

Investeringsbudgeten för 2024 på 802,7 mnkr beslutades i samband med regionfullmäktiges beslut om strategisk plan och budget 2023-2025 i november 2022. Regionstyrelseförvaltningens rekommendation är att regionfullmäktige även i fortsättningen ska ta beslut om en tvåårig investeringsbudget.

I nämndernas strategiska planer äskas om att investeringsbudgeten för 2024 utökas med sammanlagt 108 mnkr till 910 mnkr varav investeringsutgifter i avgiftsfinansierad verksamhet 7 mnkr. Nämnderna äskar om totala investeringar för perioden 2024-2028 på 5 120 mnkr, varav investering i avgiftsfinansierad verksamhet på 1 382 mnkr. Då den demografiska förändringen framåt kommer att skapa investeringsbehov är det viktigt att prioritera och även besluta hur investeringarna ska finansieras. Trots en god likviditet är det inte möjligt att egenfinansiera investeringar på den här nivån.

Investeringsbudget för 2023 inklusive kompletteringsbudget uppgår till 1 305 mnkr, 611 mnkr är ordinarie budget och 694 mnkr är kompletteringsbudget. Utöver den beslutade budgeten 2023 har tilläggsanslag beviljats på sammanlagt 14,7 mnkr fram till 31 mars vilket innebär att den totala investeringsbudgeten ökat till 1320 mnkr 2023. Kompletteringsbudgeten består till största delen av pågående lokalinvesteringar, 421 mnkr, VA 137 mnkr, hamn 45 mnkr samt mark- och stadsmiljö, gator och vägar 58 mnkr, i övrigt är det mindre projekt som pågår. I de nya riktlinjerna för investering så är det tydligt vilka investeringar som kan kompletteringsbudgeteras och vilka som inte kan det.

Det finns flera skillnader mellan den beslutade budgeten för 2024 och de nya äskandena. Den största skillnaden återfinns inom tekniska nämnden som äskar 60,4 mnkr mer inom skattefinansierad verksamhet än tidigare beslutad budget. Skillnaden beror på äskande om ökad investeringspott 7,5 mnkr, ytterligare 10,5 mnkr till mark-stadsmiljö och gator och vägar och till särskilda projekt som belysning Visby innerstad 14 mnkr, upprustning och åtgärd Norderstrand/Kruttornet 11,2 mnkr, utbyte av lysrör och armaturer till LED 20 mnkr, ställverk Visby lasarett 6 mnkr samt reservkraft och ställverk Korpen 19 mnkr. Och 2,3 mnkr till varuförsörjning och hjälpmedelscentral för inredning och verksamhetsutrustning. Gångtrafiklösning kryssningskaj 30 mnkr är framflyttad till 2025.

Regionstyrelsen äskar om ökning med 10 mnkr till lokalinvestering kök samt utökad investeringspott för räddningstjänsten med 4 mnkr.

Barn- och utbildningsnämnden äskar om i ökad lokalinvesteringspott för förskola med 5,5 mnkr och 9 mnkr grundskola/anpassad skola.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden äskar om utökad lokalinvesteringspott på 5 mnkr samt 0,7 mnkr för tillgänglighets- och säkerhetsanpassning.

Socialnämnden har tagit bort lokalanpassning hemsjukvården på 10 mnkr samt skjutit fram 5 mnkr som är en del av äldreboendet i Klintehamn.

Hälso- och sjukvårdsnämnden äskar 9 mnkr mer för 2024. Äskande avser gasarmar och pendlar och infusionspumpar.

Nedan sammanfattas äskandena:

	Budget inkl komplettering och TA 2023	Budget Beslut 2024	Nämndernas äskande 2024	2025	2026	2027	2028
Skattefinansierad verksamhet							
Investeringspotter	90 000	90 000	102 500	105 500	114 500	103 000	101 000
Lokalinvesteringar							
fastighetsägaransvar + ventilation, reinvesteringar fastighet	438 851	90 500	90 500	90 500	90 500	90 500	90 500
gymnasiet/vuxenutbildning	11 640		5 700	5 700	700	72 700	700
grundskola, anpassad skola	54 000	51 000	60 000	58 000	5 000	15 500	155 500
förskola	20 000	20 000	25 500	31 500	2 500	47 500	3 000
äldreomsorg	72 000	145 000	130 000	140 000		112 500	138 500
LSS, SOL	22 500				62 000		
hälso- och sjukvård	25 691	20 000	20 000	15 000	15 000	540 000	
kök	23 700	10 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Gemensam IT struktur	33 085	32 000	32 000	37 000	22 000	22 000	22 000
Mark- och stadsmiljö, gator och vägar	98 532	30 000	40 500	40 000	40 000	40 000	40 000
Hamn	14 212	8 000	8 000	11 800	10 000	8 000	5 000
Särskilda projekt	56 500	66 000	118 450	132 200	52 000	30 600	22 000
Avgiftsfinansierad verksamhet							
Hamn linje	57 508	12 400	12 800	8 800	9 000	9 000	10 000
Särskilda projekt	13 200	19 800	23 800	17 300	23 000	34 500	40 000
VA	262 133	125 000	125 000	227 300	152 300	208 500	381 500
Avfall	14 212	8 000	10 500	36 500	35 100	11 000	6 500
Strategisk investering							
Badhus	12 000	75 000	75 000	100 000	37 000		
Total investeringsbudget	1 319 764	802 700	910 250	1 087 100	700 600	1 375 300	1 046 200
<i>varav skattefinansierad verksamhet</i>	<i>960 711</i>	<i>562 500</i>	<i>663 150</i>	<i>697 200</i>	<i>444 200</i>	<i>1 112 300</i>	<i>608 200</i>
<i>varav avgiftsfinansierad verksamhet</i>	<i>347 053</i>	<i>165 200</i>	<i>172 100</i>	<i>289 900</i>	<i>219 400</i>	<i>263 000</i>	<i>438 000</i>
<i>varav strategiska investeringar</i>	<i>12 000</i>	<i>75 000</i>	<i>75 000</i>	<i>100 000</i>	<i>37 000</i>		

Tabell 42: Äskande investeringsbudget 2024-2025 samt plan 2026-2028 (tkr)

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2024-2025, plan 2026-2028

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2024 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2023	Budget 2024	Nytt förslag 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Regionstyrelsen/regionstyrelseförvaltningen							
Investeringspott	5 000	5 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Lokalinvesteringar, kök inkl TA	23 700	10 000	<i>30 000</i>	30 000	30 000	30 000	30 000
IT- investeringar pott	17 000	32 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
IT-investeringar enskilda projekt Redundant server och lagring	16 085		10 000	15 000			
Landsbygdsutveckling	4 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Bokbuss	2 500						
Minnesmärke Almedalen (Wieselgren)			1 000				
Delsumma regionstyrelsen/regionstyrelseförvaltningen	68 245	49 000	71 000	75 000	60 000	60 000	60 000
Strategiska investeringar							
Badhus	12 000	75 000	75 000	100 000	37 000		
Summa	80 285	124 000	146 000	175 000	97 000	60 000	60 000

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2024-2025, plan 2026-2028

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2024 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2023	Budget 2024	Nytt förslag 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Regionstyrelsen/räddningstjänst							
Investeringspott	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Lokalinvestering utöver pott			<i>4 000</i>	5 000	4 000	4 000	4 000
Inköp av fordon	4 000						
Släckbil Bas 1					<i>6 000</i>		
Summa räddningstjänst	12 000	8 000	12 000	13 000	18 000	12 000	12 000
Summa regionstyrelsen	92 285	132 000	158 000	188 000	115 000	72 000	72 000
Miljö- och byggnämnden							
Investeringspott	500	500	500	500	500	500	500
Summa miljö- och byggnämnden	952	500	1 000	500	500	500	500
Tekniska nämnden							
Investeringar i skattefinansierad verksamhet							
Investeringspott (kollektivtrafik bl.a)	10 000	10 000	<i>17 500</i>	19 500	29 500	18 000	16 000
Mark-och stadsmiljö, gator och vägar	87 532	30 000	<i>40 500</i>	40 000	40 000	40 000	40 000
Gångtrafiklösning kryssningskaj särskilt projekt	30 000	30 000		<i>30 000</i>			
Belysning Visby innerstad särskilt projekt			<i>14 000</i>	14 000	14 000	7 000	
Upprustning och åtgärd Norderstrand/Kruttornet särskilt projekt			<i>11 200</i>	11 200			
Obligatorisk ventilationskontroll	24 951	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Investeringar fastighetsägaransvar	372 256	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Utveckling av fastigheter	500	500	500	500	500	500	500

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2024-2025, plan 2026-2028

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2024 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2023	Budget 2024	Nytt förslag 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Tekniska nämnden forts.							
Solceller på fastigheter	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Utbyte av lysrör och armaturer till LED särskilt projekt			<i>20 000</i>	20 000	20 000	20 000	20 000
Ställverk Visby lasarett			<i>6 000</i>				
Reservkraft och ställverk Korpen särskilt projekt			<i>19 000</i>	31 000			
Verksamhetsanpassningar fastigheter	36 144						
Hamnverksamhet	14 212	8 000	8 000	11 800	10 000	8 000	5 000
Försörjning inredning verksamhetsutrustning varuförsörj/hjälpmedelcentral			<i>2 250</i>				
Konstgräsplan flytt TA	11 000						
Summa investeringar skattefinansierad verksamhet	591 595	168 500	228 950	268 000	204 000	183 500	171 500
Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet							
VA-verksamhet	262 133	125 000	125 000	227 300	152 300	208 500	381 500
Avfallsverksamhet	14 212	8 000	10 500	36 500	35 100	11 000	6 500
Hamnverksamhet, linje	57 508	12 400	12 800	8 800	9 000	9 000	10 000
Ombyggnad fenderverk FL 7 särskilt projekt	13 200	19 800	19 800				
Ombyggnad hamnterminal, särskilt projekt			<i>4 000</i>	17 300	23 000		
Muddring och logistikyta nordost om oljekajen Visby särskilt projekt						34 500	23 000
Övernattningssläge oljekaj särskilt projekt							17 000
Summa investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	347 053	165 200	172 100	289 900	219 400	263 000	438 000
Summa investeringar tekniska nämnden	938 648	333 700	401 050	557 900	423 400	446 500	609 500

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2024-2025, plan 2026-2028

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2024 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2023	Budget 2024	Nytt förslag 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Barn- och utbildningsnämnden							
Investeringspott	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Lokalinvesteringar förskola	20 000	20 000	<i>25 500</i>	11 500	2 500	2 500	3 000
Lokalinvesteringar grundskola, anpassad skola	4 000	4 000	<i>13 000</i>	8 000	5 000	5 000	5 500
Idrottshall Roma	50 000						
Alléskolan		47 000	47 000				
Idrottshall Visby				50 000			
Dalhem förskola				20 000			
Visborgs förskola						45 000	
Västerhejde skola						10 500	
VVS skolan Västerhejde, Vibble, Visborg							150 000
Summa investeringar barn- och utbildningsnämnden	87 000	84 000	98 500	102 500	20 500	76 000	171 500
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden							
Investeringspott	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500
IT-investeringar							
Lokalinvesteringar vuxenutbildning	5 000		<i>5 000</i>				
Lokalinvesteringar gymnasieskola	6 640						
Folkhögskolan Hemse kök				5 000			
Visbygymnasiet Tillgänglighet: syn, hörsel, allergi mm Säkerhet: belysning, kortläsare, kameror, larm			<i>700</i>	700	700	700	700
Wisbygymnasiet, Maskiner bygg och anläggning						1 600	
Vuxenutbildningen, Ersättning för utdömda och tillfälliga lokaler						72 000	
Summa investeringar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	17 140	5 500	11 200	11 200	6 200	79 800	6 200

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2024-2025, plan 2026-2028

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2024 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2023	Budget 2024	Nytt förslag 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Socialnämnden							
Investeringspott	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Tingsbrogården	42 000			135 000			
Gruppbostad LSS Visby	22 500				40 000		
Äldreboende Klintehamn	30 000	135 000	130 000	5 000			
Anpassning lokal hemsjukvård		10 000					
SoL-boende socialpsykiatri Visby					22 000		
Äldreboende 2 inriktning Slite						112 000	132 500
Äldreboende Slite utrustning							6 000
Summa investeringar socialnämnden	102 500	153 000	138 000	148 000	70 000	120 500	146 500
Hälso- och sjukvårdsnämnden							
Investeringspott	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Lokalinvesteringar	9 000	20 000					
Ombyggnation för att inrymma PCI			15 000				
Ombyggnation akutmottagningen	16 691						
Ombyggnationer Visby lasarett					15 000		
Ombyggnation Korpen korttids				15 000			
Intensivvårdsavdelningen			5 000				
Ny vårdcentral samt ombyggnation primärvården på Korpen						540 000	
Gasarmar och pendlar	3 000		<i>4 000</i>				
Patientkallelsesystem	2 000	27 000	27 000				
Operationsbord	11 000						

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2024-2025, plan 2026-2028

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2024 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2023	Budget 2024	Nytt förslag 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Angiografiutrustning		7 000	7 000				
Magnetkamera MR					10 000		
PCI utrustning				10 000			
Datortomograf DT				14 000			
Infusionspumpar			<i>5 000</i>				
Summa investeringar hälso- och sjukvårdsnämnden	81 691	94 000	103 000	79 000	65 000	580 000	40 000
Total investeringsbudget	1 319 764	802 700	910 250	1 087 100	700 600	1 375 300	1 046 200
<i>varav skattefinansierad verksamhet</i>	<i>960 711</i>	<i>562 500</i>	<i>663 150</i>	<i>697 200</i>	<i>444 200</i>	<i>1 112 300</i>	<i>608 200</i>
<i>varav avgiftsfinansierad verksamhet</i>	<i>347 053</i>	<i>165 200</i>	<i>172 100</i>	<i>289 900</i>	<i>219 400</i>	<i>263 000</i>	<i>438 000</i>
<i>varav strategiska investeringar</i>	<i>12 000</i>	<i>75 000</i>	<i>75 000</i>	<i>100 000</i>	<i>37 000</i>		

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Specificering av övriga statsbidrag som inte ingår i de generella bidragen för **KOMMUNER** åren 2022–2024

Tabellen är inte heltäckande, det kan saknas bidrag, det kan finnas bidrag som upphört, ändrat namn eller belopp.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner 2023-04-24

Statsbidrag, mnkr	2022	2023	2024	2025	Läs mer i cirkulär
Familjehemsplaceringar - subvention	250	300			20:37 23:19
Bidrag till (44 år 2020) 58 kommuner med högt flyktingmottagande	200	100			19:38 20:37 21:34 23:19
SFI för ukrainska medborgare		100			23:19
Hälsosamtal, äldre		145	100	100	22:40
Bostad först	30	70	70	70	22:40
Våldsförebyggande insatser, avser kommun, region och ideella.		40	40	40	22:40
Föräldraskapsstöd		400	400	400	22:40
Subventionering LVU	484	484	532		22:14, 22:40
Brottsförebyggande socialtjänst		10	20	20	22:40
Stadigvarande boende för våldsutsatta		30	30	30	22:40
Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling (<i>den planerade upptrappning med 1 mdkr 2023 och ytterligare 1 mdkr 2024 som skulle finansieras via sänkning av lärarlyftet, genomförs ej</i>)	6 554	6 658	6 628	6 743	22: 40 21:34 19:38 17:46
Ökad tillgång på läromedel		685	555	555	22:40
Sociala team		75	250	250	22:40
Ökad tillgång till speciallärare, specialpedagogiska insatser och särskilda undervisningsgrupper		400	700	800	22:40
Spetsklasser		200	45	45	22:40
Jour- och akutskolor		50	100	100	22:40
Lovskola i lägre årskurser		100			22:40

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Statsbidrag, mnkr	2022	2023	2024	2025	Läs mer i cirkulär
Höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier (<i>den planerade flytten av 1 mdkr till Likvärdighetsbidraget 2023 genomförs ej</i>)	4 875	4 875	4 875	4 875	22:40 21:34, 19:38, 15:24
Nationella minoritetsspråk inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (flyttas till anslaget för kommunalekonomisk utjämning)		-1,5	-1,5	-1,5	22:40
Läsflytet	100	105	130	118	22: 40 15:14 15:24 17:46 19:38
Regional yrkesinriktad vuxenutbildning	5 117	3 944	3 583	3 522	22:40 19:38 19:18
Bredbandsutbyggnad	1 300	700	700	700	19:38 20:37, 21:34 22:40
Civilt försvar, socialtjänst och kommunal HSL		100	300	300	22:40
Tillfälligt stöd till kommuner	500				22:14
Civilt försvar, avser från -23 kommunecktern	80	100	100	100	22:14, 22:40
Civilt försvar, kommuner	100	100	100	100	22:40
Minska delade turer	300	600	600		M+KD+SD
Undervisning under skollov och läxhjälp (<i>fördelning mellan "Undervisning under skollov" och "Läxhjälp" är oklart 2022-2024, anslaget för kommunalekonomisk utjämning ökas</i>)	613	492	492	492?	21:34, 20:37, 19:38
Samlat bidrag förskolan (<i>ihopslagning av kvalitetshöjande arbete och minskade barngrupper inkl extra beslut enl M/KD/SDf-förslag för 2022-2024, från och med 2023 ingår även språkutveckling i förskolan</i>)	2 100	2 915	2 876	2 076	21:34, M/KD/SD
Förskola med språkutveckling (<i>överförs till kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan fr.o.m. 2023</i>)	225				21:34, 20:37
Skolmiljarden	1 000				21:34 20:37
Motverka kunskapsstapp p.g.a. pandemin	400				M+KD+SD
Förebyggande åtgärder mot naturolyckor mm.	522	507	507	507	21:34
Stöd till kommuner med särskilda utmaningar	300	300	300		21:34
Merkostnader i Kollektivtrafiken. Avser kommuner och regioner	1 000				20:37, 21:34
Återhämtningsbonus äldreomsorg	650	650	650	650	20:37, 21:34
Äldreomsorgslyft	1 700	1 700			20:37, 21:37

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Statsbidrag, mnkr	2022	2023	2024	2025	Läs mer i cirkulär
Språkträning äldreomsorgen (från 2022 hela välfärden)	31	61	61	?	20:37, 21:34
Nationellt professionsprogram förstärks (<i>Skolverket tillförs pengar, anslaget för kommunalekonomisk utjämning sänks med motsvarande belopp</i>)		22	22	22	21:34
Försöksverksamhet med en ny kortare kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för blivande grundlärare och ämneslärare (<i>avsatt belopp fördelas till lärosätena och till studiemedel</i>)	42	89	106	106?	21:34
Validering av tidigare utbildnings- och yrkeserfarenheter för att på så sätt göra det möjligt för fler att bli behöriga att läsa en KPU (<i>avsatt belopp fördelas till lärosätena</i>)	14	14	14	14?	21:34
Kvalitetsdialoger (<i>avsatt belopp fördelas till Skolverket</i>)	31	61	85	85?	21:34
Stärkt kvalitet och likvärdighet i pedagogisk omsorg.		2	2	2	21:34
Undervisning i mindre grupper för elever i behov av särskilt stöd (osäkert om det är statsbidrag eller avser insatser via SPSM)	40	40	40	40?	
Förstärkning elevhälsan	112	108	108	108?	21:34 19:38 15:14
Regional vuxenutbildning som kombinerar yrkeskurser med sfi-kurser på komvux	1 560	?	?	?	21:34, 21:17
Komvux flex	70	?	?	?	21:34
Yrkessvenska för anställda i välfärden	30	?	?	?	21:34
Elbusspremie	1 100	450	450	42	15:24 M+KD 21:34
Minska antalet timanställningar inom äldreomsorgen - Utbetalas året efter	2 000	2 000	Generellt	Tas bort	Utskottsinitiat iv, 21:34
Utöka sjuksköterskebemanningen inom ÄO - Utbetalas året efter	1 000	1 000	Generellt	Tas bort	Utskottsinitiat iv, 21:34
Investeringsstöd till äldreomsorgsbostäder	500	500	Generellt	Tas bort	Utskottsinitiat iv, 21:34
Ökad läkarkompetens inom ÄO. Avser regioner	300	300	Generellt	Tas bort	Utskottsinitiat iv 21:34
Utbildning till specialistundersökterska	22	22	Generellt	Tas bort	Utskottsinitiat iv, 21:34
Äldreomsorg – riktade medel	4 000	4 000	4 000	4 000	20:37
Investeringsstöd till särskilda boenden för äldre	500	500			15:24 M+KD 19:38 20:37
Lärarassistenter	500	500	500	?	19:18 19:38 20:37

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Statsbidrag, mnkr	2022	2023	2024	2025	Läs mer i cirkulär
Riktat skolsatsning till områden med socioekonomiska utmaningar	420	405	405	?	20:37
Jobbstimulans ekonomiskt bistånd	–	100	100		20:37, 21:14
Kunskapsbaserad och säker HSV och socialtjänst, ÖK psykisk hälsa 2020. 21-23 avser kommunsektorn	2 160	721			
Gröna städer / Stöd för gröna och trygga samhällen	200				19:38 20:37
Kulturskola	200	200	100	100	M+KD 19:18 19:38 20:37
Investeringsstöd hyresbostäder bostäder för studerande	4 050	4 320	3 710	1 370	19:18 19:38 20:37
Klimatanpassning	78	140	140	140	19:18
Digitalisering och E-hälsa inom äldreomsorgen	200				19:38
Hedersrelaterat våld och kvinnofrid	85				19:38
Klimatklivet – stöd till klimatinvesteringar (avser kommunsektorn)	1 955	3 055	4 155	1 000	15:14 17:14 17:46 M+KD 19:18 20:37 21:34 22:40
Energiteknik, solceller mm.	1 077	540			M+KD 19:18 19:38 20:18
”Åtgärder mot segregation” Kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden – ej specificerade kommuner - Hälften Delmos hälften SoS -22. Därefter SoS	500	245			19:38 20:37
Kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden - Ingår i ”Åtgärder mot segregation”					17:46 M+KD 19:18 19:38
Socioekonomiskt eftersatta kommuner - Ingår i ”Åtgärder mot segregation”					17:46 M+KD
Kommuner i glesbygd – utveckla näringslivet	70	70	70	70	20:37, 21:34
Vuxenutbildning – Se Skolverket	?	?	?	?	18:17 M+KD
Minska ensamhet och förbättrad demensvård inom äldreomsorgen	610				19:38
§37-medel för insatser som skapar beredskap och kapacitet – Se Länsstyrelsen	40	60	60	60	15:24
Erbjuda insatser under föräldradighet, § 37a medel – Se länsstyrelsen	40	?	?	?	17:46 18:17
Åtgärder för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck	100	-	-	-	17:46 20:37
Öka utbud och tillgängligheten till biblioteksverksamheten	75	75			17:46 20:37, 21:34

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Statsbidrag, mnkr	2022	2023	2024	2025	Läs mer i cirkulär
Stimulansmedel för daglig verksamhet och införande av habiliteringsersättning	350	350	350	350	17:46
Energi- och klimatrådgivning. Se Energimyndigheten.	249	249	249	249	17:46 M+KD 20:37
Insatser för fler sfi-lärare och kompetensutveckling – Se Skolverket	?	?	?	?	15:24
Läraryft II för sfi – Se skolverket	?	?	?	?	15:14
Fortbildning i specialpedagogik för lärare - se Skolverket	?	?	?	?	19:38
Behörighetsgivande utbildning för yrkeslärare - se Skolverket	?	?	?	?	19:38
Gymnasial lärlingsutbildning. Se skolverket	482	482	482	?	
Omsorg på kvällar, nätter och helger – Se Skolverket	?	?	?	?	15:14
Skapande Skola-satsning, inklusive förskola (sökts hos Statens Kulturråd)	201	201	176	176	15:14 19:18 20:37
Ersättning för den frivilliga maxtaxan inom barnomsorgen prel belopp 2023	2 095	2 084	?	?	14:39 19:38
Skolgång för barn som vistas i landet utan papperstillstånd – Se skolverket	?	?	?	?	12:44
Karriärutvecklingsreform. Statsbidrag för karriärtjänster sammanförs från tre till ett.	?	?	?	?	11:37
Fjärde tekniskt år i gymnasieskolan (inkl. studiestöd) – Se Skolverket	69	69	69	69?	10:63

För mer information om de riktade statsbidragen hänvisas till www.regeringen.se

Bilaga 3: Specifiering av statsbidrag regioner

Specifiering av övriga statsbidrag som inte ingår i de generella bidragen för REGIONER åren 2022–2025

Vissa olika satsningar ingår i en och samma överenskommelser. Läs mer om dessa på:

<https://skr.se/halsasjukvard/overenskommelsermellansklochregeringen.1463.html>

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner 2022-11-25

Statsbidrag	2022	2023	2024	2025	Läs mer i EkonomiNytt
Öka vårdkapaciteten	500	2 000	2 000	2 000	04/22, 10/22
Förlossningsvård och kvinnors hälsa. ÖK.	1 420	1 700	1 500	1 500	12/17, 09/18, 10/22
Livmoderhalscancer	25	25	25		10/22
Vårdförmedling och sjukresor	50	100	100		10/22
Fler vårdplatser	425				10/22
Förbättrad vård på landsbygden		300	300	300	10/22
Civilt försvar försörjningsberedskap läkemedel -22 års medel får även användas -23	500		500		10/22
Civilt försvar, regioner	30	30	30	30	10/22
Civilt försvar, avser från -23 kommunsektorn	20	100	100	100	04/22, 10/22
Civilt försvar ÖK	200	300	330	350	08/20, 10/22
Covidbevis	65	60			10/21
Ökad läkarkompetens inom ÄO. Avser regioner	300	300			Utskottsinitiativ, 10/21
Vaccinering. ÖK Genomförande av vaccinering. 275 kr/stick. 300 mnkr fördelat per inv, 100 mnkr delat lika	2 100	500			05/21, 10/22
Testning och smittspårning, 2021 tom v47. PCR 1 400 kr/stick, serologiskt test 550 kr/stick. Plus 300+250*4	2 000				05/21, 10/21, 10/22
Merkostnader för kollektivtrafiken – Se förordning (SFS 2020:713) avser kommuner och regioner	1 000				08/20, 05/21, 10/21, 10/22
Uppskjuten vård (delvis covid-19-relaterad vård)	4 000				08/20, 05/21, 10/21, 10/22
Uppdämda vårdbehov (delvis covid-19-relaterad vård)	2 000				08/20, 05/21, 10/21, 10/22

Bilaga 3: Specificering av statsbidrag regioner

Statsbidrag	2022	2023	2024	2025	Läs mer i EkonomiNytt
Återhämtningsbonus	350	350	350	350	08/20
Primärvård. ÖK God och nära vård. För -23 och framåt avser kommunsektorn (anslag oförändrad kontra -22).	2 422	3 000	3 000	3 000	10/19 10/21
Goda förutsättningar för vårdens medarbetare (kompetensförsörjning mm); ÖK God och nära vård	1 963	2 100	100	100	12/17, 09/18, 10/21
Specialistsjuksköterskeutbildning – ÖK God och nära vård	400	400	400	400	M+KD 10/19 10/21
Stärkt ambulansvård. ÖK God och nära vård	85	?	?	?	08/20 10/21
Verksamhetsförlagd utbildning. Avser både kom och reg – ÖK God och nära vård	250	?	?	?	10/19
Vision E-hälsa; standarder, strukturerad vårdinfo mm. ÖK God och nära vård	100	?	?	?	M+KD 10/19
Vision E-hälsa; utveckling och modernisering av 1177. ÖK God och nära vård	100	?	?	?	M+KD 10/19
Ökad tillgänglighet. ÖK. Prestationsbaserade kömiljarder.	2 513	2 956	3 000	3 000	M+KD 10/19 10/21, 10/22
Stimulansmedel, utveckling – Ingick 2020 i ök Ökad tillgänglighet	443				M+KD 10/19
Standardiserade vårdförlopp. ÖK Jämlik och effektiv cancervård 2022	365	600	500	500	
Regionalt stöd, RCC. ÖK Jämlik och effektiv cancervård 2022	25	?	?	?	
Barncancer, RCC. ÖK Jämlik och effektiv cancervård 2022	80	?	?	?	
Cervixcancer. ÖK Jämlik och effektiv cancervård 2022	20	?	?	?	
Psykisk hälsa ÖK	784	800	800	800	06/17, 10/21, 10/22
Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp mm. ÖK Sammanhållen, jämlik och säker vård	173	100			10/22
Kvalitetsregister. ÖK Sammanhållen, jämlik och säker vård	74	?			
Sällsynta sjukdomar ÖK Sammanhållen, jämlik och säker vård	9	?			
Ersättning för vårdoms bemanningstjänster. Medel ska användas efter beslut av regeringen.	210				10/19
Åtgärder för en bättre cancervård – Ingick 2021 i ök jämlik och effektiv cancervård.	?				14/14
Elbusspremie avser kommunsektorn	1 100	450	450	42	14/15 10/21

Bilaga 3: Specifiering av statsbidrag regioner

Statsbidrag	2022	2023	2024	2025	Läs mer i EkonomiNytt
Klimatklivet, stöd till klimatinvesteringar avser kommunsektorn	1 955	3 055	4 155	1 000	10/19 08/15, 06/17 M+KD 10/21
Kultursamverkansmodellen, avser totalsumma	1 680	1 700	1 763	1 831	08/15 13/16 12/17 08/20 10/21
Hedersrelaterat våld och kvinnofrid - avser regionerna	30				
Råd och stöd LSS	95	95	95	95	
Tolktjänst	74	74	74	74	

För mer information om de riktade statsbidragen hänvisas till:
www.skr.se; www.kvalitetsregister.se; www.esv.se; www.regeringen.se